

KAIKKIEN RAUHA

(Nais)rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutuksesta
ja naisten roolista rauhanrakennuksessa

Mirna Aho
Viestinnän maisterintutkielma
Syksy 2020
Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Mirna Aho	
Työn nimi KAIKKIEN RAUHA – (Nais)rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutuksesta ja naisten roolista rauhanrakennuksessa	
Oppiaine Viestintä	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Syksy 2020	Sivumäärä 101
Tiivistelmä <p>Konflikteja syntyy ja niitä ratkaistaan jatkuvasti erilaisissa konteksteissa ja eri tasoilla, kuten interpersonalisella, kulttuurienvälisellä ja kansainvälisellä tasolla. Riippumatta siitä, millaisesta konfliktista on kyse, konfliktit syntyvät ja ne ratkaistaan vuorovaikutuksessa. Näihin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttaa olennaisesti se, ketkä konflikteja ratkaisevat ja keitä rauhanrakennustilanteisiin osallistuu. Huolimatta siitä, että naisten roolin tärkeydestä rauhanrakennuksessa on puhuttu jo vuosikymmeniä, työskentelee naisia esimerkiksi rauhanvälittäjinä, neuvottelijoina ja rauhanturvaajina edelleen minimaalisen vähän ja naisten tekemä rauhantyö jää usein tunnistamatta ja tunnustamatta.</p> <p>Tämän kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelulla ja tutkimusta varten haastateltiin kymmentä naispuolista rauhanrakentajaa. Haastateltavien ammatilliset taustat käsittivät laajasti eri asiantuntijatehtäviä rauhanrakennuksen kentällä, kuten diplomatian, rauhanturvaamisen, siviilikriisinhallinnan, kehitysyhteistyön ja rauhanvälittämisen parissa. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa, että naisten roolilla on suuri merkitys vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Naisten aktiivisella osallistumisella on merkitystä paitsi vuorovaikutuksen ja rauhanrakennuksen onnistumisen kannalta, mutta myös siitä syystä, että naiset tuovat keskusteluun erilaisia asioita ja katsovat niin konfliktia kuin sen ratkaisua eri näkökulmasta kuin miehet. Naisten mukanaolo rauhanrakennuksessa myös lisää muiden naisten mahdollisuuksia identifioitua asiantuntijoihin tehtävissä, joissa ei usein nähdä naisia. Lisäksi naisten osaaminen ja asiantuntijuus tekee rauhanrakennuksesta laadukkaampaa ja osallistavampaa.</p> <p>Tulosten perusteella myös vuorovaikutuksen merkityksen ymmärtäminen rauhanrakennuksessa on tärkeää. Vaikka rauhanrakennus on luonteeltaan tavoitteellista, on relationaalisilla tekijöillä, kuten luottamuksen rakentamisella, merkittävä vaikutus vuorovaikutuksen onnistumisen kannalta. Rauhanrakentajille tärkeät ominaisuudet painottuvat nimenomaan erilaisiin vuorovaikutustaitoihin ja viestintäosaamiseen, ja heidän on tärkeää osata hahmottaa, tulkita, hallita ja johtaa vuorovaikutusta.</p>	
Asiasanat konflikti, konfliktinratkaisu, naisten rooli, neuvottelu, rauhanrakennus, viestintä, vuorovaikutus	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto/Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja	

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Faculty Faculty of Humanities and Social Sciences	Department Department of Language and Communication Studies
Author Mirna Aho	
Title EVERYONE'S PEACE – (Women) peacebuilders' perceptions of interaction and the role of women in peacebuilding	
Subject Communication	Level Master's thesis
Month and year Fall 2020	Number of pages 101
<p>Abstract</p> <p>Conflicts emerge and are being resolved continuously in different contexts and on different levels, for instance, on interpersonal, intercultural and international level. No matter what type of conflict it is about, conflicts emerge and are being resolved in interaction. The people who resolve conflicts and take part in peacebuilding, have a major impact on the interaction in these situations. Despite the fact that the importance of women's participation in peacebuilding has been discussed for decades, the number of women mediators, negotiators and peacekeepers is still minimally low, and women's peacemaking remains often unidentified and unrecognized.</p> <p>The purpose of this qualitative research was to describe and understand former or current women peacebuilders' perceptions of the meaning of women's role on interaction in peacebuilding. The data was collected with semi-structured interviews and ten women peacebuilders were interviewed. The backgrounds of the interviewees consisted of a variety of expert positions in the field of peacebuilding, such as diplomacy, peacekeeping, civilian crisis management, development cooperation and mediation. The data was analyzed with thematic analysis.</p> <p>Based on the findings, it can be said that the role of women has a major impact on interaction in peacebuilding. Women's active participation is meaningful, not only for the success of interaction and peacebuilding, but also because women bring different issues to the discussion and look at conflict and its resolution from a different perspective than men. Women's participation in peacebuilding also increases the possibilities of other women identifying with experts in positions, where you normally can't see women. In addition, women's expertise and knowledge raise the quality of peacebuilding and make it more inclusive.</p> <p>Based on the findings, it can also be said that understanding the relevance of interaction in peacebuilding is important. Even though peacebuilding is task-oriented in its nature, relational aspects, such as building trust, have a major impact on the success of interaction. The important qualities of peacebuilders rely heavily on interaction skills and communication competence, and it's important for peacebuilders to be able to interpret, manage and lead interaction.</p>	
Keywords communication, conflict, conflict resolution, interaction, negotiation, peacebuilding, women's role	
Depository University of Jyväskylä/Jyväskylä University Library	
Additional information	

Sisällys

1 Johdanto	6
2 Konfliktit ja rauhanrakennus	9
2.1 Konfliktit	9
2.2 Rauhanvälitys rauhanrakennuksen muotona	11
2.3 Muita rauhanrakennuksen muotoja	16
3 Naiset rauhanrakentajina	19
3.1 Naisten rooli konflikteissa ja rauhanrakennuksessa	19
3.2 Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda	23
4 Neuvottelu	26
4.1 Neuvottelu rauhanrakentamisen perustana	26
4.2 Sukupuolen ja diversiteetin merkitys neuvottelulle	29
5 Tutkimuksen toteutus	33
5.1 Tutkimuksen tavoite	33
5.2 Tutkimusmenetelmä	34
5.3 Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus	36
5.4 Aineiston käsittely ja analysointi	38
5.5 Eettiset kysymykset	41
6 Tulokset	43
6.1 Vuorovaikutukseen perustuva rauhanrakennus	43
6.2 Hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksia	51
6.3 Vuorovaikutus informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa	55
6.4 Naisten roolin merkitys rauhanrakennuksessa	57
6.5 Naisten kokemuksia rauhanrakennuksen kentällä	63
7 Pohdinta	73

8 Arviointi	78
9 Johtopäätökset	81
Kirjallisuus	84
Liitteet	96
Liite 1: Haastattelukysymykset	96
Liite 2: Haastattelupyyntö	100

1 Johdanto

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) turvallisuusneuvosto hyväksyi 31.10.2000 yksimielisesti päätöslauselman 1325, ensimmäisen kymmenestä Naiset, rauha ja turvallisuus - päätöslauselmasta. Tuosta hetkestä on pian 20 vuotta. Noiden 20 vuoden aikana hyväksytyt Naiset, rauha ja turvallisuus -pätöslauselmat ovat esimerkiksi huomioineet sen, että konfliktit vaikuttavat eri tavoin naisiin kuin miehiin, korostaneet naisten merkityksellisen roolin ja osallistumisen tärkeyttä rauhanprosessien kaikissa vaiheissa, tunnustaneet seksuaalisen väkivallan sodankäynnin aseena ja taktiikkana, huomioineet, että raiskaus ja muu seksuaalinen väkivalta voidaan luokitella sotarikoksiksi, vaatineet YK:n jäsenvaltioita lisäämään naissotilaiden määrää rauhanturvaoperaatioissa ja korostaneet kansalaisyhteiskunnan ja naisjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä. Lukuisat naisjärjestöt ja -aktivistit ovat puolestaan tehneet töitä sen puolesta, että naisilla olisi aina paikka pöydässä, kun rauhasta neuvotellaan. Myös useat valtiot, kuten Suomi, ovat ilmaisseet tukensa agendalle ja laatineet kansallisia toimintaohjelmia tukemaan naisten roolia rauhanrakennuksessa.

Huolimatta pienistä edistysaskelista, ainoastaan kolme prosenttia rauhanvälittäjistä, neljä prosenttia sopimusten allekirjoittajista ja 13 prosenttia neuvottelijoista kaikissa suurissa rauhanprosesseissa vuosina 1992–2018, oli naisia. Suurinta osaa rauhansopimuksista vuosien 1990 ja 2019 välillä ei ollut allekirjoittamassa yhtään naista. (Council on Foreign Relations 2019.) Naisilla oli aktiivinen rooli rauhanvälittäjinä ainoastaan kahdeksassa prosentissa kaikista rauhanvälitysyrityksistä vuosien 1991 ja 2014 välillä (Aggestam & Svensson 2018, 153). Siitä huolimatta, että naisten aktiivisen osallistumisen ja vaikuttamismahdollisuuksien rauhanneuvotteluihin tiedetään johtavan laadukkaampiin rauhansopimusten sisältöihin, korkeampaan todennäköisyyteen sopimusten implementoinnista ja kestävämpään rauhaan (Krause, Krause & Bränfors 2018), on naisten rooli rauhanrakennuksessa edelleen kaukana tasa-arvoisesta.

Viestinnän näkökulmasta konflikteja syntyy koko ajan erilaisissa konteksteissa ja eri tasoilla, kuten interpersonaalisisella, kulttuurienvälisellä ja kansainvälisellä tasolla. Vaikka konflikteihin voidaan vastata myös fyysisellä toiminnalla, kuten sotilaallisin joukoin, perustuu kaikki todellinen ja kestävä konfliktinratkaisu vuorovaikutukseen ja viestintään. Vuorovaikutuksen

roolin ja merkityksen ymmärtäminen rauhanrakennukselle onkin äärimmäisen tärkeää. Oli kyse sitten neuvottelusta, rauhanvälityksestä, rauhanturvaamisesta tai siviilikriisinhallinnasta, on rauhanrakentajien tärkeää pystyä havainnoimaan, analysoimaan, hallitsemaan ja johtamaan erilaisten tilanteiden vuorovaikutusta.

Myös se, ketä rauhanrakennustilanteisiin osallistuu, on merkityksellistä vuorovaikutuksen kannalta. Jos puolet maailman ihmisistä ja erityisesti konflikteista kärsivien yhteiskuntien kansalaisista jätetään toistuvasti konfliktinratkaisun ulkopuolelle, on sillä luonnollisesti vaikutusta niin rauhanrakennustilanteiden vuorovaikutukseen kuin myös rauhanprosessien lopputuloksiin ja ratkaisuihin. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, mistä asioista rauhanneuvotteluissa ylipäätään keskustellaan, miten niistä keskustellaan ja millaisia päätöksiä tehdään.

Tässä työssä tarkastellaan rauhanrakennusta viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta. Konstitutiivinen näkökulma korostaa viestinnän ja vuorovaikutuksen luonnetta prosessina, jossa luodaan, tulkitaan ja neuvotellaan jaetuista merkityksistä ja sosiaalisista todellisuuksista vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutustilanteeseen osallistuvat jäsentävät tilannetta ja tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä, kuten muita osallistujia ja heidän lähettämiä viestejä, aiempaa vuorovaikutusta heidän kanssaan ja sen hetkisen vuorovaikutustilanteen tavoitteita kohdistamalla merkityksensä heihin. (Littlejohn & Foss 2009, 175; Valo & Mikkola 2020, 6.) Viestintä ei ole ainoastaan työkalu, jonka avulla ilmaistaan sosiaalisia todellisuuksia, mutta myös tapa luoda niitä (Manning 2014, 432). Rauhanrakentamisen tarkastelu viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta on mielekästä, koska konfliktienratkaisu voidaan nähdä nimenomaan vuorovaikutusprosessina, joka perustuu erilaisista merkityksistä ja sosiaalisista todellisuuksista neuvotteluun. Rauhanrakentajan tehtävänä on välittää, tulkita ja tukea konfliktin osapuolia luomaan yhteisiä merkityksiä.

Tämän työn tavoitteena on kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Rauhanrakennusta on tutkittu pääosin kansainvälisten suhteiden ja globaalin turvallisuuden näkökulmasta sekä rauhan- ja konfliktintutkimuksen kentällä. Vuorovaikutuksen ja viestinnän näkökulmasta rauhanrakennuksesta löytyy tutkimuskirjallisuutta runsaasti erityisesti rauhanvälityksen ja sovittelun osalta, kuten konfliktin osapuolten viestintätekniikoista sovittelutilanteiden aloituspuheenvuoroissa (Garcia 2010), osallistavasta sovittelusta (Harmon-Darrow ym. 2020) ja erilaisista sovittelutyyleistä

(Wood 2004). Rauhanrakennusta laajemmassa kontekstissa ei ole tutkittu vuorovaikutuksen näkökulmasta.

Naisten roolista konflikteissa ja rauhanrakennuksessa on saatavilla paljon tutkimuskirjallisuutta eri näkökulmista ja aiheista. Kirjallisuutta löytyy muun muassa naisiin ja rauhaan liitettävistä stereotyyppioista, kuten ongelmallisesta uskomuksesta, jonka mukaan naiset ovat rauhanomaisempia kuin miehet (Charlesworth 2008), rauhanrakennuksen sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyydestä (de la Rey & McKay 2006), naisten roolin merkityksestä terroristiorganisaatio al-Shabaabin toiminnalle Somaliassa (International Crisis Group 2019), naisten roolista ISISin toiminnassa (Chatterjee 2016), naisten erilaisista rooleista rauhanprosesseissa (Paffenholz 2018) ja rauhanrakennustehtävien ja perhe-elämän yhdistämisestä (Ehrnrooth 2020).

Tätä laadullista tutkimusta varten haastatellaan rauhanrakentajia, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet esimerkiksi rauhanvälittäjinä, diplomaatteina, rauhanturvaajina tai siviilikriisinhallinnan asiantuntijoina ympäri maailmaa. Tutkielma kantaa nimeä *Kaikkien rauha – (Nais)rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutuksesta ja naisten roolista rauhanrakennuksessa*. Usein eri yhteiskunnissa nimenomaan miehen sukupuoli toimii ikään kuin oletusarvona ja naiset tarvitsevat etuliitteen nais-, olkoon kyse sitten naisrauhanvälittäjistä, naisrauhanturvaajista tai naisdiplomaateista. Haluan omalta osaltani edistää käytäntöä, jossa naiset eivät tarvitse etuliitettä kuvaamaan heitä asiantuntijoina. Koska tutkielman nimen tulee kuitenkin mahdollisimman tarkasti vastata sen sisältöä, on etuliite lisätty otsikkoon sulkeissa.

2 Konfliktit ja rauhanrakennus

2.1 Konfliktit

Konflikteja syntyy ja niitä ratkaistaan jatkuvasti erilaisissa tilanteissa ja konteksteissa. Esimerkiksi vuonna 2019 maailmassa rekisteröitiin 34 aseellista konfliktia (Milián ym. 2020, 21). Konflikti on viestinnän näkökulmasta ilmiö, jonka voi havaita niin intrapersonaalisella eli yksilötasolla, interpersonaalisella tasolla eli yksilöiden välillä, kulttuurienvälisellä tasolla, kuten uskonnollisten tai etnisten ryhmien välillä ja kansainvälisellä tasolla eli eri valtioiden välillä (Holzinger 2008). Riippumatta siitä, millaisesta konfliktista on kyse, konfliktit syntyvät ja ne ratkaistaan melkein poikkeuksetta vuorovaikutuksen ja viestinnän avulla. Vaikka konfliktien ja viestinnän tutkimus on laaja ja moninainen kenttä, tutkijat jakavat tietyt perusolettamukset: konfliktien välttämättömyys ja niiden konstitutiivinen luonne, konfliktien tavoitteellinen ja dynaaminen luonne sekä perustavanlaatuinen suhde viestinnän ja konfliktien välillä (Littlejohn & Foss 2009, 169).

Konflikti on ilmiönä paljon tutkittu ja konfliktin määritelmiä löytyy useita. Tämän tutkielman kannalta niin interpersonaaliset, kulttuurienväliset kuin kansainvälisetkin konfliktit ovat merkityksellisiä, sillä rauhanrakennusta tapahtuu kaikilla näillä tasoilla. Cahn ja Abigail (2014, 3–4) määrittelevät interpersonaalisen konfliktin ongelmalliseksi tilanteeksi, jolla on lisäksi neljä muuta ominaispiirrettä. Heidän mukaansa konfliktin osapuolet ovat ensinnäkin toisistaan riippuvaisia. Toiseksi, konfliktin osapuolilla on käsitys siitä, että heillä on joko ristiriitaisia tavoitteita tai ristiriitaisia keinoja ratkaista konflikti. Kolmanneksi, jos näitä ristiriitaisuuksia ei käsitellä, ne voivat vaikuttaa haitallisesti osapuolten vuorovaikutussuhteeseen. Ja neljänneksi, erimielisyys tulisi ratkaista kiireellisesti. Puhuttaessa kansainvälisten konfliktien ja rauhanrakentamisen kontekstista, on hyvä huomata, että konfliktin osapuolten edustajat eivät välttämättä ole keskenään konfliktissa (vaikka sekin tietysti voi olla mahdollista). Siitä huolimatta heidän interpersonaalisilla vuorovaikutussuhteillaan on suuri merkitys konfliktinratkaisun onnistumisen tai epäonnistumisen kannalta.

Ristiriidat ja konfliktit eri kulttuurien välillä ja niiden ratkaiseminen ovat olennainen osa rauhanrakennusta. Kulttuurienvälinen konflikti voidaan määritellä helposti tai vaikeasti

hahmotettavaksi ja kuvattavaksi henkiseksi kamppailuksi eri kulttuureista tulevien henkilöiden välillä. Kulttuurienväliset konfliktit liittyvät esimerkiksi ihmisten käsitysten perusteella ilmenneisiin tai todellisiin ristiriitoihin, jotka kumpuavat eri kulttuurien ideologioista ja arvoista, eri tilanteisiin liittyvistä normeista tai vähistä resursseista kasvokkain käydyissä neuvotteluissa tai sovittelussa, jossain tietyssä sosiohistoriallisesti juurtuneessa systeemissä. (Ting-Toomey & Oetzel 2013, 635.)

Kansainvälinen konflikti voidaan puolestaan määritellä käsityksiksi ristiriidoista kahden tai useamman toimijan välillä ja näihin käsityksiin liittyväksi toiminnaksi ja käytökseksi (Bercovitch & Jackson 2009, 19). Määritelmä on laaja ja sitä voidaan tarkentaa kahdella erityispiirteellä. Babbittin (2009, 540) mukaan konfliktia voidaan pitää kansainvälisenä kahdessa tapauksessa: kun konflikti jakaantuu valtioiden rajojen yli ja konfliktin pääasialliset osapuolet ovat suvereenia valtioita, tai kun konfliktilla on vaikutusta alueellisesti tai jopa globaalisti (vaikka itse konflikti tapahtuisi yhden valtion rajojen sisällä), vetäen mukaansa ulkopuolisia toimijoita esimerkiksi rauhanvälittäjinä tai konfliktin osapuolten liittolaisina.

Kansainvälisten konfliktien luonne on muuttunut olennaisesti viimeisten vuosikymmenten aikana. *Asymmetrisen konfliktin* tai sodan käsitettä käytetään määrittelemään kuinka sodan osapuolet eivät ole enää ainoastaan valtioita tai valtioiden hallituksia, vaan käsittävät myös erilaisia puolisotilaallisia ryhmiä sekä kapinallis- ja terroristijoukkoja. Lisäksi ero sotilaiden ja siviilien välillä voi olla epäselvä. (Lehti 2019, 19.) Osapuolet eivät myöskään välttämättä piittaa valtioiden rajoista tai kansainvälisistä sopimuksista (Nissinen 2014, 14). Tämä puolestaan luo hämmennystä siitä, ketkä ovat sodan osapuolia ja kenen pitäisi saada osallistua esimerkiksi rauhanneuvotteluihin. Tilanteet ovat usein hyvin epäselviä ja lähempi tarkastelu kertoo, että esimerkiksi kapinallisjoukot voivat käytännössä olla jakautuneita useaan eri alaryhmään ilman selkeää hierarkiaa. (Lehti & Saarinen 2014, 36.) Hyvä esimerkki konfliktien ja niiden ratkaisun murroksesta on esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Taliban-liikkeen väliset neuvottelut ja sopimus, jossa toisena osapuolena ei ole Afganistanin hallitus vaan nimenomaan talibanit (ks. esim. Maizland 2020).

On tärkeää ymmärtää, että konflikteilla on vaikutuksia sekä konfliktin osapuoliin että konfliktia todistaviin ja konfliktista kärsiviin henkilöihin. Useimmiten konflikteihin liitetään niiden negatiiviset vaikutukset kuten taloudelliset kustannukset, epätyytyttömyys, väkivaltaisuudet ja kuolemat, erimielisyydet tai traumat. Konflikteilla on kuitenkin myös positiivisia vaikutuksia kuten uudenlaisten perspektiivien näkeminen, vuorovaikutussuhteiden

kehittyminen sekä ongelmien tunnistaminen ja selvittäminen. (Oetzel & Ting-Toomey 2013, viii.) Kansainvälisistä konflikteista puhuttaessa voidaan ajatella konfliktien ja niiden ratkaisun mahdollisina positiivisina vaikutuksina rauhaa yhteiskunnassa sekä mahdollisuutta kehittää yhteiskuntaa ja sen eri instituutioita. Toinen esimerkki on tasa-arvon vähittäinen paraneminen, jos mahdollinen rauhansopimus on tehty eri sukupuolet huomioiden (True & Riveros-Morales 2019) ja se implementoidaan onnistuneesti.

Interpersonaalisissa konflikteissa konfliktinhallinta (conflict management) voidaan määritellä käytökseksi, johon konfliktin osapuoli perustaa analyysiinsä ja käsityksensä konfliktitilanteessa. On tärkeää huomata, että tätä käytöstä on mahdollista muokata ja kehittää, ja että ihmisten on mahdollista oppia taitoja, joiden avulla he hallitsevat konflikteja. Konfliktinratkaisulla (conflict resolution) viitataan tapaan, jolla osapuolet ratkaisevat ongelman ja olettavat, että ongelma ei toistu tai nouse uudelleen esiin. (Cahn & Abigail 2014, 7.) Viestinnän tutkijat pitävät termiä konfliktinhallinta parempana, koska se kuvaa käynnissä olevaa viestintäprosessia keskittyen nimenomaan vuorovaikutukseen (Littlejohn & Foss 2009, 164).

Kansainvälisten konfliktien kontekstissa konfliktinratkaisulla tarkoitetaan virallisia ja epävirallisia toimia, joihin konfliktin osapuolet tai ulkopuoliset ryhtyvät. Näiden toimien tarkoituksena on rajoittaa ja vähentää väkivaltaa konfliktissa ja saavuttaa jonkinlainen ymmärrys konfliktin tärkeimmistä ongelmista sekä poliittinen sopimus tai yhteisesti hyväksytty päätös tulevaisuuden toimista ja resurssien jaosta. Konfliktinratkaisussa on kyse siitä, että konflikti hyväksytään, tunnistetaan, että konflikti voidaan ratkaista ja sitoudutaan yhteisesti koordinoituun toimintaan tavoitteiden saavuttamiseksi. (Bercovitch & Jackson 2009, 1.) Tämän määritelmän perusteella on selvää, että konfliktinratkaisukeinoja on lukuisia, ja että konfliktinratkaisutavat ovat hyvin moninaisia. Seuraavassa luvussa paneudutaan rauhanvälitykseen konfliktinratkaisukeinona ja rauhanrakennuksen muotona. Alaluvussa 2.3 tarkastellaan puolestaan muita rauhanrakennuksen muotoja.

2.2 Rauhanvälitys rauhanrakennuksen muotona

Konfliktinratkaisutavat voidaan jakaa kahteen: fyysinen toiminta ja viestintä. Fyysistä (usein sotilaallista) toimintaa hyödynnetään erityisesti silloin, kun halutaan päättää jokin tietty konflikti. On kuitenkin tärkeää ymmärtää, että konfliktien todellinen, kestävä ratkaisu ja

esimerkiksi konfliktien juurisyihin pureutuminen perustuu nimenomaan viestintään ja vuorovaikutukseen. (Holzinger 2008.) Rauhanvälitys (mediation tai peace mediation) on yksi viestintään perustuvista konfliktinratkaisukeinoista ja yksi rauhanrakennuksen monista muodoista. Rauhanvälitykseen pureudutaan tässä tutkielmassa tarkemmin, koska naisten roolista rauhanrakennuksessa löytyy paljon tutkimuskirjallisuutta juuri rauhanvälityksen näkökulmasta (ks. esim. Paffenholz ym. 2016; Poutanen & Ristimäki 2020; UN Women 2012; UN Women 2018). Muita rauhanrakennuksen muotoja tarkastellaan seuraavassa alaluvussa.

Rauhanvälitys on yksi tärkeimmistä ja käytetyimmistä keinoista, jonka avulla yritetään ratkaista kansainvälisiä konflikteja. Bercovitchin ja Jacksonin (2009, 33) mukaan epävakaa maailmanpoliittinen tilanne, taloudellinen eriarvoisuus ja niukkuus resursseista, kuten puhtaasta vedestä, etnisyyteen ja muihin identiteettikysymyksiin perustuvien konfliktien räjähdysmäinen kasvu ja terrorismin uhka ovat osa syistä, joiden vuoksi rauhanvälitystä hyödynnetään jopa useammin kuin ennen. Heidän mukaansa rauhanvälitys on todennäköisesti tehokkain ja toimivin tekniikka käsitellä 2000-luvun monimutkaisia, vaikeita ja asymmetrisiä konflikteja. Rauhanvälityksen hyödyntämistä konfliktien ratkaisukeinona pidetään tärkeänä myös naisten roolin tukemisen kannalta. Rauhanvälityksen avulla voidaan mahdollistaa se, että rauhanprosessit ja niiden ratkaisut huomioivat naisten toimijuuden, näkökulmat ja erilaiset tarpeet (Poutanen & Ristimäki 2020, 127).

Viestinnän näkökulmasta rauhanvälitys on rakenteellisesti neuvottelun jatkamista eri keinoin (Moore 2014, 8). Kyse on usein esimerkiksi tilanteesta, jossa konfliktin osapuolet eivät pääse kahdenkeskisissä neuvotteluissa eteenpäin ilman ulkopuolista apua ja tukea. Bercovitchin ja Jacksonin (2009, 34) mukaan rauhanvälityksen erityispiirre piilee siinä, että se on vuorovaikutusprosessina joustava ja reagoitiherkkä. Heidän mukaansa rauhanvälitys laajentaa neuvotteluja ja saa neuvottelijat käsittelemään ja refleктоimaan konfliktia, sen osapuolia ja erilaisia tilanteita.

Rauhanvälitykselle löytyy useita määritelmiä. YK:n tehokkaan rauhanvälityksen ohjeistuksen (2012, 4) mukaan rauhanvälitys on ”prosessi, jossa kolmas osapuoli avustaa kahta tai useampaa osapuolta – näiden suostumuksella – estämään, hallitsemaan ja ratkaisemaan konfliktin auttamalla näitä kehittämään molemmin puolin hyväksyttäviä sopimuksia”. Kuten Lehti (2019, 16) huomauttaa, tämä määritelmä rajaa rauhanvälityksen toiminnaksi, jossa pyritään sopimukseen, jättäen ulos pyrkimykset ainoastaan rauhanomaisiin ratkaisuihin. Lehti

ja Saarinen (2014, 15) määrittelevätkin rauhanvälityksen väliintuloksi, jonka toteuttaa kolmas osapuoli ja joka rauhanomaisin keinoin tukee rauhan saavuttamista. Rauhanvälitys voi tällöin ottaa erilaisia muotoja rauhanprosessin eri vaiheissa.

Bercovitch ja Houston (1996, 13) puolestaan määrittelevät rauhanvälityksen reaktiiviseksi konfliktinhallintaprosessiksi, jossa osapuolet joko etsivät apua tai hyväksyvät avuntarjoajan yksilöltä, ryhmältä tai organisaatiolta muuttaakseen käyttäytymistään, sopiakseen konfliktin tai ratkaistakseen ongelman turvautumatta fyysisiin voimakeinoihin. Tässä työssä rauhanvälityksestä käytetään Mooren (2014, 8) määritelmää, jonka mukaan rauhanvälitys on konfliktinratkaisuprosessi, jossa konfliktin osapuolten yhteisesti hyväksymä kolmas osapuoli, jolla ei ole määräysvaltaa tehdä sitovia päätöksiä osapuolten puolesta, puuttuu konfliktiin avustaakseen osapuolia heidän vuorovaikutussuhteensa parantamisessa, osapuolten välisen viestinnän tehostamisessa ja tukee osapuolia tehokkaassa ongelmanratkaisussa ja neuvottelussa, jotta he voisivat saavuttaa vapaaehtoisen ja yhteisesti hyväksytyt ymmärryksen tai sopimuksen kiistanalaisesta kysymyksestä. Tämä määritelmä kuvastaa rauhanvälitystä nimenomaan vuorovaikutusprosessina, jonka onnistumisessa viestinnällä on merkittävä rooli.

Ylipäätään käsitteiden kirjo on laaja ja rauhanvälityksen lisäksi puhutaan esimerkiksi rauhantyöstä, rauhanrakennuksesta, dialogista, fasilitaatiosta, arbitraatiosta, palvelujen tarjoamisesta, sovittelusta, neuvottelusta, yksityisestä diplomatiasta ja sovinnonteosta (Nissinen 2014, 12). Osa toimijoista käyttää myös termiä kansainvälinen sovittelu (ks. esim. Suomen Sovittelufoorumi). YK:n tehokkaan rauhanvälityksen ohjeistus (2012, 4) mainitsee, että rauhanvälitys toimii usein rinnakkain fasilitaation, hyvien palvelujen tarjoamisen ja vuoropuhelun edistämisen kanssa. Aggestam ja Svensson (2018, 152) huomauttavat, että rauhanvälitystä voidaan käyttää myös laajana terminä, jolloin se voi sisältää useita ja erilaisia toiminnan muotoja, kuten formaalien neuvottelujen järjestämisen, sukkuladiplomatian ja fasilitoinnin. Tällaisella laajalla määritelmällä voidaan esimerkiksi tunnistaa niitä erilaisia ja moninaisia rooleja, joita naisilla on rauhanvälityksessä.

Joskus eri käsitteillä viitataan rauhanvälittäjien erilaisiin rooleihin rauhanvälitysprosesseissa. Rauhanvälittäjiin viitataan usein termillä kolmas osapuoli (third party). Kolmas osapuoli on toimija, joka auttaa konfliktin osapuolia sovittelemaan riitoja tai väkivaltaisuuksia ja toimii sovittelijana kahden osapuolen välillä (Uppsala Conflict Data Program). Kolmas osapuoli voi toimia fasilitoijana ja tällöin esimerkiksi välittää viestejä osapuolten välillä, tarjota tilat tai

muita palveluja vuoropuhelun tukemiseksi. Rauhanvälittäjällä voi myös olla aktiivinen rooli rauhansopimuksen luomisessa ja hän saattaa tällöin esimerkiksi määritellä neuvotteluiden aikataulun ja asialistan sekä ylipäättään johtaa monipolvista prosessia. (Nissinen 2014, 17–18.) Riippumatta siitä, millainen rooli rauhanvälittäjällä on jossain tietyssä rauhanprosessissa, on hänellä aina jonkinlaista valtaa prosessin luomiseen, määrittelyyn ja hallintaan. Rauhanvälittäjä voi esimerkiksi omalta osaltaan vaikuttaa siihen tehdäänkö rauhanprosessista sukupuolisensitiivinen eli huomioidaanko prosessin aikana naisten toimijuus ja heidän näkökulmansa ja tarpeensa (Poutanen & Ristimäki 2020, 127).

Rauhanvälitysprosessit jaetaan usein niin tutkimuskirjallisuudessa kuin rauhanvälittäjien toimesta vaiheisiin, mutta on tietysti hyvä huomata, että jokin tietty rauhanvälitysprosessi ei välttämättä aina etene suoraviivaisesti. Nykyisin konflikteja kuvastaa niiden pitkittyminen ja se, ettei konflikteja välttämättä saada ratkaistua perinteisin konfliktinratkaisukeinoin (United Nations 2020). Piiparisen ja Brummerin (2012, 10) mukaan rauhanvälitysprosessista voidaan yleensä tunnistaa neljä vaihetta.

Ensinnäkin, rauhanvälitysprosessit alkavat usein ennakkoneuvotteluilla (pre-talks), joiden aikana rauhanvälittäjän ja konfliktin osapuolten on tarpeen käydä informaaleja neuvotteluja rauhanvälitysprosessin raameista. Informaalit neuvottelut voivat pitää sisällään esimerkiksi keskustelua siitä, miten luottamusta rakennetaan ennen formaalien neuvottelujen alkua, asialistan laatimista sekä neuvottelua pelisäännöistä, viestintälinjauksista ja aikataulusta. (Piiparinen & Brummer 2012, 10.) Rauhaneuvottelujen vuorovaikutuksen ennakkoneuvotteluja voidaan pitää erittäin tärkeänä ja esimerkiksi mahdollisuutena keskittyä erityisesti luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta rakentaviin tekijöihin konfliktin osapuolten kanssa.

Seuraavaksi rauhanvälitysprosessissa siirrytään varsinaisiin, formaaleihin neuvotteluihin (talks). Tämä vaihe koostuu neuvotteluista ja dialogista, jonka aikana osapuolet analysoivat ja tunnistavat erilaisia vaihtoehtoja ja ratkaisuja, jotka voisivat sisältyä rauhansopimukseen. Tämä prosessi voidaan suorittaa yhdessä tai useammassa rinnakkaisessa raiteessa (strand), jolloin osa raiteista keskittyy yksittäisiin kysymyksiin, kuten turvallisuuteen, vaaleihin, poliittisiin uudistuksiin tai oikeusjärjestykseen, ja osa raiteista keskittyy rakentamaan näistä kokonaisuutta. (Piiparinen & Brummer 2012, 10.) Poutanen ja Ristimäki (2020, 132–133) nostavat esiin ongelmallisuuden siinä, että naisten osallistumisen kysymys otetaan yleensä esiin vasta siinä vaiheessa, kun varsinaiset neuvottelut alkavat, ja jolloin asialistat on laadittu

ja neuvottelujen vaatima pohjatyö jo tehty. Heidän mukaansa olisi tärkeää, että naisten osallisuuden kysymystä pohdittaisiin jo paljon ennen virallisen rauhanprosessin aloittamista, jotta naisilla voisi todellisuudessa olla vaikutusvaltaa prosessiin.

Kolmantena vaiheena rauhanvälitysprosessissa nähdään rauhansopimuksen teko ja allekirjoitus (agreement). Tässä vaiheessa osapuolet tekevät lopullisen sopimuksen ja sopivat mekanismeista ja suunnitelmista sopimuksen implementointiin. (Piiparinen & Brummer 2012, 10.) Sukupuolisensitiivisen kielen käyttö rauhansopimuksissa on tärkeää esimerkiksi yhteiskuntien tasa-arvokehityksen kannalta. Siitä huolimatta ainoastaan neljä sopimusta 52 tarkastellusta sopimuksesta vuonna 2018 sisälsi viittauksia, joissa huomioitiin eri sukupuolten tarpeet ja näkökulmat (The University of Edinburgh Peace Agreements Database).

Rauhanvälitysprosessin neljäs vaihe on sopimuksen implementaatio (implementation), joka koostuu erilaisista toiminnoista, kuten sopimuksen implementaation valvonnasta sekä rauhansopimuksessa määriteltyjen instituutioiden luomisesta ja uudistamisesta. Lisäksi voidaan käydä jatkoneuvotteluita, joissa neuvotellaan kysymyksistä, joita ei ratkaistu sopimuksessa. (Piiparinen & Brummer 2012, 10.) Sen lisäksi, että naisten osallistuminen rauhanvälitysprosessiin on rajallista, myös rauhansopimusten implementaatio naisille kriittisten asioiden osalta on usein haastavaa. Rauhanrakentajat ovatkin korostaneet sen tärkeyttä, että eri toimijat kiinnittäisivät huomiota naisten rooliin myös rauhanneuvotteluprosessin päättyessä ja rauhansopimuksen implementoinnin alkaessa (UN Women 2018, 30).

Rauhanvälityksen kenttää voidaan kuvailla moninaiseksi ja toimijoiden erilaisia rooleja monipuolisiksi. Rauhanvälityksen kentän toimijat voidaan jakaa karkeasti neljään luokkaan: valtiot, Yhdistyneet kansakunnat, alueelliset organisaatiot ja yksityisen diplomatian toimijat (Piiparinen & Brummer 2012, 11–12). Osa tutkijoista lisää joukkoon myös yksityiset henkilöt (Lehti & Saarinen 2014, 30; Nissinen 2014, 17). Viime vuosina rauhanvälityksen kentällä on nähty räjähdysmäinen kasvu juuri ei-valtiollisten ja epävirallisten kolmansien osapuolten toimijoiden osalta. Nämä toimijat operoivat epävirallisella tasolla, joka voi mahdollistaa luovemman lähestymistavan rauhanvälitykseen. (Marshall 2012, 25; Wigell 2012, 16.)

2.3 Muita rauhanrakennuksen muotoja

Rauhanvälityksen lisäksi kansainvälisiä konflikteja ratkotaan lukuisin eri tavoin. Muita rauhanrakennuksen muotoja ovat esimerkiksi diplomatia, kehitysyhteistyö, humanitaarinen apu, rauhanturvaaminen ja siviilikriisinhallinta. Myös esimerkiksi rauhan- ja konfliktitutkimus, uskonnolliset yhteisöt ja rauhanaktivismi edistävät rauhaa niin paikallisesti kuin globaalistikin. Kuten Littlejohn ja Foss (2009, 733) kuvaavat, rauhanrakennuksella yritetään luoda luottamusta ja uskoa konfliktin osapuolten välille, parantaa konfliktin jakolinjojen välistä viestintää ja avustaa yhteistyön kehittämisessä ja rauhanomaisessa yhteiselossa.

Rauhanrakennus voidaan jaotella niin kutsutuille diplomatian raiteille sen perusteella, millaista toimintaa ja millaisia toimijoita rauhanprosessi pitää sisällään. Perinteisesti toimijat jaetaan kahteen raiteeseen, ensimmäisen raiteen ja toisen raiteen diplomatiaan. Ensimmäisen raiteen diplomatia viittaa valtioiden välisiin neuvotteluihin ja käsittää esimerkiksi valtioiden presidentit ja ulkoministerit sekä YK:n ja alueelliset organisaatiot, kuten Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön. Toiseen raiteen diplomatia puolestaan pitää sisällään kansalaisjärjestöjen, tutkijoiden, uskonnollisten- ja perinteisten johtajien sekä esimerkiksi entisten diplomaattien pyrkimykset rauhaan. (Babbitt 2009, 544.) Jaottelua voidaan myös laajentaa. Nissinen (2014, 18) kuvaa myös kolmannen raiteen diplomatiata sekä raiteen 1,5 diplomatiata. Kolmannen raiteen diplomatia toimii ruohonjuuritasolla ja pyrkimyksenä on epävirallisten prosessien avulla vahvistaa ihmisten ja yhteisöjen välistä vuorovaikutusta. Raiteen 1,5 diplomatiassa osallistujat ovat usein vaikutusvaltaisia henkilöitä, esimerkiksi korkean tason poliitikkoja, mutta itse rauhanrakennus tapahtuu epävirallisesti.

Rauhanturvaaminen, yksi perinteisistä tavoista pyrkiä rauhoittamaan konflikteja, määritellään kolmannen osapuolen väliintuloksi, joka toteutetaan sotilaallisena operaationa erottamaan sotivat osapuolet, tarjoamaan turvaa ja antamaan mahdollisuus saada aikaan rauha.

Rauhanturvaamisella voidaan sekä estää konflikteja että mahdollistaa muita rauhanrakennuksen muotoja, kun konfliktialue on saatu vakautettua. (An Agenda for Peace 1992.) Toisaalta määritelmä on vanha ja onkin tärkeää ymmärtää, että rauhanrakennus ylipäättään kuin myös rauhanturvaaminen, on moninaista toimintaa. Viime vuosina rauhanprosessit ovat laajentaneet näkökulmaansa konfliktinratkaisusta konfliktin muutokseen, joka pyrkii saamaan aikaan rakenteellisia ja kulttuurisia muutoksia rakentaen kestäväää rauhaa,

jolla tarkoitetaan fyysisen ja rakenteellisen väkivallan ja syrjinnän puuttumista vähemmän etuoikeutettuja ryhmiä kohtaan (Littlejohn & Foss 2009, 734). Rauhanturvaaminen on oleellinen osa rauhanprosessien murrosta ja rauhanturvaoperaatioihin kuuluu luontaisesti esimerkiksi tärkeää vuorovaikutusta paikallisen väestön kanssa.

Kehitysyhteistyö on käytännön yhteistyötä eri maiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa erilaisten kehitystavoitteiden saavuttamiseksi globaalissa etelässä (Suomen ulkoministeriö). Tällaisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoon, sanitaatioon tai laadukkaaseen koulutukseen liittyvät kysymykset. Kehitysyhteistyö- ja kansalaisjärjestöt ovat kuitenkin oleellinen tekijä myös yhteiskuntien ja yhteisöjen rauhallisen elon tukemisessa. Suomalaisista kehitysyhteistyöjärjestöistä esimerkiksi Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Lähetysseura tekevät rauhantyötä osana laajempaa kehitysagendaansa. Paffenholz (2009) korostaakin, että kehitysyhteistyön tulisi olla erottamaton ja olennainen osa konfliktinratkaisua ja rauhanrakennusta. Rauhanrakennuksen tulisi keskittyä sotien jälkeisten haasteiden lisäksi erityisesti konfliktien juurisyihin ja konfliktien mahdollisesti laukaiseviin tekijöihin, jotta aseellisten konfliktien uhkaa voitaisiin ehkäistä jo ennen niiden alkamista (International Peace Academy 2004, 4).

Humanitaarinen apu tarjoaa kriisien, kuten konfliktien tai luonnonkatastrofien jalkoihin jääneille ihmiselle apua ja suojelua (UN OCHA). Käytännössä erilaisten toimijoiden antama tuki voi olla esimerkiksi veden, huopien tai ruoan jakamista, mutta yhä enemmän humanitaarisen avun kontekstissa painotetaan myös avun pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta. Myös humanitaarinen apu on tärkeässä roolissa yhteiskuntarauhan turvaamisessa. Oxfamin (2019, 6) mukaan humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja rauhantyön yhteyteen keskittyvä näkökulma tunnistaa, että hätäavun tarpeet ovat usein oireita taustalla olevista laajemmista eriarvoisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden kysymyksistä, edustaa mahdollisuutta keskittyä näihin juurisyihin ja tunnistaa, että humanitaariset kriisit voivat aiheutua tai pahentua elintärkeiden resurssien puuttuessa.

On selvää, että rauhanrakennus on hyvin moninaista ja että sitä tapahtuu monenlaisissa konteksteissa. Rauhanrakennuksella tarkoitetaan tässä työssä kaikkea rauhanomaista toimintaa, joka tähtää konfliktinhallintaan ja/tai konfliktinratkaisuun. Rauhanrakennus nähdään yläkäsitteenä monelle rauhanrakennuksen muodolle, kuten rauhanvälitykselle, siviilikriisinhallinnalle ja rauhanturvaamiselle. Lisäksi rauhanrakennuksen muotoja voivat olla esimerkiksi diplomatia, kehitysyhteistyö ja humanitaarisen avun antaminen. Käytännössä

rauhanrakennusta on esimerkiksi naisjärjestöjen vaikuttamisyrietykset saada konfliktin osapuolet myöntymään tulitaukoon, diplomaattien neuvottelut YK:n päämajassa tai uskonnollisten yhteisöjen tarjoama apu ja tuki, joka tukee yhteiskuntarauhaa.

Oleellista tämän työn kannalta on, että rauhanrakennus nähdään viestintäprosessina, joka perustuu vuorovaikutukseen eri toimijoiden välillä. Tämä on oleellista, koska tässä työssä rauhanrakennusta tarkastellaan viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta, joka korostaa viestinnän ja vuorovaikutuksen luonnetta prosessina, jossa luodaan, tulkitaan ja neuvotellaan jaetuista merkityksistä ja sosiaalisista todellisuuksista vuorovaikutuksessa (Littlejohn & Foss 2009, 175; Valo & Mikkola 2020, 6). Rauhanrakennuksen avulla rauhanrakentajien ja konfliktin osapuolten on mahdollista luoda, tulkita ja neuvotella yhteisistä merkityksistä ja näin luoda yhteistä sosiaalista todellisuutta, jonka varaan konfliktinratkaisua voidaan rakentaa.

3 Naiset rauhanrakentajina

3.1 Naisten rooli konflikteissa ja rauhanrakennuksessa

J. Ann Tickner (1992, 1) kirjoitti 1990-luvun alkupuolella, että kansainvälisen politiikan areenaa pidetään miesten maailmana, koska se on maailma, jota dominoivat diplomaatit, sotilaat ja päätöksentekijät – joista suurin osa oli miehiä. Maailma ei ole vieläkaan merkittävästi muuttunut noista ajoista. Kaikilla tasoilla sotilaallisessa toiminnassa, puolustusvoimissa ja rauhanturvatehtävissä erot sukupuolten välillä ovat silmään pistäviä. Tämä pitää paikkaansa niin sotilaiden, päätöksentekijöiden kuin ministereiden kohdalla. Kaikissa näissä tehtävissä miehet ovat dominoineet paikkoja lähes kokonaan, joissain paikoissa täysin. (Kronsell 2012, 5.) Esimerkiksi ainoastaan kuusi prosenttia sotilaista ja poliiseista sekä oikeus- ja rangaistuslaitossektorin työntekijöistä YK:n rauhan ja turvallisuuden operaatioissa on naisia (United Nations Peacekeeping). Vuonna 2019 ainoastaan 22 ministerinsalkkua, jotka liittyivät puolustusvoimiin tai veteraanien asioihin, olivat naisten hallussa maailmanlaajuisesti. Lukua voi verrata naisten kantamiin 109 ministerinsalkkuun, jotka liittyivät sosiaalisiin kysymyksiin. (Women in Politics 2019.)

Johtuen muutoksista kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden dynamiikassa kylmän sodan päätyttyä 1990-luvulla, YK ja erityisesti YK:n turvallisuusneuvosto alkoivat pohtia uudelleen organisaation intressejä ja kykyä vaikuttaa globaaliin rauhaan ja turvallisuuteen (Basu 2016, 574). YK:n kehitysohjelma UNDP (1994) korosti laajemman turvallisuuskäsityksen eli inhimillisen turvallisuuden (human security) tärkeyttä. UNDP:n (1994, 24) mukaan oli äärimmäisen tärkeää, että kansainvälisen turvallisuuden käsite muuttuisi nopeasti kahdella tavalla. Ensinnäkin, painopiste alueellisesta turvallisuudesta tuli muuttua painopisteeksi ihmisten turvallisuudesta. Toiseksi, turvallisuuden takaaminen asevarustelun avulla tuli muuttua turvallisuuden takaamiseksi kestävä kehityksen avulla. Erityisiä uhkia inhimilliselle turvallisuudelle nähtiin seitsemässä kategoriassa: henkilökohtainen, taloudellinen, poliittinen, terveyden, ympäristön, ravinnon ja yhteisöjen turvallisuus (UNDP 1994, 24–25).

Vuosituhanen alussa kansainvälisen yhteisön turvallisuuskäsitys vakiintuikin kattamaan valtioiden välisen turvallisuuden lisäksi myös inhimillisen turvallisuuden, kun havaittiin, että ihmisten kannalta merkittävimmät uhat eivät liity ainoastaan valtioiden välisiin sotiin vaan

myös valtioiden sisällä eri ryhmien välisiin suhteisiin, taloudelliseen eriarvoisuuteen, huonoon hallintoon ja ympäristöseikkoihin, kuten saastumiseen, ympäristökatastrofeihin ja pulaan elämän perusresursseista. Tämä sai kansainvälisen yhteisön kiinnittämään eri tavalla huomiota rauhanprosesseihin ja eri ihmisryhmien mukaan ottaminen ja sitouttaminen prosesseihin tuli tärkeämmäksi. Tämä muutos avasi osaltaan uuden mahdollisuuden naisten osallistumiseen rauhanprosesseihin. (Väyrynen 2014, 147.) Inhimillisen turvallisuuden käsitteen tunnustamisen laajalti globaalissa turvallisuusagendassa voikin nähdä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmissa, jotka tunnustavat ihmisoikeuksien ja ihmisten turvallisuuden tärkeyden (Kronsell 2012, 4). Tällaisia päätöslausemia ovat esimerkiksi Naiset, rauha ja turvallisuus -agendaan liittyvät päätöslauselmat, joita käsitellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa 3.2.

Huolimatta siitä, että naisten osallistumisen tärkeydestä rauhanrakennuksessa on puhuttu aktiivisesti jo ainakin 20 vuotta, on naisten osallistuminen ainakin numeerisesti vielä monin paikoin vähäistä. Ainoastaan kolme prosenttia rauhanvälittäjistä, neljä prosenttia sopimusten allekirjoittajista ja 13 neuvottelijoista kaikissa suurissa rauhanprosesseissa vuosina 1992–2018, oli naisia (Council on Foreign Relations 2019). Aggestam ja Svensson (2018) puolestaan tarkastelivat tutkimuksessaan sitä, missä tehtävissä naiset rauhanvälityksen kentällä ja rauhanrakennusprosesseissa toimivat. Tutkimuksessa käytiin läpi 36 tapausta vuosien 1991 ja 2014 välillä, joissa naiset ovat olleet aktiivisesti mukana rauhanvälittäjinä. Nämä tapaukset muodostivat kokonaisuudessaan ainoastaan kahdeksan prosenttia kaikista rauhanvälitysprosesseista tuolla aikavälillä.

Vaikka tiedetään, että eri sukupuolten huomioiminen rauhansopimuksissa vaikuttaa naisten konfliktin jälkeisiin vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksiin ja yhteiskunnan kehitykseen tasa-arvoisemmaksi (True & Riveros-Morales 2019), suurin osa rauhansopimuksista ei huomioi eri sukupuoliin tai naisten oikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Vuosien 1990 ja 2018 välillä ainoastaan 353 rauhansopimusta 1789 sopimuksesta piti sisällään viittauksia huomioiden naiset ja tytöt tai sukupuolen merkityksen (The University of Edinburgh Peace Agreements Database). Myös niissä tapauksissa, joissa viittauksia eri sukupuolten huomioimiseen on sisällytetty, on varsinainen implementointi osoittautunut haastavaksi. Esimerkiksi Kolumbian rauhansopimus, joka allekirjoitettiin vuonna 2016 lopettamaan aseellinen konflikti Farc-liikkeen kanssa, sai paljon huomiota, koska sitä pidettiin hyvänä esimerkkinä naisten roolista rauhanprosessissa. Kesäkuussa 2018 eri sukupuolet huomioivista

viittauksista ainoastaan neljä prosenttia oli täysin implementoitu ja 51 prosenttia kokonaan implementoimatta (Kroc Institute ym. 2018).

Naisten osallistumisen vähyydelle rauhanrakennuksessa on useita syitä. On tärkeää ymmärtää, että sekä konfliktin aikaiset että konfliktin jälkeiset tilanteet ovat naisia syrjiviä. Konfliktien aikana naiset ovat korvaamattomia aseellisille ryhmittymille, koska he pystyvät ylläpitämään väkivaltaista liikettä moninaisten rooliensa ansiosta. Naiset saattavat osallistua taisteluihin, mutta samanaikaisesti ovat edelleen huoltajia ja hoivaajia. Konfliktin jälkeisissä tilanteissa naisia kokevat syrjintää usein sekä yhteisön, heidän tukemansa ryhmän että heitä vastaan taistelleen ryhmän toimesta. (Shekhawat 2015, 1.)

Naisten kokemukset sodista ovatkin moninaisia. Naiset yrittävät sekä estää että aloittaa sotia ja naiset sekä tukevat sotia että vastustavat niitä. Naisia raiskataan, kidutetaan ja murhataan konflikteissa, mutta naiset ovat myös näitä tekoja tekevien armeijoiden ja aseellisten ryhmittymien jäseniä ja tukijoita. (Cohn 2013, 1–2.) Chatterjee (2016) kuvaa esimerkiksi naisten kolmijakoista roolia ISISin toiminnassa: naiset uhreina, vastustajina ja rikollisina. Naisten rooliin ISISin tukijoina ja terroristeina on kuulunut esimerkiksi uusien jäsenten rekrytointia, vakoilua, seksiorjuuden toimeenpanoa ja ISISin propagandan levittämistä sosiaalisessa mediassa (Chatterjee 2016, 209–210). Naisten rooli puolestaan Somaliassa toimivassa terroristijärjestö al-Shabaabissa on todennäköisesti yksi syy joukkojen pitkäkestoiselle resilienssille. Naisten rooli vaihtelee al-Shabaabin uusien jäsenten rekrytoimisesta ja käännäyttämisestä tiedustelutoimintaan, aseiden salakuljettamiseen sekä varainkeruuseen (International Crisis Group 2019.)

Toisaalta myös ajatus siitä, että naiset ovat rauhanomaisia ja rauhaa rakastavia on vanha. Esimerkiksi Reardon (1985) kuvaa perustavanlaatuaista suhdetta seksismin ja sotahenkisyyden välillä. Reardonin mukaan yhteiskunnassa valta on miehisissä periaatteissa, jotka johtavat sotaan, aggressiivisuuteen, ahneuteen ja muihin maskuliinisuuden ilmentymiin, kun taas naisten käytökselle ominaista ovat puolestaan sovinnolliset ja rakentavat taipumukset.

Charlesworth (2008) nostaa kuitenkin esiin ongelmallisuuden siinä, että naiset nähdään ainoastaan konfliktien uhreina tai rauhanomaisina henkilöinä. Jos naiset hyväksyvät oletuksen siitä, että heidän erityinen panoksensa rauhanrakennukseen ilmenee heidän naisellisista vaistoistaan, johtaa se naisten poliittisen toimijuuden rajoittumiseen niin kutsuttuihin naisellisiin tehtäviin, kuten hoivaamiseen ja kasvattamiseen (Otto 2006, 135).

Naisten rooli konflikteissa ja rauhanrakennuksessa kietoutuu vahvasti yhteen väkivallan ja sen uhan kanssa. Väyrysen (2014, 148) mukaan on tärkeää, että emme jätä huomioimatta sitä, että konflikteissa väkivalta kohdistuu eri tavoin eri sukupuoliin, koska naisten kokemien turvallisuussuhkien luonne on hyvin erilainen kuin mielihien. Esimerkiksi seksuaalinen väkivalta konflikteissa on voimakkaasti sukupuolittunutta ja koskettaa pääosin naisia ja tyttöjä. Seksuaalista väkivaltaa käytetään konflikteissa usein osana laajempaa strategiaa ja sortoa, esimerkiksi painostamaan jotain tiettyä väestöryhmää maanpakoon (UN Security Council 2019).

On kuitenkin tärkeää, että torjumme oletukset, joiden mukaan naiset ovat luonnollisesti rauhanomaisempia kuin miehet tai että naiset nähdään ainoastaan sodan uhreina. Sen sijaan on tärkeää tutkia sitä, mitä erityislaatuista on naisten suhteissa sotaan sekä niitä suurta joukkoa asioita, jotka muokkaavat noita suhteita. On tärkeää myös tunnistaa, että naiset ovat moninainen joukko. (Cohn 2013, 2.) On selvää, että jos naiset nähdään ainoastaan sotien uhreina, voi heidän pääsytensä esimerkiksi rauhaneuvottelupöytiin olla haastavampaa.

Naisten osallistuminen rauhanrakennukseen on elintärkeää monesta syystä. Naisilla on ensinnäkin perustavanlaatuinen oikeus ja kiinnostus osallistua päätöksentekoon, joka vaikuttaa heihin itseensä ja heidän kotimaidensa tulevaisuuteen (UN Women & UN DPPA 2020, 3). Rauhansopimukset myös vaikuttavat usein pitkällä aikavälillä konfliktin jälkeisiin poliittisiin ratkaisuihin ja päätöksiin. Siksi rauhaneuvottelut voidaan nähdä mahdollisuutena demokraattiseen päätöksentekoon eri väestöryhmin kannalta (Aggestam & Svensson 2018, 149).

Lisäksi naisten sitouttaminen rauhanprosesseihin tuo mukanaan valtavasti etuja. Viestinnän näkökulmasta juuri naisten roolin merkitys erilaisille neuvottelutilanteille on tärkeää sen sijaan, että vain laskisimme naisten määriä eri rauhanprosesseissa. Naisten suora osallistuminen voi muuttaa neuvottelujen dynamiikkaa ja laajentaa keskustelujen aiheita, mikä puolestaan nostaa sen todennäköisyyttä, että rauhanprosessissa keskitytään myös konfliktin juurisyihin sekä vahvistamaan yhteisöjen positiivista suhtautumista rauhanprosessiin ja sen tuloksiin (UN Women & UN DPPA 2020, 3). Naisten aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen rauhaneuvotteluihin johtaa laadukkaampiin rauhansopimusten sisältöihin, korkeampaan todennäköisyyteen sopimusten implementoinnista ja kestävämpään rauhaan (Krause, Krause & Bränfors 2018). Aiemman

tutkimuksen perusteella myös naisten harjoittaessa vahvaa vaikutusvaltaa rauhanprosessin aikana, on suurempi todennäköisyys, että neuvotteluissa päästään sopimukseen (Paffenholz ym. 2016, 21).

3.2 Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi lokakuun 31. päivä vuonna 2000 yksimielisesti ensimmäisen Naiset, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman (tästä eteenpäin myös päätöslauselma 1325). Päätöslauselman ja sen ympärillä käytävän keskustelun ydinviesti oli, että naisia ja tyttöjä ei voitu enää ohittaa rauhasta neuvotellessa (Nurmenniemi 2020, 14). Hyväksyessään päätöslauselman turvallisuusneuvosto vaati kaikkia rauhansopimuksia neuvottelevia ja implementoivia toimijoita ottamaan huomioon sukupuolinäkökulman, joka pitää sisällään naisten ja tyttöjen erityistarpeet. Sukupuolinäkökulma pitää sisällään myös toimenpiteitä, jotka tukevat naisten tekemiä aloitteita rauhaan ja paikallisia prosesseja konfliktien ratkaisemiseen, ja jotka tekevät naisista osallisia kaikissa rauhansopimusten toimeenpanokeinoissa. Lisäksi sukupuolinäkökulma pitää sisällään keinoja varmistaa naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien toteutuminen erityisesti liittyen perustuslakiin, äänestystapaan, poliisiin ja oikeuslaitokseen. (UN Security Council 2000.)

1325-päätöslauselma listaa konkreettisia toimenpiteitä, joita YK:n jäsenvaltioiden, konfliktien osapuolten ja YK:n organisaationa tulee ottaa huomioon ja pyrkiä toteuttamaan. Tämän tutkimuksen kannalta niistä olennaisinta on, että päätöslauselma (1) kehottaa YK:n jäsenvaltioiden varmistamaan, että naisten edustus kaikilla päätöksenteon tasoilla kansallisissa, alueellisissa ja kansainvälisissä instituutioissa ja mekanismeissa konfliktien estämiseksi, hallinnoimiseksi ja ratkaisemiseksi kasvaa, (2) kannustaa YK:n pääsihteeriä toteuttamaan strategista toimintaohjelmaansa, joka vaatii lisäämään naisten osallistumista kaikilla päätöksenteon tasoilla konfliktienratkaisussa ja rauhanprosesseissa ja (3) pyytää pääsihteeriä toimittamaan jäsenvaltioille koulutusohjeita ja -aineistoa koskien naisten suojelua, oikeuksia ja erityisiä tarpeita sekä sitä, miten tärkeää on ottaa naisia mukaan kaikkeen rauhanturva- ja rauhanrakennustoimintaan. (UN Security Council 2000.)

Päätöslauselma 1325 tuo naisten ja tyttöjen aseman aseellisissa konflikteissa kansainvälisen politiikan keskiöön. Päätöslauselma luo pohjan sukupuolinäkökulman huomioimiselle aseellisissa konflikteissa neljän pilarin kautta, jotka ovat (1) naisten osallistuminen, (2)

naisten ja tyttöjen suojele, (3) toimet konfliktin ehkäisemiseksi ja (4) hätäapu ja toipuminen. Päätöslauselmaa pidetään historiallisena, koska se haastaa perinteiset turvallisuutta koskevat tavoitteet ja päämäärät. Päätöslauselman lähtökohtana on inhimillinen turvallisuus, aseellisten konfliktien ja niiden jälkihoidon sukupuolittuneisuus sekä sukupuolinäkökulman huomioiminen kaikessa konfliktien ehkäisyyn, rauhanvälitykseen, rauhanneuvotteluihin ja jälleenrakennukseen liittyvissä toimissa. Lisäksi on merkittävää, että globaalin etelän naisliikkeet, kansainväliset naisjärjestöt ja tutkijat ovat olleet aktiivisesti mukana päätöslauselman valmistelussa. (Jauhola 2015, 3.)

Päätöslauselma itsessään on historiallinen, mutta niin oli myös siitä käyty keskustelu. YK:n turvallisuusneuvosto keskusteli ja huomioi ensimmäistä kertaa historiassa virallisesti naisten intressit ja huolet rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä hyväksyessään 1325-päätöslauselman (Tryggestad 2009, 539). Päätöslauselmaa on kuvailtu muun muassa urauurtavaksi saavutukseksi, joka asettaa naisten oikeudet YK:n rauhan ja turvallisuuden kysymysten agendalle (Tryggestad 2009, 539) ja merkittäväksi asiakirjaksi, koska turvallisuusneuvostolla on keskeinen rooli kansainvälisen turvallisuuden ylläpidossa (Charlesworth 2008, 350).

Päätöslauselma on saanut osakseen myös kritiikkiä. Päätöslauselman on katsottu uhriuttavan naisia ja tyttöjä heidän biologisen sukupuolensa perusteella. Lisäksi huolta on kannettu siitä, vahvistaako päätöslauselma kansainvälisen yhteisön, globaalin poliittisen eliitin ja pohjoisen asiantuntijoiden merkitystä sen sijaan, että enenevässä määrin tuettaisiin konfliktin kokeneiden naisten paikallisia pyrkimyksiä rauhaan. (Jauhola 2015, 3.) Päätöslauselmaa on kutsuttu sekavaksi ja hämmentäväksi työkaluksi, jonka operationalistaminen on ollut haastavaa tutkijoille sekä rauhan ja turvallisuuden kysymysten kanssa työskenteleville (Ellerby 2013, 435). Päätöslauselmaa on myös kutsuttu YK:n turvallisuusneuvoston jäsenten tekemäksi tempuksi, joka hyväksymällä on ollut tarkoitus tyydyttää naisaktivistit (Tryggestad 2009, 541).

Vuoden 2000 jälkeen, on Naiset, rauha ja turvallisuus -tematiikkaan liittyen julkaistu yhdeksän muutakin päätöslauselmaa: 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019) ja 2493 (2019). Nurmenniemi (2020, 14–15) kuvaa, miten yksi päätöslauselma on laajentunut normatiiviseksi viitekehyykseksi, joka korostaa sekä konfliktien vaikutuksia naisiin ja tyttöihin että naisten ja tyttöjen moninaisia rooleja konflikteissa ja niiden päätyttyä.

Eri päätöslauselmat keskittyvät eri osa-alueisiin korostaessaan naisten ja tyttöjen roolia konflikteissa ja rauhanrakennuksessa. Päätöslauselma 1820 tunnistaa esimerkiksi, että raiskaus ja muu seksuaalinen väkivalta voidaan luokitella sotarikokseksi, ja että seksuaalista väkivaltaa käytetään sodan aseena ja taktiikkana (UN Security Council 2008), päätöslauselma 1889 puolestaan keskittyy konfliktin jälkeiseen rauhanrakennukseen ja korostaa naisten osallistumisen tärkeyttä rauhanprosessien kaikilla tasoilla ja niiden kaikissa vaiheissa (UN Security Council 2009) ja päätöslauselma 2242 korostaa naisjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä ja vaatii lisää rahoitusta sukupuolisensitiiviseen koulutukseen, analyysiin ja ohjelmiin (UN Security Council 2015a). Usein puhuttaessa Naiset, rauha ja turvallisuus -agendasta, viitataan kaikkien näiden päätöslauselmien muodostamaan kokonaisuuteen.

Viime vuosikymmenten aikana yhä enemmän huomiota on annettu naisten roolille rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä. Tämä on pitkälti 1325-päätöslauselman ja sitä seuraavien päätöslauselmien tulosta. Koko Naiset, rauha ja turvallisuus -tematiikan ympärille keskittyvän yhteisön esiin nostamalla naiskeskeisellä näkökulmalla on suuri merkitys siinä, että nykyään tunnustetaan naisten tekemiä positiivisia muutoksia yhteisöissä. (Simpson 2018, 95.) Yksi päätöslauselman tärkeimpiä ominaisuuksia on naisten toimijuuden tunnustaminen rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä sen sijaan, että naiset nähdään ainoastaan konfliktien uhreina, jotka ovat suojelun tarpeessa (Tryggestad 2009, 540).

4 Neuvottelu

4.1 Neuvottelu rauhanrakentamisen perustana

Viestinnän ja vuorovaikutuksen tutkimuksen näkökulmasta niin rauhanturvaajien, diplomaattien kuin rauhanvälittäjien työ perustuu pitkälti erilaisiin informaaleihin ja formaaleihin neuvottelutilanteisiin. Puhuttaessa rauhanrakennuksesta, onkin tärkeää ymmärtää, että se pohjautuu neuvotteluun viestinnällisenä prosessina. Tämän vuoksi tässä tutkielmassa rauhanrakennusta tarkastellaan juuri neuvottelun laajemman ja viestintäteoreettisemmän näkökulman kautta.

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan (1945) mukaan konfliktit, joka ovat “omiaan vaarantamaan kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämistä” tulee ratkaista rauhanomaisin keinoin. Neuvottelu onkin paljon käytetty menetelmä kansainvälisiä konflikteja ratkottaessa. Neuvottelu on yksi ihmisten välisen vuorovaikutuksen perusmuodoista, ja niin diplomatia, erilaisten sopimusten neuvottelu, sovittelu ja rauhanvälitys, ongelmien ratkaisu erilaisissa ryhmissä, yhteisymmärryksen rakentaminen ja vaikuttamistyö perustuu keskeisesti neuvotteluun (Finnegan & Hackley 2008, 8).

Neuvottelu on viestintäprosessi ja on selvää, että neuvottelua ei voi tapahtua ilman jonkinlaista vuorovaikutusta – neuvottelu ja vuorovaikutus ovat yhteen kietoutuneita (Putnam & Roloff 1992, 1). Viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta juuri merkitysten luominen, jakaminen ja ymmärtäminen on mielenkiintoista neuvottelukontekstissa. Neuvottelu voidaankin määritellä esimerkiksi informaation vaihtamiseksi käyttämällä kieltä, joka koordinoi ja yhteen sovittaa merkityksiä (Gibbons, Bradac & Busch 1992, 156).

Voidaan puhua neuvottelusta, kun kaksi tai useampi ihmistä osallistuu ongelmanratkaisukeskusteluun, jolla pyritään edistämään jaettuun käsityksiä, ratkaisemaan erimielisyyksiä tai tekemään kompromisseja, jotka hyödyttävät molempia. Neuvottelu tarjoaa metodin, jonka avulla osapuolet voivat osallistua prosessiin, joka ohjaa keskustelun enemmän ymmärtämiseen ja sisältöön kuin syyttelyyn, kontrolloimiseen ja sen pohtimiseen, kenellä on määräysvaltaa mihinkin. (Spangle & Isenhardt 2003, xxi, 4.) Juuri tästä myös rauhanrakentamisessa on kyse. Rauhanrakentajat ja konfliktin osapuolet pyrkivät

ratkaisemaan ongelmia ja erimielisyyksiä sekä tulemaan lopputulokseen, joka edistää kaikkien tavoitteita.

Vuorovaikutuksen merkitys neuvotteluissa on suuri. Putnam ja Roloff (1992, 3–4) nostavat esiin, kuinka vuorovaikutus neuvotteluissa sisältää useita tekijöitä ja ominaisuuksia, kuten sanalliset viestit, nonverbaaliset vihjeet, äänensävy, informaation vaihtamisen, kielen ja erilaisia symboleja. Neuvottelun strategiat ja taktiikat, kuten esimerkiksi uhkailu tai vaatimusten ja tarjousten esittäminen ilmaistaan sanallisen viestinnän ja äänenpainojen lisäksi nonverbaalisten eleiden avulla. Neuvottelijat turvautuvat sekä viestien sisällön että muiden toimintojen merkitykseen tarjotakseen tietoa omista ehdotuksista sekä saadakseen vihjeitä vastapuolen mieltymyksistä ja kiinnostuksenkohteista. (Putnam & Roloff 1992, 3–4.)

Rauhanrakennuksessa niin verbaalisen kuin nonverbaalisen viestinnän rooli on merkityksellinen. Niiden avulla rauhanrakentajat luovat, hahmottavat ja analysoivat erilaisia merkityksiä vuorovaikutustilanteissa.

Spanglen ja Isenhartin (2003, 19–36) mukaan neuvotteluilla voidaan nähdä kuusi läpileikkaavaa piirrettä huolimatta siitä, millaisessa kontekstissa neuvottelut käydään. Ensinnäkin, neuvottelun rakenteelliset tekijät, kuten osapuolten määrä, neuvotteluihin käytettävissä oleva aika, päätöksentekoprosessin tyyli ja esityslistalle otetut asiat luovat raamit neuvottelutilanteiden vuorovaikutukselle. Jos neuvottelut esimerkiksi käydään konfliktin osapuolten edustajien välityksellä niin, että varsinaiset osapuolet eivät ole paikalla, edustajat eivät välttämättä ole täysin varmoja siitä, mikä on tärkeää tai he saattavat olla vähemmän valmiita hyväksymään luovia ratkaisuja. (Spangle & Isenhart 2003, 21–22.)

Rauhanrakennuksessa rakenteellisilla tekijöillä on suuri merkitys vuorovaikutuksen kannalta. Kyse voi olla esimerkiksi paikasta, missä neuvottelut pidetään, mitä rauhanrakennuksen keinoja rauhanprosessissa käytetään tai siitä, keitä rauhanneuvotteluihin saa osallistua. Usein juuri naisilla ei ole pääsyä rauhanneuvottelupöytiin, mikä myös osaltaan vaikuttaa vuorovaikutukseen rauhanrakennuksessa.

Toiseksi, normit ja arvot ovat olennaisia neuvottelujen vuorovaikutuksen kannalta. Käytännössä normit muodostuvat perussäännöiksi, joiden puitteissa sovitaan miten asioita ja ongelmia käsitellään ja miten niistä puhutaan. Nämä säännöt sisältävät uskomuksia esimerkiksi reiluudesta, vallasta, tavoitteista ja statuksesta. Myös arvot ohjaavat ryhmien tekoja ja ajattelua ja luovat pohjan normatiiviselle käytökselle ja eettisille valinnoille. (Spangle & Isenhart 2003, 23–25.) Rauhanrakennuksen haasteena voikin joskus olla

osapuolten erilaiset arvot, erityisesti kun kyse on eri kulttuureista tulevista ihmisistä tai ryhmistä.

Kolmanneksi, konfliktien osapuolten väliset vuorovaikutussuhteet vaikuttavat merkittävästi neuvottelutilanteisiin. Vuorovaikutussuhteet, jotka koetaan positiivisina vahvistavat avointa suhtautumista uusille ideoille, luovuudelle, informaation jakamiselle ja sitoutumiselle molemmiin puolin edulliselle ratkaisulle. Erityisesti luottamus on merkittävä tekijä vuorovaikutussuhteiden kannalta, sillä avoimen viestinnän ja luottamuksen puuttuminen tekee neuvottelusta huomattavasti haastavampaa (Spangle & Isenhardt 2003, 25–27.)

Rauhanrakennus perustuu vahvasti siihen, että konfliktin eri osapuolet löytävät yhteisiä ja positiivisia tekijöitä, joiden avulla he voivat myös rakentaa luottamusta. Luottamuksen rakentamisen tietoisessa tukemisessa ja harjoittamisessa rauhanrakentajilla on merkittävä rooli.

Neljänneksi, viestinnän tärkeyttä rakentavissa ja tuloksellisissa neuvottelutilanteissa voidaan kuvata erityisesti kahden tekijän kautta. Osapuolten tulee ensinnäkin aktiivisesti ja tehokkaasti kuunnella toisiaan, koska huono kuuntelu johtaa usein vastakkainasetteluun, kun kuuntelijat tekevät vääriä oletuksia tai eivät ymmärrät toisiaan. Toisaalta viestintään vaikuttaa suuresti myös se, miten hyvin osapuolet osaavat ottaa toisten näkökulmia huomioon. Tämä puolestaan vaatii avoimuutta, informaation jakamista ja luottamusta. (Spangle & Isenhardt 2003, 27–32.) Kun kyse on kansainvälisistä konflikteista, voidaan rauhanrakennustilanteissa puhua vuosikymmeniä jatkuneesta vähemmistöjen sorrosta, naisiin ja tyttöihin kohdistuneesta seksuaalisesta väkivallasta tai väkivallasta toista kansakuntaa kohtaa. On selvää, että tällaisista asioista keskustelu herättää tunteita, mikä voi saada osapuolet ymmärtämään helposti väärin toisiaan.

Viidenneksi, neuvotteluissa on läsnä toisistaan riippuvaisia osapuolia, jotka osallistuvat neuvotteluihin vapaaehtoisesti luodakseen ymmärrystä, tehdäkseen sopimuksia tai ratkaistakseen ongelmia. Kun osapuolet ovat vahvasti toisistaan riippuvaisia, se johtaa yhdentäviin sopimuksiin, jotka rakentuvat yleisesti yhteistyölle, vallan tasaiselle jaolle ja interpersonaalisten vuorovaikutussuhteiden vahvalle sensitiivisyydelle. (Spangle & Isenhardt 2003, 32–34.) Riippuvuus toisesta osapuolesta rauhanrakennuksessa voi johtua esimerkiksi yhteisten resurssien tai maa-alueiden käytöstä tai talouteen liittyvistä seikoista, joiden ratkaiseminen on ratkaisevan tärkeää.

Kuudenneksi, vallan merkitystä neuvottelutilanteiden vuorovaikutukselle ei voida aliarvioida. Osapuolten valta voi olla esimerkiksi poliittista, rakenteellista tai eettistä. Tutkimukset osoittavat, että neuvottelutilanteissa eniten valtaa omaavat ihmiset käyttävät valtaa saadakseen etuja ja ihmiset, joilla on vähemmän valtaa tekevät todennäköisemmin kompromisseja. (Spangle & Isenhardt 2003, 34–36.) Rauhanrakennuksen kontekstissa vallan epätasapaino liittyy usein erityisesti moniin ja erilaisiin toimijoihin. Rauhanneuvottelupöydässä toisensa saattavat kohdata korkea-arvoinen päättäjä, naisjärjestöjen edustaja ja poliittinen neuvonantaja.

Neuvotteluja kansainvälisten konfliktien kontekstissa kuvaa erityisen hyvin juuri se, että osallistujat edustavat usein niitä, jotka eivät ole läsnä. Kyse voi olla korkea-arvoisten päättäjien, äänestäjien tai kokonaisen maan edustamisesta. Neuvottelijoiden tehtävä onkin haastava. Toisaalta heidän pitää vakuuttaa neuvottelujen toinen osapuoli siitä, että heidän tekemänsä myönnytykset ovat heille tärkeitä ja kivuliaita, ja toisaalta taas vakuuttaa oma kannattajakunta siitä, että omat myönnytykset eivät ole niin merkityksellisiä. (Bercovitch & Jackson 2009, 25.) Lisäksi kansainvälisiä neuvotteluita kuvaa se, kuinka moni asia ei lopulta ole itse neuvottelijoiden kontrollissa. Neuvottelijat yrittävät tehdä sopimuksia, joihin vaikuttavat kulttuuriset ja ideologiset erot, ulkopoliittiset rajoitukset ja monimutkaiset poliittiset suhteet. Jokainen sopimus voidaan määritellä uudelleen tai kumota ihmisten tai joukkojen toimesta, jotka eivät välttämättä ole mukana neuvotteluissa. (Spangle & Isenhardt 2003, 364.)

Neuvottelijat voivat vaikuttaa ja hallita neuvottelutilanteiden vuorovaikutusta erilaisin keinoin ja taidoin. Esimerkiksi Smolinski ja Xiong (2020) esittelevät neuvottelun kompetenssimallin, jonka avulla voidaan arvioida neuvottelijoiden viestintä- ja vuorovaikutustaitoja. Mallissa on koostettu neuvottelutaitoja ja -asenteita neljään kategoriaan: kieli ja tunneherkkyys, neuvotteluälykyys, vuorovaikutussuhteiden rakentaminen ja moraalinen viisaus. Tämän työn kannalta oleellista on tarkastella naisten käsityksiä hyvän rauhanrakentajan ja neuvottelijan ominaisuuksia nimenomaan viestinnän näkökulmasta.

4.2 Sukupuolen ja diversiteetin merkitys neuvottelulle

Koska rauhanrakennus perustuu pitkälti neuvotteluun, on tämän työn kannalta mielekästä tarkastella sukupuolen ja laajemmin diversiteetin merkitystä neuvottelutilanteille. Sukupuolen

rooli neuvotteluissa tarjoaa laajemman viestintäteoreettisen näkökulman naisten rooliin lukuisissa rauhanrakennustilanteissa. Kolb (2009, 516) kuvaa, kuinka sukupuolen ja neuvottelun tutkimisen kentällä on vuosien varrella ollut pitkälti yksi ensisijainen tutkimusaihe: käyttäytyvätkö naiset neuvotteluissa samalla vai eri tavalla kuin miehet, ja mikä voisi selittää eroja naisten ja miesten neuvottelukäyttäytymisessä. Hänen mukaansa kysymykseen suhtautuminen on vaihdellut ja siihen on tullut lisää sävyeroja vuosien aikana, mutta pohjimmiltaan kysymys yksilöllisistä eroista sukupuoleen liittyen dominoi yhä suurta osaa ajattelutavoista ja tutkimusaiheista.

Tutkimuskirjallisuuden perusteella voidaankin sanoa, että neuvottelijoiden sukupuolella tosiaan saattaa olla jonkinlaista vaikutusta neuvottelujen vuorovaikutukselle. Naiset aloittavat neuvotteluita harvemmin verrattuna miehiin (Kugler ym. 2018), saavuttavat huonompia taloudellisia lopputulemia (Mazei ym. 2015; Stuhlmacher & Walters 1999), ovat epävarmempia neuvottelutilanteissa (Watson 1994), eivät neuvottele niin kilpailuhenkisesti (Walters, Stuhlmacher, & Meyer 1998) ja naiset on vaikeampi saada suhtautumaan positiivisesti neuvotteluihin (Kray & Babcock 2006).

Palkkaneuvottelut ovat yksi tutkituimmista aiheista sukupuolen ja neuvottelujen tutkimuksen kentällä. Pitkään on ajateltu, että naiset kysyvät ja pyytävät miehiä pienemmällä todennäköisyydellä, oli sitten kyse palkankorotuksista, ylennyksistä, paremmista työmahdollisuuksista, tunnustuksesta hyvästä työstä tai avusta kotitöihin (Babcock & Laschever 2003). Tätä on pidetty yhtenä syynä miesten ja naisten välisiin palkkaeroihin. Viime aikoina on kuitenkin kumottu osa vanhoista uskomuksista. Artz, Goodall ja Oswald (2018) osoittavat, että naiset ja miehet pyytävät yhtä usein ylennyksiä ja palkankorotuksia, mutta naiset eivät yksinkertaisesti saa niitä.

Huolimatta tutkimuskirjallisuuden perusteella todetuista eroista, on kuitenkin tärkeää ymmärtää, että erot sukupuolten välillä neuvotteluissa riippuvat usein kontekstista, kuten neuvottelijoiden aiemmasta neuvottelukokemuksesta, ja siitä, miten tilanteet kehystetään ja esitellään neuvottelijoille. Uudemmassa tutkimuksessa kontekstisidonnaisuuteen onkin onneksi kiinnitetty enemmän huomiota. Vaikka erot sukupuolten välillä lisääntyvät joissain olosuhteissa tai tilanteissa, ne voivat jopa kadota toisissa (Kugler ym. 2018; Small ym. 2007). Konteksti, jossa neuvottelut käydään voi vaikuttaa sukupuoliin liittyviin eroihin niin paljon, että joissain tietyissä tilanteissa naiset esimerkiksi saattavat aloittaa neuvotteluja useammin kuin miehet (Reif ym. 2019).

On ongelmallista, että neuvotteluja ja sukupuolten merkitystä neuvotteluissa on tutkittu pitkälti laboratorio-olosuhteissa. Laboratorioissa tehdyt tutkimukset sijoittavat naiset ja miehet samanlaisiin neuvottelutilanteisiin ja tutkivat sitä kautta sukupuolen merkitystä neuvotteluprosesseille ja neuvottelujen lopputulemille. Tällöin unohdetaan, että naisten täytyy todellisuudessa kuitenkin neuvotella asioista, jotka miehet usein voivat ottaa itsestäänselvyytenä, kuten mahdollisuuksista ylennyksiin, koulutuksiin tai osakkuusjärjestelyihin. (Kolb & McGinn 2009, 1.) Rauhanrakennuksen kontekstissa juuri se, että naiset joutuvat neuvottelemaan erilaisista asioista kuin miehet, on erittäin merkityksellistä. Ennen kuin naiset edes pääsevät rauhaneuvottelupöydän ääreen, heidän on jo täytynyt neuvotella paikkansa sinne. Neuvottelujen aikana heidän tulee käyttää neuvottelutaitojaan saadakseen uusia tai erilaisia käsiteltäviä asioita asialistalle tai saadakseen mahdollisesti valtavirrasta poikkeavalle näkökulmalleen kannatusta. Rauhansopimuksen allekirjoituksen jälkeen naiset ovat usein jalkauttamassa sopimusta yhteisöissään, neuvotellen tällöin ihmisten tukea sopimuksen noudattamiselle ruohonjuuritasolla.

On tärkeää ymmärtää, että sukupuolen merkitys neuvotteluissa ja rauhanrakennuksessa liittyy laajempaan kysymykseen diversiteetin merkityksestä vuorovaikutukselle. Sukupuoli on ainoastaan yksi ominaisuus, joka vaikuttaa siihen, miten neuvottelija toimii ja miten hänet käsitetään muiden toimesta. Holvino (2010, 266) nostaa esiin sen, että näkökulma, joka analysoi sukupuolen lisäksi etnisyyden, luokan, kansallisuuden ja seksuaalisuuden samanaikaisina identiteetin, institutionaalisuuden ja sosiaalisten käytänteiden prosesseina, tuottaa parempia ja tarkempia analyyseja sekä parempia muutoksia organisaatioihin ja päätöksentekoon.

Lahti (2020, 111) kuvaa diversiteettiä objektiivisesta ja subjektiivisesta näkökulmasta, joiden avulla voidaan tarkastella diversiteetin merkitystä rauhanrakennuksessa. Hän viittaa objektiivisellä diversiteetillä ulkoisiin seikkoihin ja merkkeihin erilaisuudesta, jotka näkyvät sosiaalisissa kategorioissa. Tällaisia voivat olla biologisesti määritellyt tekijät, kuten kansallisuus, etnisyys, sukupuoli tai ikä. Jotta rauhansopimukset ja rauhanrakennuksen rakenteet heijastelisivat koko yhteiskunnan näkökulmia ja intressejä, eikä ainoastaan yhteiskunnan niin kutsutun eliitin, olisi tärkeää, että rauhanrakennukseen osallistuu laajasti ihmisiä yhteiskunnan edustajina – eri ikäisiä, eri sukupuolta olevia ja esimerkiksi eri alueita edustavia. On selvää, että joka ikinen kansalainen ei voi istua korkean tason rauhanneuvottelupöydässä, mutta osallistumisen muotoja on monia ja niiden laaja

hyödyntäminen toimii koko konfliktista kärsivän yhteiskunnan eduksi. Rauhanrakennuksen kentällä on esimerkiksi viime vuosina erityisesti nostettu esiin sen tärkeys, että nuoret ovat mukana rauhanprosesseissa ja näin vaikuttamassa merkittävästi paitsi rauhanprosessin lopputulemaan myös omaan tulevaisuuteensa (Sukarieh & Tannock 2018; UN Security Council 2015b).

Subjektiiivinen diversiteetti puolestaan keskittyy ihmisten yksilöllisiin ja jaettuihin kokemuksiin erilaisuudesta ja niihin käytänteisiin, joiden kautta tällaisia kokemuksia tuotetaan erilaisissa konteksteissa (Lahti (2020, 111). Rauhanrakennuksen kannalta edustuksellisuus ja ihmisten kokemukset erilaisuudesta ja samankaltaisuudesta ovat merkityksellisiä. Jos rauhanrakennuspöydässä istuu edes yksi nainen, kenties osa muista naisista voi samaistua häneen ja kokea vaikuttavansa hänen kauttaan rauhanrakennusprosessiin. Toisaalta on myös yksinkertaistavaa ajatella, että yksi nainen voisi todellisuudessa merkityksellisesti edustaa kaikkia eri taustoista tulevia naisia.

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Aihetta tarkastellaan rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsitysten ja kokemusten kautta ja aineisto kerätään haastatteluilla. Näin saadaan mahdollisuus tuoda kuuluviin haastateltavien naisten oma ääni.

Aiempi tutkimus osoittaa, että naisten aktiivinen osallistuminen ja mahdollisuus vaikuttaa rauhanneuvotteluihin johtaa laadukkaampiin rauhansopimusten sisältöihin ja kestävämpään rauhaan (Krause, Krause & Bränfors 2018). On tärkeää selvittää, millaisia käsityksiä naisilla itsellään on näihin sopimuksiin ja niiden avulla luotavaan rauhaan johtavista prosesseista ja erityisesti vuorovaikutuksesta kyseisten prosessien aikana. Lisäksi vuorovaikutusta ja naisten roolin merkitystä vuorovaikutukselle tarkastellaan myös rauhanrakennuksen laajemman kontekstin kautta.

Tutkimustehtävästä ja taustasta johdettiin kaksi tutkimuskysymystä:

1. Millaisia käsityksiä rauhaa rakentavilla naisilla on vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa?
2. Millaisia käsityksiä rauhaa rakentavilla naisilla on naisten roolista rauhanrakennuksessa?

Ensimmäinen tutkimuskysymys pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, millaisia ovat rauhaa rakentavien naisten käsitykset vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa eli miten vuorovaikutusta kuvaillaan, millaista on onnistunut vuorovaikutus, miten interpersonaaliset vuorovaikutussuhteet syntyvät ja miten niitä tietoisesti rakennetaan, millaisin keinoin vuorovaikutukseen pyritään vaikuttamaan ja millaisia asioita tai tekijöitä pidetään tärkeinä sujuvan ja onnistuneen vuorovaikutuksen varmistamisessa.

Vuorovaikutuksen merkitystä rauhanrakennuksessa ei voida aliarvioida. Onkin tärkeää, että saamme siitä lisää tietoa erityisesti naisten näkökulmasta, koska rauhanrakennuksen tulisi heijastaa koko yhteiskunnan intressejä.

Toisella tutkimuskysymyksellä pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään millaisia käsityksiä ja kokemuksia naisilla on omasta ja muiden naisten roolista rauhanrakennuksessa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi käsityksiä sukupuolen merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa, millaisia kokemuksia naisilla on rauhanrakennuksen kentältä ja mitä erityistä naiset voivat rauhanrakennukseen tuoda. Kysymyksellä pyritään myös ymmärtämään, millaisia ominaisuuksia rauhanrakentajalta vaaditaan.

Naisten roolin ymmärtäminen ja naisten omien käsitysten tarkastelu on hedelmällistä, koska naisten roolia rauhanrakennuksessa yritetään maailmanlaajuisesti kasvattaa ja nostaa. On tärkeää, että ymmärrämme millaiset tekijät naisten osallistumiseen vaikuttavat nimenomaan heidän omien käsitysten kautta.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Huolellisen tarkastelun jälkeen tutkimuksen aineisto päätettiin kerätä haastatteluilla. Vuorovaikutuksen merkitystä rauhanrakennukselle ei ole tutkittu rauhanrakennuksen laajassa kontekstissa. Naisten roolia rauhanrakennuksessa on tutkittu paljon kvantitatiivisin menetelmin, kuten tarkastelemalla naisten roolia kansainvälisten suhteiden kentällä numeerisesti (ks. esim. Aggestam & Svensson 2018; Towns & Niklasson 2018). Koska tässä tutkimuksessa halutaan kuvata ja ymmärtää juuri naisten käsityksiä, oli laadullinen menetelmä ja erityisesti haastattelu sopiva aineistonkeruumenetelmä.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, joka on laadullisessa tutkimuksessa yleisesti käytetty aineistonkeruumenetelmä. Teemahaastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan ja haastattelu etenee yksityiskohtaisten kysymysten sijaan näiden tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelu antaa mahdollisuuden saada haastateltavien äänen kuuluviin ja ottaa myös huomioon nimenomaan ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 47–48.) Tämä oli erityisen tärkeää tässä tutkimuksessa, jotta haastateltavien oma ääni naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa pääsi aineistossa esiin.

Haastattelun etuja on se, että ihmiselle voidaan antaa mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelu antaa myös mahdollisuuden selventää ja syventää vastauksia, jos se nähdään tarpeelliseksi tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 35.) Tämän tutkimuksen haastatteluissa tarkoituksena olikin antaa haastateltavien kertoa ja jakaa kokemuksiaan ja käsityksiään, unohtamatta silti vuorovaikutusta tutkijan ja haastateltavan välillä.

Haastattelun haasteina voidaan mainita, että haastattelu aineistonkeruumenetelmänä mahdollistaa epätäsmällisyyksiä tutkimusprosessissa. Epätäsmällisyydet saattavat johtua niin haastattelijasta (haastattelu vaatii taitoa ja kokemusta) kuin haastateltavasta, sillä haastateltava saattaa esimerkiksi antaa vastauksia, joiden ajattelee olevan sosiaalisesti hyväksytyjä. (Hirsjärvi & Hurme 2006, 35.) Tämän työn haastattelujen aluksi haastateltaville kerrottiin, että haastattelumateriaalia ei jaeta eteenpäin ja että heidän yksityisyyttään suojellaan tutkielman analyysissä. Tällä pyrittiin luomaan luottamuksellista ilmapiiriä, joka tuki myös sensitiivisten ja mahdollisesti vaikeiden asioiden jakamista.

Vuorovaikutusta ja naisten roolia rauhanrakennuksessa olisi ollut mahdollista tutkia myös havainnoimalla. Havainnointi antaa tietoa siitä, toimivatko ihmiset kuten he sanovat toimivansa. Sen etuna on, että havainnoinnin avulla voidaan saada välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien tai organisaatioiden toiminnasta ja käyttäytymisestä luonnollisessa ympäristössä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 212–213.) On kuitenkin huomioitava, että tutkijoilla on harvoin pääsy huomattavan luottamuksellisiin ja sensitiivisiin rauhanrakennusprosessien vuorovaikutustilanteisiin. Lisäksi maisterintutkielman tekemiseen varatut resurssit eivät olisi riittäneet rauhanrakennustilanteiden havainnoinnin järjestämiseen ottaen huomioon, että sitä varten olisi esimerkiksi täytynyt matkustaa.

Tämän tutkimuksen teemahaastattelu (Liite 1) käsitti neljä teemaa, jotka oli johdettu taustakirjallisuudesta. Haastattelu aloitettiin keskustelemalla haastateltavien taustasta sekä heille merkityksellisistä kokemuksista heidän urallaan. Tämän oli tarkoitus toimia valmistelevana lämmittelynä haastattelun muita aiheita varten, luoda luottamuksellista suhdetta haastattelijan ja haastateltavan välille sekä nostaa esiin naisille merkityksellisiä hetkiä heidän työuriansa varrelta.

Toisen teeman aikana keskityttiin käsityksiin vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa, jossa keskusteltiin esimerkiksi vuorovaikutuksen merkityksestä ja vuorovaikutussuhteiden luomisesta sekä informaaleista ja formaaleista vuorovaikutustilanteista ja niiden eroista. Kolmanneksi käsitelty teema oli eri sukupuolten ja erityisesti naisten roolin merkitys rauhanrakennuksessa. Tässä teemassa haastateltavilta kysyttiin siitä, mitä he itse henkilökohtaisesti ovat kokeneet voivansa tuoda rauhanrakennukseen ja mitä he yleisesti kokevat naisten tuovan rauhanrakennukseen sekä siitä, miksi naisten osallistuminen rauhanrakennukseen on merkityksellistä.

Neljäs teema käsitteli YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus - päätöslausemia sekä muita dokumentteja ja normatiivisia viitekehyksiä, joita naiset ovat hyödyntäneet rauhantyönsä tukena. Koska Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda on tärkeä työkalu naisten osallistumisen lisäämiseksi rauhanrakennuksessa, oli sen käsitteleminen oleellista laajemman näkökulman hahmottamiseksi. Lopuksi haastateltavat saivat vielä halutessaan kommentoida vapaasti aiheita ja esittää mahdollisia kysymyksiä haastattelijalle.

5.3 Haastateltavat ja haastatteluiden toteutus

Haastateltavien löytäminen tutkimusta varten ei ollut ongelmattonta. Moni rauhanrakennuksen parissa työskentelevä henkilö on hyvin kiireinen, matkustaa paljon ja esimerkiksi aikaerokysymykset tuli ottaa huomioon haastatteluja suunniteltaessa. Koska naisten tekemä rauhantyö on moninaista, ja sen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeää (Aggestam & Svensson 2018, 152), myös haastateltaviksi pyydettiin erilaisissa työtehtävissä ja organisaatioissa sekä eri puolilla maailmaa työskenteleviä ja työskennelleitä naisia, ei ainoastaan rauhanvälittäjiä tai -neuvottelijoita.

Sopivien haastateltavien etsiminen aloitettiin tutkijan henkilökohtaisten kontaktien kautta. Hedelmälliseksi tavaksi hankkia haastateltavia osoittautui myös lumipallo-otannan (snowball sampling) hyödyntäminen. Hirsjärven ja Hurmeen (2000, 59–60) mukaan lumipallo-otannassa tutkija etsii muutamia avainhenkilöitä, joita voidaan haastatella tutkimukseen. Näitä haastateltavia henkilöitä pyydetään puolestaan ehdottamaan muita henkilöitä, jotka voisivat sopia haastateltaviksi ja tällainen lumipalloilu jatkuu, kunnes uusia nimiä ei enää nouse esiin. Tässä tutkimuksessa lumipallo-otantaa hyödynnettiin erityisesti löytämään haastateltavia

laajemmalla maantieteelliseltä alueelta, ei niinkään kartoittamaan kaikkia mahdollisia haastateltavia.

Lisäksi yleinen haastattelupyynnö, jossa kysyttiin mahdollisesti haastateltaviksi sopivia ja kiinnostuneita, lähetettiin kolmelle eri naisrauhanvälittäjäverkostolle (Svenska medlingsnätverket för kvinnor -verkostolle, Network of African Women in Conflict Prevention and Mediation -verkostolle ja Mediterranean Women Mediators Network -verkostolle). Haastattelupyynnö (Liite 2) lähetettiin yhteensä 22 potentiaaliselle haastateltavalle. Kontaktoiduista henkilöistä 11 vastasi myöntävästi haastattelupyynnöön, mutta yksi perui myöhemmin osallistumisensa vedoten kiireisiin. Kolme henkilöä kertoi, että ei kiireiden vuoksi voinut valitettavasti osallistua haastatteluun ja kahdeksan henkilöä ei vastannut viestiin ollenkaan.

Tutkimusta varten haastateltiin yhteensä kymmentä naista, jotka kaikki työskentelevät tai ovat työskennelleet rauhanrakennuksen parissa. Naisten ammatilliset taustat käsittivät diplomatian, sovittelun, rauhanvälityksen, siviilikriisinhallinnan, rauhan- ja konfliktin tutkimuksen, rauhanturvaamisen, poliisin työn, ihmisoikeudet, kansalaisjärjestöaktivismiä, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun. Naisten taustat edustivat monipuolisesti eri kansainvälisiä organisaatioita, sillä suurin osa naisista työskenteli tai oli työskennellyt esimerkiksi Yhdistyneillä kansakunnilla, Euroopan unionissa tai Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä tai näiden organisaatioiden rauhan ja turvallisuuden operaatioissa. Naisista osa oli jäseniä joko Suomen naisrauhanvälittäjäverkostossa, Svenska medlingsnätverket för kvinnor -verkostossa, Network of African Women in Conflict Prevention and Mediation -verkostossa (FemWise-Africa) tai Women Mediators across the Commonwealth -verkostossa.

Haastateltavia pyrittiin löytämään maantieteellisesti laajalti. Haastateltavien kansalaisuudet jakaantuivat eri maihin Pohjoismaissa, Pohjois-Amerikassa, Länsi-Afrikassa, Etelä-Amerikassa, Manner-Euroopassa ja Luoteis-Euroopassa. Kolmella haastateltavista oli kaksoiskansalaisuus kahdesta kulttuurisesti erilaisesta maasta (esimerkiksi kansalaisuus sekä yhdestä Afrikan maasta että yhdestä Pohjois-Amerikan maasta). Haastateltavien yksityisyyden suojaamiseksi haastateltavien kansalaisuuksia ei kerrota.

Haastattelut toteutettiin syys-marraskuussa 2019 ja ne äänitettiin haastateltavien suostumuksella. Haastatteluista neljä toteutettiin kasvokkain ja kuusi Skypen välityksellä.

Haastatteluja pidettiin suomeksi (6), ruotsiksi (1) ja englanniksi (3) sen perusteella, mikä oli haastattelijan ja haastateltavan vahvin yhteisesti jaettu kieli. Haastattelujen kestot vaihtelivat 38 minuutista 68 minuuttiin. Kokonaisuudessaan haastatteluaineistoa oli 9 tuntia 30 minuuttia ja keskimääräinen haastattelun pituus oli 57 minuuttia.

Haastattelut tuottivat erittäin rikasta ja monipuolista aineistoa. Haastateltavat suhtautuivat kiittelevästi aihevalintaan ja pitivät sitä tärkeänä ja merkityksellisenä. Tärkeänä pidettiin sekä naisten roolin ja käsitysten tarkastelemista, mutta myös rauhanrakennuksen tarkastelemista vuorovaikutuksen näkökulmasta. Haastateltavat jakoivat haastattelujen aikana myös hyvin henkilökohtaisia kokemuksia huolimatta aiheen sensitiivisyydestä.

5.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Koska tämän tutkimuksen tavoitteena on kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa, oli perusteltua valita aineistolle aineistolähtöinen analyysitapa. Aineisto analysoitiin teemoittelua hyödyntäen. Hirsjärven ja Hurmeen (2006, 173) mukaan teemoittelu on analyysitapa, jossa analyysivaiheessa tarkastellaan aineistosta nousevia, usealle haastateltavalle yhteisiä piirteitä. Nämä piirteet saattavat pohjautua tehdyn teemahaastattelun teemoihin, mutta näiden lisäksi aineistosta nousee usein esille myös lukuisia muita, mielenkiintoisia teemoja. Teemoittelu koostuu kuudesta vaiheesta (Mann 2016, 212):

1. Tutustuminen aineistoon
2. Koodaaminen (litterointi)
3. Teemojen eli luokkien etsiminen
4. Luokkien tarkastelu
5. Luokkien määrittely ja nimeäminen
6. Kirjoittaminen.

Keskustelun ohjaamisen ja kysymysten esittämisen tueksi jo haastattelujen aikana tehtiin muistiinpanoja tutkijan merkityksellisinä ja mielenkiintoisina pitämistä huomioista ja teemoista. Analysoinnin helpottamiseksi haastatteluaineisto oli kuitenkin tarkoituksenmukaista saattaa kirjalliseen muotoon. Aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin

puhtaaksi sanatarkasti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 222). 570 minuuttia haastatteluaineistoa muodostui yhteensä 105 liuskaksi litteroitua tekstiä (Calibri, pistekoko 12, riviväli 1,0).

Litteroinnin jälkeen siirryttiin analyysin aktiiviseen vaiheeseen eli luokkien etsimiseen ja niiden huolelliseen tarkasteluun. Guest, MacQueen ja Namey (2012) esittelevät soveltavan teemoittelun (applied thematic analysis), joka muodostuu ankkuroidusta teoriasta, positivismista, tulkinnallisuudesta ja fenomenologiasta, ja jonka tavoitteena on kuvata ja ymmärtää kuinka ihmiset tuntevat, ajattelevat tai käyttäytyvät jossain tietyssä kontekstissa suhteessa johonkin tiettyyn tutkimuskysymykseen.

Vaikka ankkuroidun teorian tarkoituksena on usein luoda uusia teorioita tai teoreettisia malleja, hyödynnetään ankkuroitua teoriaa soveltavassa teemoittelussa varmistamaan, että aineisto todella tukee siitä tehtyjä tulkintoja (Guest, MacQueen & Namey 2012, 12). Positivistinen lähestymistapa pohjautuu kahteen perustavanlaatuisen ajatukseen: (1) tulkinnat tulisi olla peräisiin suoraan läpikäydystä aineistosta ja (2) aineistonkeruu- ja analyysimenetelmien tulisi olla systemaattisia ja läpinäkyviä (Guest, MacQueen & Namey 2012, 15). Tulkinnallisuus on kiinnostunut tulkitsemaan diskurssin syvempää merkitystä ja ymmärtämään useita todellisuuksia, jotka esiintyvät henkilökohtaisissa kertomuksissa tai joita voidaan havainnoida käytöksessä ja toiminnassa (Guest, MacQueen & Namey 2012, 14). Fenomenologiassa puolestaan osallistujien eli haastateltavien käsitykset, tunteet ja eletyt kokemukset ovat merkityksellisiä (Guest, MacQueen & Namey 2012, 12).

Positivismia ja tulkinnallisuutta pidetään perinteisesti toistensa vastakohtina ja soveltava teemoittelu nojaakin vahvemmin positivismiin. Toisaalta on kuitenkin hyvä ymmärtää, että vaikka haastatteluaineiston analyysissä on aina kyse tutkijan tulkinnasta, on tärkeää muistaa perustaa analyysi kerättyyn materiaaliin. (Guest, MacQueen & Namey 2012, 15–16.) Aineiston analyysitraditioina tulkinnallisuus ja fenomenologia ovat usein vähemmän strukturoituja ja tyypillisesti epäkiinnostuneita mittauksesta tai määrällisyyksistä, korostaen niiden sijaan merkityksiä, sekä henkilökohtaisia että sosiaalisia, joita tulkitaan jossain tietyssä diskurssissa (Guest, MacQueen & Namey 2012, 14). Soveltavaa teemoittelua hyödynnettiin osittain tässä tutkimuksessa ja erityisesti fenomenologinen lähestymistapa aineistoon oli tämän työn kannalta oleellinen. Juuri henkilökohtaisten ja sosiaalisten merkitysten luominen ja tulkitseminen oli tämän tutkimuksen kannalta hedelmällistä, koska se tukee rauhanrakennuksen tarkastelua viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta.

Aineisto luettiin useaan otteeseen huolellisesti läpi, jotta luokat voitiin hahmottaa. Haastatteluaineisto pilkottiin omiin luokkiinsa, jotka pohjautuivat osittain haastattelurunkoon. Analyysi tehtiin siis aineistolähtöisesti ja haastatteluaineisto luokiteltiin temaattisesti, ei tutkimuskysymysten mukaan. Aineisto jäsennettiin viiteen luokkaan, jotka käsittelevät vuorovaikutukseen perustuvaa rauhanrakennusta, hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksia, vuorovaikutusta informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa, naisten roolin merkitystä rauhanrakennuksessa ja naisten kokemuksia rauhanrakennuksen kentällä. Nämä viisi luokkaa jäsenyivät lisäksi erilaisiin alaluokkiin, jotka käsittelevät esimerkiksi luottamuksen ja kunnioituksen merkitystä ja tärkeyttä vuorovaikutukselle, vuorovaikutustaitojen ja viestintäosaamisen merkitystä rauhanrakentajille, hierarkian merkitystä rauhanrakennuksessa ja identifioitumismahdollisuuksien merkitystä naisten roolin kannalta.

Vuorovaikutukseen perustuva rauhanrakennus piti sisällään rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa. Käsitteet vuorovaikutuksesta jäsenyivät vuorovaikutuksen merkityksen ymmärtämiseen, interpersonaalisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen, luottamuksen ja kunnioituksen merkitykseen ja tärkeyteen, kulttuurisensitiivisyyteen sekä tilakäyttäytymiseen ja spatiaaliseen orientaatioon.

Hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksia käsittelevä luokka jakaantui hyvien vuorovaikutustaitojen ja viestintäosaamisen merkitykseen, asiantuntijuuteen ja aiheeseen perehtyneisyyteen sekä rauhallisuuteen ja kärsivällisyyteen. Lisäksi sen osana tarkasteltiin kapeana pidettyä käsitystä hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksista.

Luokka, jossa käsiteltiin, vuorovaikutusta informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa, keskittyi erityisesti rauhanprosessien kahteen ensimmäiseen vaiheeseen, ennakkoneuvotteluihin ja neuvotteluihin. Tämä luokka käsitti rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutuksesta ja eroja vuorovaikutuksessa erilaisten neuvottelutilanteiden välillä.

Neljäs luokka käsitteli sitä, mitä naiset itse henkilökohtaisesti kokevat tuovansa rauhanrakennukseen ja millaisia käsityksiä rauhanrakentajilla on siitä, mitä naiset yleisesti voivat tuoda rauhanrakennukseen. Naisten käsitykset jakaantuvat naisten osallistumisen ja

mukanaolon merkitykseen vuorovaikutukselle, inhimillisen turvallisuuden kysymyksiin ja uhrin näkökulmaan.

Viides luokka käsitti naisten kokemuksia rauhanrakennuksessa, jotka ovat hyvin moninaisia. Lisäksi esiin nousi identifioitumismahdollisuuksien tärkeys, tarve uudistaa rauhanrakennuksen rakenteita, hierarkian merkitys ja yhteistyö kansainvälisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

5.5 Eettiset kysymykset

Tutkimusta tehtäessä on aina tärkeää muistaa pohtia eettisiä kysymyksiä. Näin tehtiin myös läpi tämän tutkimuksen, jotta siitä tulisi mahdollisimman luotettava. Tutkimuseettinen neuvottelukunta jakaa ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet kolmeen: tutkittavien henkilöiden ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön sekä luonnon monimuotoisuuden kunnioittaminen ja tutkimuksen toteuttaminen niin, että siitä ei koidu haittaa tutkittavana oleville ihmisille (TENK 2019, 7). Näiden periaatteiden mukaan on toimittu myös tätä työtä tehdessä.

Erityisesti silloin, kun tutkittava on tutkimusvuorovaikutuksessa tutkijaan, kuten haastattelutilanteissa, tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä tulee olla oikeus osallistua vapaaehtoisesti (tai halutessaan kieltäytyä osallistumasta), keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksi, peruuttaa suostumuksensa osallistua tutkimukseen milloin tahansa, saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä ja tutkimuksen käytännön toteutuksesta, saada ymmärrettävä ja totuudenmukainen kuva tutkimuksen tavoitteista sekä osallistumisen mahdollisista haitoista ja riskeistä (TENK 2019, 8–9). Tutkimukseen osallistuvat saivat osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti. Tutkimuksen sisällöstä ja tavoitteista tutkittaville kerrottiin paitsi haastattelukutsussa (Liite 2), myös haastattelun alussa. Tutkimuksen aineisto säilytettiin koko tutkimuksen ajan huolellisesti niin, että ainoastaan tutkijalla oli siihen pääsy.

Yleisenä periaatteena ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa on, että tutkimukseen osallistuvien yksityisyyttä suojellaan. Tutkimukseen osallistuvien tietoja ei siis ole tarkoituksenmukaista julkaista niin, että heitä voisi tutkimuksesta tunnistaa. (TENK 2019, 12–13.) Kvale (207, 6) viittaa luottamuksellisuuteen, jolla tutkimuksessa tarkoitetaan sitä, että

informaatiota, josta voisi tunnistaa haastateltavan ei raportoida tai kerrota, ja jos näin tehdään, haastateltavien tulee suostua informaation raportoimiseen. Haastateltaville kerrottiin sekä haastattelupyynnössä että haastattelun aluksi, että haastateltavien yksityisyyttä suojellaan. Vaikka aineiston analyysin ja sen tulkintojen kannalta olisi ollut mielenkiintoista kertoa haastateltavien kotimaat ja asuinpaikat, olisi se voinut johtaa haastateltavien yksityisyyden vaarantumiseen. Joissain tapauksissa myös maantieteellinen alue, johon haastateltavat viittaavat sitaateissaan, on jätetty tulosluvussa pois, jos se on katsottu voivan vaarantaa haastateltavan yksityisyys.

6 Tulokset

Tulokset jakaantuivat käsityksiin vuorovaikutukseen perustuvasta rauhanrakennuksesta, hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksista, vuorovaikutuksesta informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa, naisten roolin merkityksestä rauhanrakennuksessa ja naisten kokemuksiin rauhanrakennuksen kentällä. Tulosluku on jäsennetty temaattisesti, ei tutkimuskysymysten mukaan.

6.1 Vuorovaikutukseen perustuva rauhanrakennus

Tässä alaluvussa käsitellään rauhanrakentajien käsityksiä vuorovaikutukseen perustuvasta rauhanrakennuksesta. Käsitykset vuorovaikutuksesta jäsenyivät vuorovaikutuksen merkityksen ymmärtämiseen, interpersonaalisten vuorovaikutussuhteiden luomiseen, luottamuksen ja kunnioituksen merkitykseen ja tärkeyteen, kulttuurisensitiivisyyteen sekä tilakäyttäytymiseen ja spatiaaliseen orientaatioon.

Vuorovaikutuksen merkityksen ymmärtäminen

Kaikki rauhanrakennus perustuu pohjimmiltaan vuorovaikutukseen konfliktin osapuolten, konfliktista kärsivien, rauhanrakentajien ja muiden toimijoiden välillä. Rauhanrakentajat mieltävät vuorovaikutuksen oleelliseksi ja tärkeäksi osaksi paitsi rauhanrakennusta, myös ylipäättään ihmisten kohtaamista ja interpersonaalisten vuorovaikutussuhteiden rakentamista. Vuorovaikutuksen onnistuminen vaikuttaa merkittävästi siihen, miten tehokasta rauhanrakennus on ja millaisia tuloksia sen avulla voidaan saada aikaan. On äärimmäisen tärkeää, että hyvän vuorovaikutuksen merkitys ymmärretään, ja että siihen kiinnitetään huomiota.

Rauhanrakennuksen eri muodot ja vuorovaikutustilanteiden moninaisuus piirtyvät esiin rauhanrakentajien käsityksistä, kokemuksista ja esimerkeistä. Rauhanrakennuksen moninaisuus johtaa myös lukemattoman erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin, kuten rauhansopimusten formaaleihin allekirjoitustilaisuuksiin, informaaleihin tai jopa julkisuudelta salaisiin tapaamisiin rauhanvälittäjän kanssa, rauhanturvaajien kohtaamisiin konfliktin

jalkoihin joutuneen paikallisen siviiliväestön kanssa, diplomaattien johtamiin päätöslauselmaneuvoitteluihin YK:n päämajassa ja kansalaisjärjestöaktiivien kampanjointiin rauhan puolesta.

Olipa kyse millaisesta rauhanrakennustilanteesta hyvänsä, rauhanrakentajat korostavat hyvän vuorovaikutuksen rauhanrakennuksessa perustuvan kaksisuuntaisuuteen. Pelkkä yksipuolinen luennointi tai kuuntelu ei ole riittävää ja tuloksellista, vaan tarvitaan nimenomaan todellista ja aitoa ajatustenvaihtoa konfliktin osapuolten ja eri toimijoiden välillä. Tällä tarkoitetaan sitä, että on tärkeää, että eri toimijoilla rauhanrakennuksen kentällä on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin ja jakaa näkökulmiaan sekä puhua myös vaikeista aiheista. Yhtä tärkeää on kuitenkin se, että eri toimijoita ei ainoastaan kuulla, mutta aktiivisesti kuunnellaan. Aktiivista kuuntelua ja sen tietoista harjoittelua ja harjoittamista rauhanrakentajien toimesta pidetään ratkaisevan tärkeänä.

Toisaalta rauhanrakentajat myös pohtivat, että mikä todella on tuloksellista ja hyvää vuorovaikutusta rauhanrakennuksessa, neuvottelujen avulla saavutettu hyvä lopputulos tai sopimus vai hyvä vuorovaikutus itse neuvottelutilanteessa. Esimerkiksi rauhanneuvotteluissa saatetaan vuorovaikutus itse neuvottelutilanteessa kokea huonoksi tai painostavaksi.

Osapuolet saattavat esimerkiksi kiihtyä tai tunnelma voi muuten olla ahdistava neuvottelujen aikana. Siitä huolimatta neuvotteluissa voidaan saada tuloksia aikaan. Toisaalta voi tapahtua myös päinvastoin: itse neuvottelujen vuorovaikutus on hedelmällistä ja hyvää, mutta sopimukseen ei päästä.

Hyvän ja tuloksellisen vuorovaikutuksen luomisessa niin rauhanrakentajilla kuin konfliktin osapuolilla on merkittävä rooli. Rauhanrakentajat korostavat, että kaikki vuorovaikutustilanteessa olevat ihmiset voivat vaikuttaa vuorovaikutuksen onnistumiseen ja rauhanrakennuksen tuloksellisuuteen. Alla olevassa sitaatissa rauhanvälittäjä kertoo, kuinka vuorovaikutus kuvaa sitä tapaa, jolla konfliktin osapuolet ovat tekemisissä keskenään. Hänen mukaansa vuorovaikutusta voidaan hallita ja säädellä, ja vuorovaikutustilanteet, joissa vuorovaikutukseen ei kiinnitetä huomiota, voivat päättyä hyvin huonosti. Kun vuorovaikutusta puolestaan hallitaan ja säädellään, sitä voidaan käyttää työkaluna ongelmien ratkaisussa.

I think interaction really describes the way in which, in this context, disputing parties engage. And I think that that's something that can be managed, and if not managed, can go very wrong. And if it is managed, then it is the tool by which you can resolve an issue.

Rauhanvälittäjä

Rauhanrakennus on luonteeltaan tavoitteellista. Rauhanrakennuksessa vuorovaikutustilanteiden onnistumisen kannalta olennaista onkin eri rauhanrakennustilanteisiin osallistuvien tavoitteet sekä heidän todellinen tahtotilansa löytää ratkaisuja ongelmiin. Rauhanrakentajat kertovat useista neuvottelutilanteista, joissa osapuolilla ei ole todellisuudessa ollut edes halua ratkaisujen löytämiseen, ja jolloin neuvottelujen käyminen ei ole johtanut minkäänlaisiin tuloksiin. Onkin tärkeää, että kaikilla rauhanrakennukseen osallistuvilla on yhteinen ja merkityksellinen tavoite, johon rauhanrakennuksella pyritään.

Vuorovaikutuksen onnistumisen takaamiseksi on myös tärkeää luoda yhteiset pelisäännöt, joita noudetaan rauhanrakennuksessa, erityisesti kun kyse on rauhanvälityksestä ja rauhanprosesseihin liittyvistä neuvotteluista. Nämä säännöt tulee luoda yhdessä osapuolten kanssa, kutsua heidät mukaan prosessiin ja antaa heille mahdollisuus luoda prosessista omanlaisensa. Rauhanvälittäjänä toimivan henkilön rooli voi muodostua tällöin ikään kuin rauhanprosessin suunnittelijaksi.

Rauhanrakennus toimii usein myös mahdollisuutena tuoda yhteen eri sidosryhmiä ja ihmisiä, jotka eivät muuten tapaisi toisiaan. Kyse voi olla esimerkiksi eri ikäisten tai erilaisista taustoista tulevien ihmisten tapaamisesta tai kansalaisyhteiskunnan tapaamisesta armeijan tai valtion edustajien kanssa. Rauhanrakentajat kertovat esimerkkejä tällaisista hetkistä ja korostavat niiden olleen merkityksellisiä sekä tilanteisiin osallistuneiden ihmisten itsensä että rauhanprosessin etenemisen kannalta. Kyse voi olla esimerkiksi tapauksista, jossa kansalaisyhteiskunnalla ei ole pääsyä virallisiin rauhanneuvotteluihin, mutta jokin toimija onnistuu järjestämään epävirallisia mahdollisuuksia kohtaamiseen. Erilaisilla toimijoilla on näin mahdollisuus paitsi vaikuttaa rauhanprosessin vuorovaikutukseen osaltaan, mutta mahdollisesti myös sen tuloksiin.

Vuorovaikutukseen rauhanrakennuksessa liittyy olennaisesti myös vuorovaikutustilanteiden tulkitseminen. Rauhanrakennukseen liittyvät neuvottelutilanteet ovat usein hyvin sensitiivisiä, jolloin jopa yksittäisten sanavalintojen merkitys ja niiden erilainen tulkinta voi saada suuren roolin erityisesti negatiivisessa kontekstissa. Lisäksi konfliktin eri osapuolet saattavat tulkita

erilaisia merkityksiä, esimerkiksi eri kulttuureihin liittyviä, eri tavoin. Rauhanrakentajan yksi tehtävistä onkin toimia yhteisten merkitysten luojana ja tukea konfliktin osapuolia merkitysten yhteensovittamisessa. Rauhanrakentajat käyttävät esimerkiksi termiä merkitysten tekeminen (meaning-making) puhuessaan merkitysten yhteensovittamisesta.

Rauhanrakennustilanteissa myös nonverbaalilla viestinnällä on suuri rooli vuorovaikutuksen kannalta. Nonverbaalista viestintää pystytään havainnoimaan ja näkemään ennen kuin kukaan edes puhuu mistään. Onkin äärimmäisen tärkeää, että rauhanrakentajat ovat tietoisia omasta ja muiden nonverbaalista viestinnästä ja osaavat tulkita ja hallita sitä. Hyvä rauhanvälittäjä voi esimerkiksi jo osapuolten kasvojen ilmeestä, istuma-asennosta (esimerkiksi kädet rinnalla ristissä) tai tilassa tuntuvasta jännityksestä tarkastella tilanteen vuorovaikutusta. Myös nonverbaalin viestinnän kannalta kulttuurisilla eroilla on merkitystä. Kyse on esimerkiksi siitä, millaisia eleitä ja ilmeitä on sopivaa käyttää joissain tietyissä konteksteissa ja miten niitä tulkitaan.

Interpersonaalisten vuorovaikutussuhteiden luominen

Vaikka rauhanrakennus on luonteeltaan tavoitteellista ja rauhanrakentajat usein tehtäväorientoituneita, on relationaalisilla tekijöillä merkittävä rooli paitsi vuorovaikutuksessa, mutta erityisesti vuorovaikutussuhteiden luomisessa rauhanrakennuksen kontekstissa. Rauhanrakentajat pitävät hyvää ensivaikutelmaa tärkeänä. Rauhanrakentajan ei tarvitse olla nöyrä, mutta hänen on tärkeää mennä tilanteisiin avoimena ja omana, välittömänä itsenään ja osoittaa, että hän todella haluaa olla mukana prosessissa ja juuri sen hetkisessä tilanteessa. Rauhanrakentajat kuvaavat toistuvasti vuorovaikutussuhteiden luomista ilmaisulla *tavata ihminen ihmisenä*.

Rauhanrakentajat korostavat, että joskus luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen muodostamisessa kestää pitkään ja on tärkeää antaa prosessille aikaa. On tyypillistä, että vaikeista ja ongelmallisista asioista päästään keskustelemaan vasta useamman tapaamiskerran jälkeen.

Siinä ensimmäisellä kerralla sun pitää rakentaa sitä suhdetta useampaan otteeseen. Juoda sitä teetä ja jotain muuta vastaavaa. Tavata, käydä häissä ja välillä hautajaisissa ja lasten ristiäisissäkin. Jotenkin olla läsnä sillä lailla, että olla mukana siinä elämän syklissä, mikä on hirveen tärkeää kaikille. Jopa viranomaistoimijoille. Se, että sä oot tullu nähdyks ja tutuksi ja sä oot kuunnellu ja seurannu tilannetta.

Keinoja hyvän ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen muodostamiseen on useita. Osa keinoista on hyvin konkreettisia. Kyse voi olla esimerkiksi kahvin juomisesta ja pyrkimyksestä saada kaikki tilanteeseen osallistujat rentoutumaan ja tuntemaan itsensä tervetulleeksi. Osa keinoista puolestaan on hieman abstraktimpia ja voi pitää sisällään esimerkiksi pitkäaikaisen strategian luomisen. Tärkeää on, että vuorovaikutussuhteen muodostaminen aloitetaan rauhallisesti ja osapuolten omilla ehdoilla.

-- yrittää saada sellasen rennon olo ihmisille aikaan. Et niillä on hyvä olla siinä. Että ne ei tunne, että ne pönöttää tai jännittää. -- Että, jos mä kutsun ihmisiä mun työhuoneeseen, niin mä en laita niitä vaikeesti johonkin työpöydän ääreen, vaan et ne mukavasti sohvalle istuis ja sit olis heti jotain kahvia. Luo semmosen mukavan ilmapiirin siihen heti alkuun, semmosen vieraanvaraisuuden ilmapiirin, niin silläkin on merkitystä.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Luottamuksen ja kunnioituksen merkitys ja tärkeys

Rauhanrakentajat korostavat luottamuksen merkitystä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Luottamus pohjautuu usein ensivaikutelmaan ja tärkeänä pidetään sen ymmärtämistä, että hyvän ensivaikutelman voi luoda vain kerran. Tällaisissa tilanteissa neuvottelujen puheenjohtajalla, fasilitaattorilla tai rauhanvälittäjällä on suuri merkitys hyvän ja onnistuneen vuorovaikutustilanteen rakentamisessa ja hyvän pohjan luomisessa vuorovaikutussuhteelle.

Luottamusta voidaan rakentaa paitsi erilaisin tietoisin keinoin, myös ulkoisten, joskus yllättävienkin seikkojen perusteella. Alla olevassa sitaatissa sovittelija kuvaa, kuinka ulkoiset seikat voivat vaikuttaa siihen, miten luottamus rakentuu. Hän kertoo esimerkin sovittelutapauksesta, jossa hänen sovittelmansa tapaus saatiin sovittua, koska hän pystyi luomaan erityisen yhteyden asianomistajan kanssa. Kyseinen asianomistaja oli kotoisin Venäjältä, kuten myös sovittelijan isoäiti. Asianomistaja ja sovittelija tunsivat sitä kautta yhteenkuuluvuutta ja asianomistaja luotti sovittelijaan sovitteluprosessin alusta asti.

-- part of the reason the case settled was because I was able to build rapport with the plaintiff because she is from Russia and my grandmother is from Russia. So we just connected on that level and she trusted me very early on in the process.

Sovittelija

Luottamusta rakennettaessa on tärkeää luoda yhteisiä merkityksiä ja etsiä asioita ja tekijöitä, jotka yhdistävät konfliktin osapuolia, vaikka on selvää, että se on usein haastavampaa kuin

repivien asioiden esiin kaivaminen. Luottamusta kuvaillaankin helpommin rikottavaksi kuin rakennettavaksi.

Et on paljon vaikeampi rakentaa sitä positiivista tulosta. On paljon helpompi kerralla hajottaa se. Ei tarvita, kun yksi ihminen, joka esittää jonkun ehkä perusteettoman väitteen ja osottaa sormella jotain. -- Sitten heti alkaa molemmin puoleinen syytely. -- Et ei aina kaikki pääty hyvin, onnelliseen loppuun.

Siviiliriisinhallinnan asiantuntija

Luottamuksen rakentaminen vaatii paljon aikaa ja sen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun on tarve puhua vaikeista asioista. Luottamuksen kautta on kuitenkin mahdollista rakentaa siltoja eri toimijoiden välillä ja saada asioita edistettyä ja ongelmia ratkaistua yhdessä. Luottamuksellisen suhteen luominen konfliktinratkaisun kannalta avainhenkilöihin onkin ratkaisevaa rauhanrakentajien työn tulosten saavuttamisen kannalta.

Se vaatii aikaa, että sä saat sen luottamuksen. Ja sä tarvitset sen luottamuksen, koska sitten sun pitää myös osata puhua vaikeista asioista. Eli kyllä mä oon nähny sekä itseni kohdalla että muiden kohdalla kanssa, että juuri tämmönen luottamuksen rakentaminen, että lähtee siihen vuorovaikutukseen sillä lailla, että tiedän että tämä on vaikea aihe, mutta meidän pitäis tää yhdessä ratkaista tyyppinen -ajattelu on mun mielestä sellanen hedelmällinen.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Rauhanprosessin osapuolten ja ylipäätään kaikkien rauhanrakennukseen osallistuvien tulee luoda, ymmärtää ja noudattaa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä. Rauhanrakentajat nostavat esiin luottamuksen merkityksen myös suhteessa noihin pelisääntöihin, rauhanprosessien julkisuuteen ja medialle kerrottaviin tietoihin. Esimerkiksi tilanteita, joissa medialle kerrotaan liikaa tietoa käynnissä olevista neuvotteluista, kuvataan ongelmallisiksi. Diplomaatti kuvaa alla olevassa sitaatissa, kuinka koko rauhanrakennusprosessi voi mennä pilalle ja keskeytyä, jos julkisuuteen vuotaa salaisia tietoja. Vuotaminen saa aikaan ainakin sen, että prosessi ja luottamuksen rakentaminen täytyy aloittaa alusta. Joissain tapauksissa luottamuksellisuus täytyy ulottaa sinne asti, että julkisuuteen ei kerrota edes, että keskusteluja rauhasta käydään. Tällaisissa tilanteissa on usein kyse siitä, että keskusteluja käydään konfliktin osapuolten kanssa erikseen eivätkä osapuolet välttämättä ole vielä suostuneet ylipäätään istumaan saman pöydän ympärille.

För skriver man om nånting så kan man nästan ge sig på att man kanske inte ha förstört hela processen men åtminstone man måste ändå backa för att kunna börja om igen nästan eller så. Så jag var med i nån sån process faktiskt där det var helt avgörande att man inte sa att det ens pågick några samtal.

Diplomaatti

Tällaisissa tilanteissa myös rauhanvälittäjän tai rauhanprosessia tukevan organisaation tulee pidättäytyä kommentoimasta julkisuudessa mitään, mitä ei ole sovittu rauhanprosessin osapuolten kanssa. Näissä tilanteissa juuri viestintäosaamisen rooli muodostuu suureksi, koska rauhanprosessi luonnollisesti kiinnostaa muitakin kuin neuvottelupöydissä istuvia.

Myös kunnioitus ja arvostus toisia ihmisiä kohtaan mainitaan tärkeänä asiana rauhanrakennuksessa. Kunnioituksella ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että kaikesta tulisi olla samaa mieltä, vaan vuorovaikutuksen kannalta oleellista on juuri se, että jokaista osallistujaa kohdellaan tasapuolisesti. Konfliktin osapuolet eivät yleensä luota toisiinsa tai kunnioita toisiaan rauhanrakennuksen alkaessa. Olisi kuitenkin tärkeää, että rauhanrakentajat ja osapuolet kunnioittavat myös niitä henkilöitä, jotka ovat heidän kanssaan eri mieltä asioista. Kunnioituksesta tulee pitää kiinni, vaikka keskusteluja käytäisiin kiivaaseenkin sävyyn.

Kulttuurisensitiivisyys

Koska rauhanrakennus kansainvälisten konfliktien kontekstissa yhdistyy usein myös kulttuurienvälisiin konflikteihin, on kulttuurisensitiivisyys onnistuneen vuorovaikutuksen kannalta tärkeää. Rauhanrakentajan on pystyttävä havainnoimaan erilaisiin kulttuureihin liittyviä tapoja ja perinteitä, ja kunnioittamaan niitä, vaikka ne eivät itselle tuntuisi luonnolliselta.

Hyvin onnistunu vuorovaikutus on sellasta, että sä oot semmosessa hyvässä small talk, enemmän kun small talk vaiheessa. Et niinku ajatellaan Afrikassa niin sun pitää käydä kaikki, niinku arabimaissakin, sun pitää käydä kaikki sukulaiset läpi ensiks. Et mites äiti voi, miten isä voi, mites lapset voi, miten suku, miten... -- Se kuuluu siihen rutiiniin etkä sä voi hyökätä siihen suoraan. Tyyliin ehkä niinku me ollaan suomalaisittain, et nyt alotetaan hoitaa nää hommat.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Monessa eri kulttuurissa myös erilaiset sukupuoliroolit ja odotukset, joita eri sukupuolten edustajat kohtaavat, ovat korostuneen tärkeitä. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että joissain kulttuureissa eri sukupuolta olevien ei ole sopivaa avoimesti ja rajattomasti kommunikoida keskenään. Rauhanrakentajat korostavat, että tällaisissa konteksteissa esimerkiksi naispuolisten rauhanturvaajien tai ylipäätään rauhanrakentajien merkitys on äärimmäisen suuri, jotta konfliktien kontekstissa voidaan lähestyä myös naisia ja huomioida naisten näkökulmat ja tarpeet. Vaikka sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja haitallisista sukupuolistereotypioista eroon pääseminen on tärkeää, rauhanrakentajat korostavat, että aina

sukupuolesta ei myöskään kannata tehdä ongelmaa, vaan kunnioittaa paikallisia tapoja ja kirjoittamattomia sääntöjä.

Tilakäyttäytyminen ja spatiaalinen orientaatio

Sillä, millaisessa tilassa ja ympäristössä rauhanrakennus tapahtuu, ja miten erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin rauhanrakennuksen kontekstissa osallistuvat kokevat tilojen tärkeyden, on suuri merkitys vuorovaikutukselle. On tärkeää, että ympäristö, jossa rauhaa rakennetaan on keskustelua edistävä ja sen suunnittelussa nimenomaan rauhanrakentajilla on merkittävä ja tärkeä rooli. Tilan ja fyysisten puitteiden merkitys nousee rauhanrakentajien kertomuksissa esiin erityisesti kahdella tavalla. Ensinnäkin liittyen siihen, millaisessa tilassa tai paikassa rauhanrakentaminen tapahtuu. Jos on kyse esimerkiksi johonkin tiettyyn rauhasprosessiin liittyvistä rauhanneuvotteluista, on usein parempi pitää neuvottelut jossain tietyssä paikassa, jossa osapuolet ovat ikään kuin erityksissä muusta maailmasta.

Sit kun miettii hyvin konkreettisia keinoja niin se on hyvin tärkeää, et neuvottelut tapahtuu, miten mä nyt sanosin, omassa jossain suljetussa tilassa. -- Et sillon on tavallaan sellanen iso tila, jonne ne osapuolet pystyy ikään kun hukkumaan, mut silti sä oot siellä.

Diplomaatti

Toiseksi, fyysisten puitteiden merkitys näkyy siinä, että rauhanrakentajan on tärkeää ymmärtää, miten suuri merkitys esimerkiksi istumajärjestyksellä voi olla neuvottelutilanteen vuorovaikutuksen kannalta. Kyse voi olla jossain tietyssä kulttuurissa hierarkiasta, jolloin korkea-arvoisimmat istuvat jossain tietyssä paikassa. Kyse voi olla myös vuorovaikutustilanteen muokkaamisesta tai vaikkapa halusta tehdä jostain tietystä tilanteesta epämuodollisempi ja rennompi. Rauhanrakentajan tulee kyetä huomioimaan eri tilanteita ja käytännössä esimerkiksi pyytää osallistujia istumaan piirissä sen sijaan, että he istuisivat pöytiensä takana. Näin voidaan esimerkiksi luoda mahdollisuus luoda katsekontaktia ja vahvistaa osapuolten kokemusta siitä, että he tulevat kuulluksi.

Toinen asia on sit kuitenkin, kun fyysisillä puitteilla on yllättävän suuri merkitys. Se, että ollaan mietitty se, että minkälaisessa tilassa istutaan, jos istutaan. Yleensä istutaan. Millasessa järjestyksessä? Istutaanko siellä, että toiset on toisella puolella huonetta ja toiset toisella puolella huonetta vai haetaanko ihan tarkotuksella sitä, et ihmiset joutuu heti istumaan sekasin.

Diplomaatti

Tilan merkitys tuodaan esiin myös siinä suhteessa, että rauhanrakentajan on tärkeää ymmärtää konfliktin ja mahdollisen rauhanprosessin historiaa. Jos konfliktia on yritetty sovittelaa

useampi kuukausi tai jopa vuosikymmeniä, ei samassa tilassa neuvottelemisen tai samoilla tuoleilla istuminen välttämättä ole kannattavaa, koska ihmiset juuttuvat henkisesti paikoilleen ollessaan fyysisesti paikoillaan. Ylipäätään on tärkeää välttää toistamasta samoja kaavoja, jos ne eivät ole aikaisemmin tuottaneet hyviä tuloksia rauhanrakennuksessa.

6.2 Hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksia

Tässä alaluvussa käsitellään hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksia. Tämä alaluku jakaantuu hyvien vuorovaikutustaitojen ja viestintäosaamisen merkitykseen, asiantuntijuuteen ja aiheeseen perehtyneisyyteen sekä rauhallisuuteen ja kärsivällisyyteen. Lisäksi tarkastellaan kapeana pidettyä käsitystä hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksista.

Hyvien vuorovaikutustaitojen ja viestintäosaamisen merkitys

Hyvät vuorovaikutustaidot ja viestintäosaaminen korostuvat rauhanrakentajien käsityksissä hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksista. Ominaisuudet voidaan karkeasti jakaa kahteen luokkaan. Ensinnäkin, voidaan puhua relationaalisiin tekijöihin painottuvista ominaisuuksista kuten *hienotunteisuudesta, hienovaraisuudesta, välittömyydestä, hyvästä ihmistuntemuksesta, joustavuudesta, empaattisuudesta, myötätunnosta, kyvystä ottaa huomioon kaikki mukana olevat ihmiset ja kuuntelun taidosta*. Toisaalta rauhanrakentajan tulee myös omata enemmän tavoitteellisuuden ohjaavia ominaisuuksia, kuten *pragmaattisuutta, päättäväisyyttä, jämäkkyyttä ja analyyttisyyttä*. On selvää, että ominaisuuksien jako näihin kahteen luokkaan ei ole ehdoton, ja että rauhanrakentajan tulee omata ominaisuuksia molemmista luokista.

Rauhanrakentajan, erityisesti sovittelijan tai rauhanvälittäjän, täytyy olla uskottava konfliktin molemmille osapuolille ja heidän tulee kunnioittaa sovittelijaa. Rauhanrakentajan tulee näyttää vilpitöntä empatiaa ja kiinnostusta konfliktin ratkaisuun ja sen luomiin ongelmiin. Toisaalta, vaikka rauhanrakentajan tulee olla empaattinen, pitää hänen myös pystyä tekemään päätöksiä, viemään eteenpäin prosesseja ja olemaan jämäkkä. Yksi rauhanrakentajista kuvaa kuinka rauhanrakentajan on oltava samaan aikaan sekä näkymätön että vakuuttava.

Lisäksi myös kielen merkitys vuorovaikutuksen välineenä nousee esiin. Yksi rauhanrakentajista kuvaa, kuinka uskoo, että se, ettei hänen äidinkieltensä ole englanti ja että hän näin ollen ei puhu englantia täydellisesti, on saanut muita osallistujia esimerkiksi

kokouksissa rentoutumaan. Hän kertoo myös pitäneensä välillä haastavana ja turhauttavana sitä, miten erilaisten sopimusten ja päätöslauselmien tekovaiheessa esimerkiksi jotain tiettyä sanaa voidaan hioa tuntikausia, kun oma kielitaito ei välttämättä riitä ymmärtämään joka ikistä nyanssia eri sanojen välillä. Toinen rauhanrakentaja taas nostaa esiin sen, miten kielellinen lahjakkuus on erittäin tärkeää neuvottelutilanteissa. Tällä hän tarkoittaa kykyä osata valita oikeat sanat oikeaan aikaan. Rauhanrakentajan tulee pystyä toimimaan eri tilanteiden puheenjohtajana ja hänen täytyy ymmärtää roolinsa ja osata ohjata keskustelua sekä pystyä reagoimaan muuttuviin tilanteisiin.

Rauhanrakentajan tulee myös osata ohjata konfliktin osapuolia aktiiviseen kuunteluun ja positiiviseen vuorovaikutukseen. Käytännössä rauhanrakentajan on mahdollista tehdä tämä pyytämällä osapuolia kuuntelemaan, jotta he ymmärtäisivät sen sijaan, että he kuuntelevat, jotta voisivat vastata. Rauhanrakentaja kuvaa esimerkkinä toimintatapaa, jolla konfliktin osapuolilta kysytään kysymyksiä, mutta sen sijaan, että ihmiset vastaisivat toisilleen, he vain kuuntelevat toisiaan. Ymmärtämisellä ei tarkoiteta sitä, että osapuolten tulee olla samaa mieltä asioista, mutta pyrkimys on saada heidät ymmärtämään asiat toisen osapuolen kannalta.

Asiantuntijuus ja aiheeseen perehtyneisyys

Rauhanrakentajan, erityisesti esimerkiksi jotain tiettyä konfliktia sovittelleen rauhanvälittäjän, tulee olla äärimmäisen perehtynyt itse konfliktiin, konfliktin historiaan ja sen juurisyihin sekä konfliktin osapuoliin. Tämä vaatii kykyä todella ymmärtää asioita ja ottaa haltuunsa suuria kokonaisuuksia joskus pikaisellakin aikataululla. Asiantuntijuudella voi osoittaa osaavansa asiansa, pystyvänsä viemään tilannetta eteenpäin ja saada eri sidosryhmien luottamuksen.

Et niihin asioihin, ne pitää osata. Et sellanen, miten mä nyt sanosin, se etukäteistyön tekeminen. Et ainakin mä oon, ainakin mä tiedän, väitän sitä, että mä perehdyn hyvin asioihin. Ja olen selvillä mistä puhutaan. Koska niitäkin on, jotka eivät jaksa ottaa selvää asioista.

Diplomaatti

Asiantuntijuuden tärkeys kietoutuu mielenkiintoisesti yhteen sukupuolen merkityksen kanssa rauhanrakennuksessa. Moni rauhanrakentajista korostaa, että naiseuden sijaan näkee itsensä nimenomaan ammattilaisena. Toisaalta juuri rauhanrakentajan ominaisuuksista ja ammattitaidosta puhuttaessa on tärkeää ymmärtää, että eri sukupuolet saattavat lähestyä eri

asioita eri tavoin. Rauhanrakentajana toimiva nainen saattaa havaita asioita, joita miehet eivät havaitse ja toisin päin. Kyse on usein esimerkiksi erilaisten näkökulmien ja tarpeiden huomioimisesta.

Ja mä muistan, meillä oli yks kyläpäällikön tapaaminen. Mentiin kyläpäällikköä tapaamaan, ne on aina miehiä siellä, mentiin yhden kotiin ja siellä oltiin siinä olohuoneessa keskustelemassa ja miehen vaimo siellä hääras keittiössä, teki meille sit kahvit ja tarjottavaa. Hän sitten jossain vaiheessa siinä tarjottimen kanssa toi niitä kahveja meille sinne olohuoneeseen. Sit mie pyysin tätä naista, et istu alas meidän kanssa. Et ei sun tarvii yksin siellä keittiössä, et voit osallistua tähän keskusteluun. Ja häneltä sai itseasiassa ihan hyviä tietoja myös naisnäkökulmasta. Et sit taas tavallaan, et halua kuulla myös naisten mielipiteitä. Heillä on kuitenkin ihan oma näkemys asioihin, erilainen näkemys.

Rauhanturvaaja

Rauhallisuus ja kärsivällisyys

Rauhanrakentajan tärkeiksi ominaisuuksiksi mainitaan rauhallisuus ja kärsivällisyys, sillä rauhanrakentajan oma käytös voi luoda myös rauhanrakennustilanteeseen tarvittua rauhallista ja luottamuksellista ilmapiiriä. Rauhanrakentajan tulee pysyä rauhallisena kaikissa tilanteissa, myös epävirallisissa konteksteissa. Tämän tulee näkyä sekä henkilön olemuksessa, mutta myös käytännön asioissa, kuten äänensävyssä.

Rauhanrakentaja voi omilla vuorovaikutustaidoillaan ja viestintäosaamisellaan vaikuttaa siihen, millainen vuorovaikutus johonkin tiettyyn tilanteeseen muodostuu. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi avointa nonverbaalista viestintää ja pyrkimystä luoda ilmapiiri, jossa ihmiset kokevat voivansa puhua hitaasti ja rauhallisesti. Jos rauhanrakentaja puhuu nopeasti, esittelee itsensä kiireellä ja käyttää negatiivista nonverbaalista viestintää, muutkin tilanteeseen osallistuvat matkivat sitä.

Alla olevassa sitaatissa rauhanvälittäjä kuvaa sitä, kuinka osapuolet tulevat usein sovittelutilanteisiin kiihtyneinä, poissa tolaltaan, turhautuneita ja vihaisina. Onhan selvää, että jos osapuolten välillä ei olisi konfliktia, sovittelijoilla ei myöskään olisi töitä eikä heitä palkattaisi. Sovittelijan tulee tällöin puhua rauhallisella, pehmeällä äänellä, joka hidastaa viestinnän tahtia vuorovaikutustilanteessa. Sovittelija voi omalla käytöksellään ja vuorovaikutuksellaan asettaa mallin sille, miten muidenkin tilanteessa olevien tulisi olla vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

I think that parties come in triggered. -- if they didn't have a conflict, you wouldn't have job, you wouldn't be hired. So they come in upset and frustrated and angry. -- So your job is to have that smooth, soft tone, that slows the pace of communication. And what you want to do in your interaction, is kind of set the ground for how you want everybody else to interact with each other.

Rauhanvälittäjä

Rauhanrakentajat kuvaavat myös haasteita kärsivällisenä pysymisessä. Välillä esimerkiksi kulttuuriset erot voivat luoda haasteita, kun asiat usein etenevät hitaasti eikä tähän ole omassa kulttuurissa tottunut. Kyse voi tällöin olla esimerkiksi ihmisten tavasta tehdä töitä, joka koetaan liian hitaaksi tai ylipäättään yhteiskunnan kehityksestä ja asioiden etenemisestä.

-- kärsivällisyyttä tarvitaan todella paljon. Siis todella paljon. -- [Maan nimi] on hirveen hyvä esimerkki siinä mieles ja just nää naiset. Tai tavallaan se koko yhteiskunta, joka on niin täysin erilainen, kun esimerkiksi se yhteiskunta mistä me tulemme. Et tällanen niinku äärimmäinen uskonnollisuus, joka on ihan overwhelming. -- Niin se uskonnollisuus ja sit sellanen äärimmäinen vanhanaikaisuus. Et ihan oikeesti tulee mieleen, et miten tällasta voi vielä olla.

Diplomaatti

Kapea käsitys hyvän rauhanrakentajan ominaisuuksista

Rauhanrakentajan ominaisuuksista puhuttaessa toistuvasti nousevat esiin myös normit ja raamit, joihin rauhanrakentajien toivotaan mahtuvan. Kyseisiä normeja ja raameja pidetään turhan rajoittavina ja kapeina. Alla olevassa sitaatissa rauhanvälittäjänä toimiva henkilö kuvaa kuinka yleisesti vallitsee ajatus siitä, että rauhanvälittäjien tulisi olla pohjoismaisia miespuolisia henkilöitä tai entisiä poliitikkoja, kuitenkin miehiä. Lisäksi usein ajatellaan, että jotta osapuolet voivat kunnioittaa kyseistä rauhanvälittäjää, hänen tulee tulla maailmanpoliittisesti neutraalina pidetystä maasta.

So there's an idea that they should be Northern European males or former politicians, men generally. And that the definition of respect that the two parties will have of the individual is often because they have been, they come from neutral countries.

Rauhanvälittäjä

Liian kapea käsitys hyvästä rauhanrakentajasta koetaan myös yhdeksi syyksi siihen, että naisten osallistuminen rauhanrakennukseen on epätasa-arvoista. Jos esimerkiksi rauhanvälittäjä mielletään aina tietoisesti tai alitajuntaisesti mieheksi, on naisten äärimmäisen vaikea päästä rauhanrakennustilanteiden johtoasemiin.

Hyvän rauhanrakentajan määrittelemisen ei myöskään ole yksiselitteistä tai ongelmattonta, sillä määritelmä on hyvin konteksti- ja kulttuurisidonnainen. Jos puhutaan esimerkiksi

ihmisten henkilökohtaisten kiistojen sopimiseksi pidetystä sovittelusta Afrikassa, on luonnollista, että rauhanrakentajalta odotetaan erilaisia ominaisuuksia ja erilaista toimintaa, kun jossain muualla. Tärkeintä on, että konfliktin osapuolet pitävät rauhanrakentajaa pätevänä ja luottavat häneen.

6.3 Vuorovaikutus informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa

Kun puhutaan kansainvälisen konfliktin rauhanprosessista, jaetaan rauhanprosessi usein neljään eri vaiheeseen: ennakkoneuvotteluihin, neuvotteluihin, rauhansopimuksen tekoon ja allekirjoitukseen ja rauhansopimuksen implementointiin. Tässä alaluvussa käsitellään erityisesti kahta ensimmäistä vaihetta, ennakkoneuvotteluja ja neuvotteluja.

Ennakkoneuvottelut ovat tyypillisesti luonteeltaan informaaleja ja varsinaiset neuvottelut luonteeltaan formaaleja. Lisäksi rauhanrakennuksen kaikkiin eri muotoihin kuuluu lukemattomasti erilaisia vuorovaikutus- ja neuvottelutilanteita, jotka ovat luonteeltaan sekä informaaleja että formaaleja. Tässä alaluvussa käsitellään vuorovaikutusta ja eroja vuorovaikutuksessa informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilanteissa.

Ennakkoneuvottelut ja ylipäätään informaalit vuorovaikutustilanteet ovat rauhanrakennuksen kannalta erittäin tärkeitä, koska ne mahdollistavat paitsi vapaamuotoisen keskustelun myös vuorovaikutussuhteiden luomisen ja luottamuksen rakentamisen. Informaaleissa neuvottelutilanteissa voidaan pallorella ideoita, testata ajatuksia sekä kysyä ja kuunnella ilman, että kaikesta tarvitsee raportoida tai tietoja ja näkökulmia tarvitsee julkistaa. Informaaleissa neuvottelutilanteissa osapuolten on myös mahdollista oppia tuntemaan toisiaan ja kuulla toisilleen tärkeistä asioista. Tätä pidetään erittäin tärkeänä rauhanprosessien kannalta, koska prosessiin osallistujat oppivat tulkitsemaan toisiaan ja erilaisia merkityksiä.

Erityisesti jonkin tietyn konfliktin ratkaisun kannalta ennakkoneuvotteluilla voi olla suuri merkitys. Ennakkoneuvotteluissa rauhanvälittäjän on mahdollista valmentaa osapuolia varsinaiseen neuvottelutilanteeseen. Rauhanrakentajan on mahdollista esimerkiksi kysyä konfliktin osapuolilta erilaisia kysymyksiä, tiedustella heidän tavoitteitaan konfliktinratkaisun suhteen sekä valmistaa ja valmentaa heitä tulevaan prosessiin. Kyse voi usein olla hyvinkin tunteikkaiden asioiden läpikäynnistä, ja ihmiset saattavat pystyä avautumaan ja olemaan haavoittuvaisia aivan eri tavalla kuin he virallisissa neuvottelutilanteissa pystyisivät. Tällä on

usein positiivinen vaikutus ennakkoneuvotteluja seuraavien varsinaisten neuvottelujen vuorovaikutukseen.

Myös rauhanvälittäjän rooli on usein erilainen riippuen siitä, onko kyseessä informaali vai formaali rauhanrakennustilanne. Viestintä voi olla paljon epämuodollisempaa informaaleissa neuvottelutilanteissa ja niiden aikana voi kysyä enemmän kysymyksiä. Rauhanvälittäjän rooli on tällöin usein kuunnella ja tehdä ehdotuksia. Toisaalta, rauhanvälittäjä voi myös kertoa selkeästi omia tai hänen edustamansa organisaation ehtoja sovittelun järjestämiselle, joita voi olla esimerkiksi se, että naisia tulee olla rauhaneuvottelupöydän ympärillä.

Ennakkoneuvottelut voivatkin auttaa rauhanrakentajaa viemään prosessia oikeaan suuntaan, esimerkiksi ymmärtämään keiden tulisi istua neuvottelupöydässä ja miksi, kun varsinaiset neuvottelut alkavat. Informaaleissa neuvottelutilanteissa voidaan myös päättää käytännön asioista, kuten siitä, millaista konfliktin ratkaisutyyliä käytetään eli onko kyse esimerkiksi sukkuladiplomatiasta vai järjestetäänkö neuvottelut jossain tietyssä paikassa ja jonkun tietyn ajanjakson aikana.

Rauhanprosessien varsinaisia neuvotteluja ja esimerkiksi sopimuksen allekirjoitustilaisuutta kuvataan *jäävuoren huipuksi*, jota ennen on jo tehty valtavasti töitä. Tämä kuvastaa sitä, miten rauhanprosessien informaaleissa tilanteissa on enemmän liikkumavaraa ja elementtejä pöydällä, joista ennen formaaleihin neuvotteluihin menoa karsitaan ja keskitytään jäljelle jääneisiin osioihin, olennaiseen. Formaalien tilanteiden kuvataan joskus tuntuvan jopa lavastetuilta, koska taustalla on jo tapahtunut niin paljon.

Toisaalta tällainen lavastus on hyvin tärkeää, jotta kaikki tietävät mitä sanoa eikä kukaan tule yllätetyksi. Erittäin tärkeänä pidetäänkin sitä, että formaaleihin neuvotteluihin tai tapaamisiin tultaessa kaikki osapuolet ja osallistujat ovat samalla kartalla kokouksen aiheesta ja tietävät mistä kokouksessa tullaan puhumaan. Yllättävien asioiden tuomista pöytään formaaleissa neuvotteluissa ei nähdä edistävän vuorovaikutusta tai neuvotteluja. Kaikkien neuvotteluihin osallistuvien tulee olla samalla aaltopituudella.

Ja se pitää tehdä huolella niin, että kukaan ei tuu yllätetyksi siinä tilanteessa, kun ne on siinä yhteiskuvassa tai yhteispöydässä. -- Malissa meillä oli neuvottelu justinsa noitten paikallisviranomaisten kanssa, sisäministeriön kanssa. Siinä tuli siinä neuvottelussa ministerin kanssa jotakin ihan uutta tietoa yhtäkkiä takavasemmalta hänelle. Mitä me oltiin tekemässä. -- Ja hän ei ollu siitä tietonen. Tää on hyvä esimerkki siitä, että jos sä tuot pöytään jotakin uutta tietoa, mitä ei ole varmistettu kaikkien osapuolien kanssa, niin se ehdottomasti, se peli on menetetty.

Myös formaaleissa neuvottelutilanteissa rauhanvälittäjän rooli on tärkeä. Rauhanvälittäjän tulee rohkaista konfliktin osapuolia keskusteluun ja olla vastuussa prosessin etenemisestä. Eräs rauhanrakentajista kuvaa rauhanvälittäjän roolia fasilitaattoriksi, joka yrittää saada osapuolet toimimaan rakentavasti yhdessä.

Hierkian merkitys ja kunnioittaminen erilaisissa informaaleissa ja formaaleissa rauhanrakennustilaisuuksissa on tärkeää. Jos esimerkiksi konfliktin toisen osapuolen korkea-arvoisin henkilö on osallistumassa kokoukseen tai neuvotteluihin, tällöin tulee pitää huolta, että myös omalta puolelta korkea-arvoisin henkilö on mukana ja johtaa keskustelua.

Mehän tavattiin siellä poliitikkoja ja paikallisia päättäjiä, poliittisia päättäjiä, kunnanjohtajia. Siellähän pönötettiin sitten ja sitten mitä korkea-arvoisempi meidän tavattava vieras oli, niin sitä korkea-arvoisempi piti meidän puhujan olla. -- Et sit jos mentiin kunnan pormestaria tai kunnanjohtajaa tapaamaan niin kyllä meidän ryhmänjohtaja hoiti puhumisen. Ja joku muu siellä sitten muistiinpanot ja näin.

Rauhanturvaaja

Kun puhutaan naisten roolista rauhanrakennuksessa, on selvää, että naisilla on liian harvoin pääsy nimenomaan formaaleihin neuvottelutilanteisiin. Naisilla on usein helpommin pääsy informaaleihin neuvotteluihin ja naisen tekevät paljon ruohonjuuritason rauhanrakennusta esimerkiksi yhteisöissä. Naisilla ei puolestaan suurilta osin ole pääsyä korkean tason poliittisiin neuvotteluprosesseihin. Tämä on äärimmäisen ongelmallista, koska se rajaa osan yhteiskunnan jäsenistä ulkopuolelle prosessista, joka kuitenkin suurelta osin määrittää koko yhteiskunnan tulevaisuutta.

6.4 Naisten roolin merkitys rauhanrakennuksessa

Tässä alaluvussa käsitellään sitä, mitä naiset itse henkilökohtaisesti kokevat tuovansa rauhanrakennukseen ja millaisia käsityksiä rauhanrakentajilla on siitä, mitä naiset yleisesti voivat tuoda rauhanrakennukseen. Naisten käsitykset jakaantuvat naisten osallistumisen ja mukanaolon merkitykseen vuorovaikutukselle, inhimillisen turvallisuuden kysymyksiin ja uhrin näkökulmaan.

Naisten mukanaolosta rauhanrakennuksessa puhutaan paljon globaalisti ja virallisesti se on monen valtion ja kansainvälisen järjestön agendalla. Todellista edistystä naisten mukanaolossa on kuitenkin tapahtunut hyvin vähän. Syiksi tähän nähdään esimerkiksi se, että

naisten mukanaolon merkitystä ja sen tärkeyttä rauhanrakennuksessa ei ymmärretä tai sitä ei haluta ymmärtää. Toisaalta kyse on myös siitä, että monella valtiolla tai toimijalla ei ole todellista poliittista tahtoa edistää naisten roolia rauhanrakennuksessa.

Nyhdän paljon puhutaan just tästä, et pitää saada naisia mukaan. Mä olin [maan nimi] kaks vuotta ja aina kun oli kansainvälinen naistenpäivä niin se lip servicen määrä. -- Että aina on tärkeempää saada sen pöydän ääreen joku helvetin heimo vanhin tai vastaava mies. Ja sit koetaan, et naiset vie näiltä paikkoja. Ei ole olemassa poliittista tahtoa.

Diplomaatti

Naisten osallistumisen ja mukanaolon merkitys vuorovaikutukselle

Ensinnäkin on tärkeää ymmärtää, että rauhanrakentajat eivät jaa uskomusta, jonka mukaan naiset olisivat automaattisesti parempia neuvottelijoita, kuuntelijoita tai ylipäätään rauhanrakentajia kuin miehet. Tällainen näkökulma ei korostu tämän työn haastatteluissa eikä sitä myöskään pidetä rakentavana diskurssina ylipäätään tasa-arvon edistämisessä rauhanrakennuksen kontekstissa. Naisten ei myöskään uskota omaavan mitään sisäänrakennettua ominaisuutta rauhanomaisuudesta tai rauhan rakastamisesta. Alla olevassa sitaatissa diplomaatti kuvaa kuinka hänen mielestään naiset eivät ole rauhanomaisempia kuin miehet. Hänen mielestään kyse on enemmänkin siitä, että naisilla ei ole ollut valtaa aloittaa konflikteja.

Jag håller inte alls med att kvinnor är mer peaceful. Jag tror att där handlar det om att kvinnor inte har haft någon makt att inte vara peaceful, så att säga.

Diplomaatti

Rauhanrakentajien vastauksissa nousee toistuvasti esiin se, että he näkevät itsensä ensisijaisesti nimenomaan ammattilaisina ja asiantuntijoina eivätkä esimerkiksi naisdiplomaatteina, naisrauhanturvaajina tai naisjohtajina. Rauhanrakentajien mukaan kunnioitus ja arvostus jossain tietyssä asiantuntijatehtävässä pitää voida ansaita ammattitaidolla, sukupuolesta riippumatta. Rauhanrakentajat korostavat naiseuden sijaan esimerkiksi omaa ammatillista taustaansa, omia arvojaan ja omaa asiantuntemustaan rauhantekemisessä. Sukupuolen sijaan rauhanrakentajat kokevat, että suurempi merkitys on ollut esimerkiksi sillä, että on saanut olla niin kutsuttuna siviilinä mukana sotilasoperaatioissa ja tuoda esiin omaa osaamistaan. Rauhanrakentajat ovatkin erilaisten komennusten ja tehtävien aikana pystyneet hyödyntämään omaa asiantuntemustaan laajasti, poliisin ammatista akateemiseen taustaan ja kansalaisjärjestöaktivismiin.

Vaikka mä itse, täytyy vielä sanoa se tähän, mä itse en ajattele itseäni naisuurlähettiläänä tai naisrauhanvälittäjänä -- Mun mielestä ammattilainen on ammattilainen ja häntä täytyy mitata sen osaamisensa mukaan.

Diplomaatti

Toisaalta on kuitenkin selvää, että on rauhanprosessien kannalta kestävämpää, että puolet yhteiskunnasta jätetään toistuvasti rauhanrakennuksen ulkopuolelle. Rauhanrakennuksessa tulee olla mukana koko yhteiskunnan kirjo, koska jos yli puolet väestöstä ei ole mukana, todellinen rauha ei tule toteutumaan. Naisten osallistuminen parantaa rauhanprosessien kestävyyttä ja jatkuvuutta sekä tekee rauhansopimuksesta laadukkaamman. Tärkeää ei ole siis ainoastaan se, että naiset saavat hinnalla millä hyvänsä olla mukana rauhanneuvotteluissa vaan se, että yhteiskunnan jäsenillä olisi samanlaiset mahdollisuudet osallistua konfliktin ratkaisuun ja yhteiskunnan rakentamiseen

No just tää mitä mä oon tässä sanonu, että tietysti naiset nyt edustaa puolta tästä maailmasta. Niin eihän se rauha, ei voi olla kaikkien rauha, jos ei siinä huomioida myöskin naisia. Eikä vaan niin, että miehet huomioivat naisia vaan et naiset ovat vaikuttamassa siihen minkälainen rauha tehdään.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Vaikka rauhanrakentajat korostavat asiantuntemuksen merkitystä sukupuolesta huolimatta eivätkä pidä naisia automaattisesti parempina rauhanrakentajina kuin miehet, nousee vastauksista esiin joitain ominaisuuksia, luonteenpiirteitä tai tapoja käyttäytyä, joita usein liitetään naisiin rauhanrakennuksen kontekstissa. Näitä ei niinkään nähdä biologisina ominaisuuksina vaan ominaisuuksina, jotka naiset kasvavat yhteiskunnan odotusten mukaisesti omaksuma. Tällaisia ominaisuuksia ovat esimerkiksi suunnitelmallisuus, analyttisyys ja organisointitaidot sekä kyky katsoa asioita laajemmasta kontekstista. Tällaisia ominaisuuksia naiset tuovat, hyvin yleistäen, mukanaan rauhanrakennukseen.

Konflikteihin ja rauhanrakennukseen liittyy olennaisesti vaikeiden ja tunteellisten asioiden läpikäynti ja työstäminen. Koska tytöt ja naiset on usein kasvatettu käsittelemään tunteita paremmin kuin miehet, ovat naiset enemmän kotonaan tunteellisissa ympäristöissä ja tilanteissa ja osaavat lukea ihmisiä ja tilanteita. Jos naiset huomaavat esimerkiksi jonkun olevan epävarma tai hermostunut, naisilla on kyky ja rohkeus kysyä, että mistä on kyse. Tämän vuoksi naiset ovat erityisen hyviä käsittelemään rauhanrakennustilanteita, joissa on kyse arkaluonteisista ja räjähdysherkistä konflikteista. Ihmisten on helppo olla haavoittuvaisia naisten läheisyydessä.

Naisten kykyyn rakentaa rauhaa vaikuttaa myös se, että naiset osaavat asettua toisen ihmisen asemaan. Tätä voidaan kuvata tarkastelemalla asioita erilaisten linssien kautta. Jokaisella ihmisellä on ikään kuin oma linssinsä, jonka läpi hän katsoo maailmaa. Kyse voi olla esimerkiksi nuoruuden tai naiseuden linssistä tai linssistä, joka muodostuu ammatillisen osaamisen kautta. Näiden linssien avulla jokainen voi asettua toisen asemaan ja ikään kuin tarkastella maailmaa heidän kannaltaan. Naisten on helpompi asettua toisten asemaan ja katsoa maailmaan toisten linssien läpi, koska naisena on helppo samaistua siihen, että maailmassa usein miehen sukupuoli toimii edelleen oletusarvona.

Toisaalta myös muut kuin sukupuoleen liittyvät linssit ovat merkityksellisiä. Alla olevassa sitaatissa sovittelija kuvaa kuinka hän katsoo konflikteja ja rauhanrakennusta erilaisten linssien läpi. Eri linssejä ovat esimerkiksi yhteiskuntaluokkiin liittyvät, koska hän ei ole rikas. Hänellä on myös vamma, joka on muokannut häntä. Hän on tummaihoisen ja kokenut räikeää rasismia. Kaikki edellä luetellut seikat ovat muokanneet häntä eri tavoin, kuin jotain toista, jolla ei ole vastaavanlaisia kokemuksia.

And as I said, multiple lenses matter in conflict resolution. I can claim more lenses than most. Class, I'm not a rich woman. I have a disability, I have mobility impairment, it formes me. I'm a person of color, black woman. I've experienced racism, blatant racism, it formes me differently than someone who has not experienced it when it comes to conflict.

Rauhanvälittäjä

Naisten mukanaolo vaikuttaa myös olennaisella tavalla erilaisten rauhan ja turvallisuuden operaatioiden toimintaan ja onnistumiseen. Esimerkiksi rauhanturvaamiseen kuuluu olennaisena osana tiedonkeruuta, jota tehdään turvallisuustilanteen kehittymisen seurannan vuoksi. Tietoa kerätäkseen rauhanturvaajat tapaavat paikallisia ihmisiä ja keskustelevat heidän kanssaan erilaisista asioista. Tätä tietoa rauhanturvaoperaatio pystyy puolestaan hyödyntämään eri tavoin. Monessa konservatiivisemmassa maassa on selvää, että naispuolisten rauhanturvaajien on helpompi puhua naisille, nuorille ja lapsille, mikä näin johtaa laajempaan ja kattavampaan tietoon. Kyse voi olla esimerkiksi turvallisuusuhista, jotka koskettavat nimenomaan naisia.

Naisten mukana olo rauhanrakennuksessa on tärkeää myös erilaisten sidosryhmien tavoittamiseksi. Kun puhutaan konfliktin kokeneiden naisten kokemuksista ja käsityksistä, esimerkiksi seksuaalista väkivaltaa konflikteissa kokeneista naisista, rauhanrakentajat kokevat, että näiden naisten on helpompi puhua esimerkiksi naispuoliselle rauhanturvaajalle

tai rauhanrakentajalle. Rauhanrakentajat kokevat myös, että naisena on ollut helpompi luoda kontaktia erilaisten sidosryhmien kanssa, koska naiset koetaan usein vähemmän uhkaavina. Näin voidaan myös lisätä luottamusta rauhanrakennusprosessia ja rauhanrakennuksen eri toimijoita kohtaan eri väestöryhmien keskuudessa.

Sit se oli jännä, kun ne naiset, jotka siellä oli. Me siis kierreltiin siellä ja heillä oli omia huoneita ja osa teki siellä jotain käsitöitä ja osa jotain muuta. Ja ne oli vähän varautuneita, mut sit kun mentiin juttelee, hei mitä kuuluu, et mitäs te täällä teette ja käteltiin heidät ja kyseltiin miten siulla just menee tänään, niin jotenkin. Tai se johtaja sitten sano myöhemmin, että vaikka meilläkin oli sotilasuniformut päällä ja ne naiset pelkäs sotilasuniformua. Koska oli tullu raiskatuiksi sotilaiden toimesta niin he pelkäs sitä sotilasuniformua. Sekin toi lisää luottamusta rauhanturvaajia kohtaan. Et nää on naisia ja nää on hyviä tyyppjejä --

Rauhanturvaaja

On hälyttävää, että ylipäätään monella johtavassa asemassa rauhanrakennuksen parissa työskentelevällä ei edelleenkään ole todellista ymmärrystä siitä, että naisten mukanaolo parantaa rauhanprosessia: rauhansopimus on todennäköisesti kestävämpi ja rauhanprosessi on kokonaisvaltaisempi. Moni haastateltavista mainitseekin kokevansa, että miehet eivät yksinkertaisesti näe ja ymmärrä, mitä hyötyä siitä olisi, että naisia istuisi pöydän ympärillä. Se on kummallista, koska voisi kuvitella, että jokaisen rauhanrakentajan intresseissä olisi nimenomaan paras mahdollinen rauhanrakennusprosessi ja lopputulos. Haastateltavat kertovat myös, että ylipäätään miesten asenne sukupuolten tasa-arvoon liittyviin kysymyksiin on usein negatiivinen tai vähintään ymmärtämätön. Ensinnäkin, koulutusta on tarjolla aivan liian vähän, jotta kaikki ymmärtäisivät sen hyödyn, joka naisten mukanaolosta seuraa. Tämä ongelma linkittyy myös laajemmin esimerkiksi ihmisoikeuskysymyksiin.

Siis meidän Suomen poliisejahan nyt vähän koulutettiin CMC:ssä. Paitsi et nehän löi kerrankin, sillan mun kurssilla, hanskat pöytään ja sano, et antaa olla. Et jos joku sanoo mulle viel gender-sanan niin minä kyllä lataan piippuni tai pyssyni. Ne sai kauheita raivareita --

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Naisten mukanaolon tärkeys rauhanrakennuksessa näkyy myös hyvin käytännön tasolla. On tiettyjä tehtäviä, joita ainoastaan naiset voivat tehdä, esimerkiksi turvallisuustarkastuksen suorittaminen toiselle naiselle. Kyse voi myös olla kotiväkivaltatapauksista, joita ei voida tutkia, koska ei ole naispuolisia poliiseja, jotka voisivat haastatella naisia. Naiset tuovatkin asioihin käytännön ratkaisuja, pelkkien poliittisten ratkaisujen sijaan. Siviilikriisinhallinnan asiantuntija kuvaa kuinka päivittäinen vedenhakumatka toimii hyvänä esimerkkinä. Kaivo saattaa sijaita konfliktialueella, joka on turvaton. Koska veden hakeminen on naisten tehtävä

eivät miehet välttämättä tule ajatelleeksi kaivon sijainnin tärkeyttä rauhanneuvotteluissa. Kuitenkin kyse on asioista, joista koko yhteisö hyötyy, eivät ainoastaan naiset.

Inhimillisen turvallisuuden kysymykset

Perinteisesti konfliktinratkaisussa on käsitelty puhtaasti sotilaallisiin kysymyksiin ja valtioiden turvallisuuteen liittyviä asioita. Samaan aikaan kun konfliktit ovat muuttuneet entistä monimutkaisemmiksi, myös rauhanrakentaminen on muuttunut moniulotteisemmaksi. Esimerkiksi rauhanturvaamisessa ei voi enää olla kyse pelkästään tulitauon tai rajanylitysten valvomisesta, vaan ratkaisujen on oltava kokonaisvaltaisia. Kyse on ollut siirtymisestä käsittelemään laajemmin koko yhteiskunnan ja siellä elävien yksilöiden turvallisuutta eli inhimillisen turvallisuuden kysymyksiä.

Yksi merkityksellisimmistä ja tärkeimmistä kysymyksistä naisten osallistumisessa rauhanrakentamiseen onkin se, että naiset nostavat rauhanprosesseissa esiin erilaisia asioita kuin miehet. Usein kyse on erityisesti inhimilliseen turvallisuuteen liittyvistä asioista, kuten yhteiskunnan eriarvoisuudesta. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi perheisiin, peruspalveluihin, lapsiin, nuoriin ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyvät ongelmat ja niiden ratkaisut. Naiset saattavat esimerkiksi olla niitä harvoja, jotka uskaltavat puhua (myös miehiin ja lapsiin kohdistuvasta) seksuaalisesta väkivallasta. On tärkeää, että naiset ovat mukana vaikuttamassa esimerkiksi siihen, miten instituutioita ja järjestelmiä kehitetään rauhanprosessin tuloksena, koska usein juuri näissä kysymyksissä naisilla on laajempi näkökulma ja eriäviä mielipiteitä.

Monessa maassa, erityisesti maissa, joissa konflikteja on tällä hetkellä käynnissä, naiset ovat pääasiassa vastuussa lapsista ja kodista. Tämän vuoksi naisen koetaan asettuvan helpommin muiden, kuten lasten ja nuorten, asemaan ja haluavan saada konfliktit päätökseen. Muiden sosiaalisten kysymysten lisäksi naisilla on tärkeä rooli radikalisoitumisen havaitsemisessa ja ehkäisemisessä. Tämä rooli on äärimmäisen tärkeää tunnistaa ja tunnustaa, sillä lapset ja nuoret tukeutuvat usein äitiin, erityisesti yhteiskunnissa, joissa radikalisoitumisen riski on suuri. Toisaalta on hyvä huomata myös se, että jos äiti radikalisoituu, on hänellä usein valta viedä lapset mukanaan ja kasvattaa heidät samoihin ajatuksiin.

Tavallaan ei nähdä sitä, et miten tärkeä se naisten rooli on sekä hyvässä että pahassa. Aika mielenkiinnostista se, että no nyt sit on Al-Holinkin vuoksi, et naisethan on aivan avainasemassa

radikalisoitumisen tiimoilta, koska ne on kotona. Lapset turvautuu noissa yhteiskunnissa, jossa radikalisoituminen on riski, äitiin, eikä niinkään siihen isään.

Diplomaatti

Uhrin näkökulma

Rauhanrakentajien vastauksissa naisten näkeminen uhreina herättää selkeästi ristiriitaisia mietteitä, heijastellen globaalia keskustelua aiheesta. Konfliktien vaikutukset naisiin ovat usein suhteettomia, koska naiset ovat monin paikoin taloudellisesti, poliittisesti ja sosiaalisesti heikommassa asemassa kuin miehet. Tästä johtuen rauhanrakennuksen kontekstissa naiset nähdään usein konfliktien uhreina. Yksi syistä siihen, miksi naisten osallistuminen rauhanrakennukseen on tärkeää ja merkittävää, on juuri se, että naiset tuovat rauhanprosesseihin uhrin näkökulman ja laajentavat perspektiiviä ainoastaan vallankäyttäjän ja sotilaan näkökulmasta. Uhrin näkökulman esiintuominen on tärkeää rauhanprosesseille, koska nimenomaan heikoimpien ääni jää usein kuulematta. Naisten asema konfliktien uhreina näkyy myös Naiset, rauha ja turvallisuus -agendassa, joka on korostanut paljon naisten suojelun tärkeyttä ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyä konflikteissa.

Toisaalta naisten näkeminen ainoastaan konfliktien uhreina on äärimmäisen ongelmallista. Jos naiset nähdään ainoastaan konfliktien uhreina, unohdetaan täysin, että naiset toimivat paitsi sotilaina ja terroristeina, myös yhteiskunnan ja perheiden tukipilareina ja aktiivisina muutoksentehtäjinä. Rauhanrakentajien mukaan naiset tulisikin yhä vahvemmin nähdä aktiivisina rauhanrakentajina yhteisöissään, unohtamatta sitä, että naiset kärsivät usein konflikteissa suhteettomasti.

6.5 Naisten kokemuksia rauhanrakennuksen kentällä

Tässä alaluvussa käsitellään naisten kokemuksia rauhanrakennuksessa. Naisten kokemukset rauhanrakennuksessa vaihtelevat hyvin paljon ja ovat hyvin moninaisia. Lisäksi esiin nousee identifioitumismahdollisuuksien tärkeys, tarve uudistaa rauhanrakennuksen rakenteita, hierarkian merkitys ja yhteistyö kansainvälisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Kokemusten kirjo

Kysyttäessä naisten kokemuksista rauhanrakennuksessa, vastaukset vaihtelevat hyvin paljon. Osa rauhanrakentajista kokee, että naisena uran rakentaminen rauhanrakennuksen parissa on ollut positiivista ja auttanut etenemään uralla, kun taas osa kertoo hyvin negatiivisista kokemuksista ja asiattomasta kohtelusta, joka on johtunut nimenomaan sukupuolesta. Osa rauhanrakentajista kuvaa naiseuden roolia ja merkitystä hyvin neutraalina eikä siis koe, että heidän sukupuolensa olisi vaikuttanut heidän uraansa millään tavoin.

Osa rauhanrakentajista sanoo suoraan, että kokee naisena olemisen olleen monessa tilanteessa positiivista. Naisena on päässyt paremmin esille, koska usein rauhanrakennukseen liittyvät tehtävät ovat miesvaltaisia. Tällöin ainoana naisena tai yhtenä harvoista naisista jossain tietyssä tilanteessa tai kontekstissa, voi päästä enemmän esille tai saada erilaisia mahdollisuuksia. Nämä mahdollisuudet voivat puolestaan tuoda monenlaista hyötyä, kuten julkisuusdiplomatiaa. Toisaalta tällainen kohtelu voi johtaa siihen, että mieskollegat kokevat, että naista suositaan hänen sukupuolensa vuoksi.

Siis voittopuolin positiivisesti. Kyllä musta [maan nimi] oli suuri hyöty siitä, et sä olit nainen. Mä olin vielä ainut EU-naisambassador. Ja oli siitä hyötyä. Siit oli, siit sai paljon julkisuusdiplomatiaa.

Mut näinhän se on, kaikki aina kehuu sitä, miten loistava yhteistyö Pohjoismailla on keskenään. No se pitää kyllä paikkaansa, et Pohjoismaiden kesken on helppo tehdä töitä ja jakaa tietoa. Mut kyllähän me kilpaillaan verisesti toistemme kanssa. Siis verisesti. Muistan mun pohjoismaiset mieskollegat oli [maan nimi] vähän aina näreissään ”miks taas [haastateltavan nimi]?”. Sen takii et mä olin nainen.

Diplomaatti

On kuitenkin hyvä huomata, että naiset eivät kerro päässeensä etenemään urallaan täyttämättä erilaisten tehtävien muodollisia vaatimuksia. Naisena olemisen lisäksi myös esimerkiksi kansalaisuus, ammatinvalinta ja kielitaito ovat voineet olla avuksi uralla etenemiselle rauhanrakennuksen erilaisissa tehtävissä.

Totta kai sit on top of the things, kirsikkana siinä kakun päällä on ollu se, että mä valitsin aikoinaan sen ranskan kielen. Sitten oikestaan, kun ranskan kielisiä ei nyt kauheesti oo Pohjoismaissa ja varsinkaan Suomessa, jolla olis tämän alan jotakin tuntemusta, niin aika lailla se on selvä pläkki, että sä pääset sitten etenemään. Ja sit vielä, kun on nainen niin se ei ollu missään nimessä haitta. Niin sitten voi sanoa, että I did tick all the boxes. Että oli pohjoismainen nainen, joka osas ranskaa niin se oli siinä. Ja sitten pääsin myös etenemään näissä operaatioissa.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Toisaalta kuitenkin juuri kansalaisuus, ihonväri, ulkonäkö, etninen tausta, seksuaalinen suuntautuminen tai vammaisuus voi sukupuolen lisäksi vaikuttaa, estää tai hidastaa

urakehitystä tai työtehtävien saantia. Suuri vaikutus on myös sillä, missä päin maailmaa kukin asiantuntija työskentelee ja millaisen kontekstin läpi hän on tottunut asioita katsomaan. Alla olevassa sitaatissa sovittelija kuvaa kuinka kokee, että hänen ihonvärinsä ja kulttuurinen taustansa on vaikuttanut hänen uransa enemmän kuin sukupuoli. Hän kertoo olleensa sovittelijana tarpeeksi pitkään voivansa sanoa, että jos hän olisi valkoihoinen, hänen uransa olisi ollut menestyksekkäämpi.

-- I find that it is more, how would I put it, it is more a race and culture thing. What keeps you out, is not your gender. -- I've been around mediation for long enough to be able to confidentially say, if I were white, you would have heard about me.

Sovittelija

Kokemukset naisten roolista rauhanrakennuksessa ovat myös saattaneet muuttua ajan myötä. Alla olevissa sitaateissa rauhanvälittäjä kertoo, kuinka ammatissa toimiminen oli erittäin haastavaa hänen uransa ensimmäisen kymmenen vuoden aikana. Hän kuvaa kuinka ihmiset olettivat pitkän aikaa automaattisesti, että hän oli asianajajan assistentti tai avustaja, vakuutuskäsittelijä tai sihteeri, kun hän käveli sisään neuvotteluhuoneisiin. Viimeisen kahden vuoden aikana hän on kuitenkin kokenut, että siitä, että hän on nainen ja erityisesti nuori nainen, on suuri etu. Tämä on johtanut siihen, että hän on saanut enemmän tapauksia soviteltavaksi. Hän kokee sen johtuvan osittain siitä, että ihmiset ymmärtävät nykyään, että naiset ovat hyvin lahjakkaita sovittelijoita ja pystyvät antamaan sovitteluprosesseille paljon.

I think for me it was a big struggle at first. I would say my first ten years, it was a struggle. I would walk into a room and I would automatically be assumed that I was a lawyer's assistant or a paralegal or an insurance adjuster or someone there to take notes. For a long time.

I think I'm at a point now where being, and probably in the last two years really, it's very recent, but being a woman and being a young woman, has been a huge asset. A huge asset. I'm getting more and more and more cases. And I think, not just because, but partly because there is an understanding that women are very talented in this profession and have a lot to offer.

Rauhanvälittäjä

Osa rauhanrakentajista kuvaa myös selkeästi negatiivisia kokemuksia, jotka ovat johtuneet nimenomaan sukupuolesta. Kokemukset liittyvät naisten asiantuntijuuden kyseenalaistamiseen heidän sukupuolensa vuoksi. Kyse saattaa olla esimerkiksi kollegoista, jotka eivät ole aikaisemmin tehneet naisten kanssa töitä tai tilanteista, joissa eri kulttuureista tulevat ihmiset ovat hämmentyneitä nähdessään naisen jossain tiettyssä, usein korkearvoisessa, roolissa rauhanrakennuksen parissa. Käytännössä naisia ei välttämättä haluta laittaa suorittamaan jotain tiettyä työtehtävää, koska heidän ei uskota selviytyvän siitä heidän sukupuolensa vuoksi.

On tärkeää ymmärtää, kuinka ongelmallisia tällaiset tilanteet ja tällainen suhtautumistapa naisten asiantuntijuuteen ovat. Kyse on tilanteista, jotka eivät ainoastaan vaikuta naisten mahdollisuuksiin suorittaa heille annettuja työtehtäviä, mutta voivat evätä naisilta ylennyksiä, palkankorotuksia, mahdollisuuksia kehittää itseään asiantuntijana tai lisätä naisten työtaakkaa esimerkiksi vaatimalla naisilta ylimääräistä, mutta tarpeetonta kouluttautumista. Lisäksi naisten asiantuntemus jää hyödyntämättä, mikä huonontaa puolestaan rauhanrakennuksen laatua.

Mut nyt tää jälkimmäinen reissu niin mulla sattuu ryhmän varajohtajaks semmonen ammattisotilas, Puolustusvoimilla töissä oleva henkilö, joka ei varmasti ollu ikinä työskennelly naisten kanssa. Ja sen huomaa kyllä siitä, että sitten kyllä oli työttelyä ja semmost vähättelyä. Lähtien ihan siitä, et kun meillä oli sauna takapihalla. -- Niin tehtiin ite polttopuut, pilkottiin niitä. Hän esimerkiks kielsi meiltä tytöiltä, hänen mukaansa tytöiltä ja naisilta, koska me voimme satuttaa itseämme siinä. Tai, että naisille pelkästään suunnattua ammuntakoulutusta.

Rauhanturvaaja

Naisilla on myös kokemuksia, jotka ovat yksinkertaisesti asiattomia ja naisten ammattitaidon ja asiantuntijuuden täysin aliarvioivia. Alla olevassa sitaatissa rauhanvälittäjä kuvaa kuinka hänen käytyään kahdenvälisiä keskusteluja Kyproksen kreikkalaisten tai Kyproksen turkkilaisten kanssa ja saavuttaessaan tuloksia neuvotteluissa, pääneuvottelija oli kertonut hänelle, että tämä on onnistunut ainoastaan, koska osapuolet haluavat harrastaa seksiä hänen kanssaan.

-- in Cyprus for instance, the lead mediator at the time. When I was able to develop bilateral discussion and come back to the team and say, I think I got the Greek Cypriots or the Turkish Cypriots agree to this. I have literally been told that's only because they want to sleep with you.

Rauhanvälittäjä

Rauhanrakentajat kuvaavat keinoja, joita he ovat käyttäneet selvittääkseen epäasiallisista tilanteista tai epäasiallisesta käytöksestä heitä kohtaan. Keinona voi olla esimerkiksi vakiovastauksen opettelu ihmetteleviin kysymyksiin ja epäileviin kommentteihin. Monella lähtökohtana on se, että keskittyy omiin työtehtäviinsä, hoitaa ne huolella ja antaa kommenttien jäädä omaan arvoonsa. Juuri oman työnsä hoitaminen hyvin, jopa yli odotusten, tuntuu olevan monen mielestä hyvä keino saada arvostelijoiden kommentit hiljennettyä. On kuitenkin äärimmäisen kyseenalaista, jos naisen tulee sukupuolensa vuoksi tehdä enemmän töitä tai parempaa tulosta, jotta häntä arvostettaisiin työyhteisössä ja hän saisi ansaitsemansa kunnioituksen.

Mut sitten taas loppujen lopuks sen sai murrettuu sillä, et hoiti hommat hyvin, kun käskettiin. Ja teki enemmän ja teki hyvää tulosta niin sanotusti, niin sit hän huomasi, et ihan yhtä hyviä tässä ollaan kun kaikki muutkin.

Rauhanturvaaja

Toisaalta naisten vastauksia heidän kokemuksistaan voi kuvata varovaisiksi ja hieman ristiriitaisiksi. Osa naisista kuvaa, miten eivät koe heidän sukupuolensa vaikuttaneen heidän uriinsa tai työtehtävien suorittamiseen tai he kokevat sen vaikuttaneen *yllättävänkin vähän*. Kuitenkin seuraavassa lauseessa he saattavat kertoa heidän asiantuntijuuttaan epäilevistä kommenteista tai *pienestä tytöttelystä*. Tällaiset vastaukset korostuvat erityisten pohjoismaisten rauhanrakentajien vastauksissa. Moni näin vastanneista haastateltavista korostaa sitä, että sen kaltaisissa tilanteissa on paljolti kyse siitä, miten tilanteisiin itse reagoi ja käykö omaa rooliaan läpi naiseuden kautta vai ei.

Mun mielestä yllättävänkin vähän. En ole juuri kokenu sitä Suomessa suomalaisten kanssa toimiessa enkä juurikaan myöskään tässä arabikulttuurissa missä mä olen vaikka meitä ei täällä kauheen montaa edustuston päällikköä täällä [alueen nimi] kontekstissa ole naisia, mutta meitä on kuitenkin muutamia. -- kiinnostavaa on ehkä se, et silloin kun mä olin päällikkönä, konsulaatin päällikkönä, silloin toki en vielä suurlähettiläänä, mut kuitenkin edustuston päällikkönä siellä [kaupungin nimi]. -- Ja siellä olin tekemisissä paljon paikallisten kanssa niin siellä mun mielestä, se oli kaikkein se perinteisin kulttuuri siellä Venäjällä, jossa usein kysyttiin et miten sä naisena selviät tällasesta vaativasta tehtävästä --

Diplomaatti

Mie just mietin sitä ekaa reissua, siitä on nyt kymmenen vuotta, yli, aikaa. Silloin mie en kokenu sitä silleen. Toki siellä oli jotain pientä, ei tytöttelyä, mutta semmosta vähän. Jotenkin sen kuittaus vaan silleen, et asia kunnossa. Tai toisest sisään, toisest ulos. Siihen ei tarttunu. Mut ihan siis siellä tein samoja, täysin samoja hommia ja pääsin, jouduin tekemään kun kaikki muutkin. Et siellä ei ollu mitään.

Rauhanturvaaja

Alla olevassa sitaatissa diplomaattina työskennellyt haastateltava kertoo, että häntä on saatettu hieman kohdella eri tavoin sen vuoksi, että on nainen. Hänen mukaansa enemmänkin on voinut saada tunteen siitä, että hänestä on puhuttu selän takana. Hän ei kuitenkaan koe, että se olisi suoraan vaikuttanut hänen uraansa tai että häntä olisi ainoastaan pyydetty keittämään kahvia tai että häntä ei olisi kuunneltu. Hän kokee kuitenkin olleensa onnekas, koska tietää, että moni on kokenut naiseuden vaikuttaneen uraansa. On mielenkiintoista, että joku kokee, että on ollut onnekas, koska ei ole joutunut kohtaamaan mitään epäasiallisuuksia omassa työssään.

Ja, lite kanske men inte mycket. -- Och jag kan tänka mig att det är kanske mera sägs bakom ryggen, det kan man få en känsla ibland. Men jag känner inte att det direkt har drabbats att jag hade blivit ivägskickad att koka kaffe och såna saker. Att man inte lyssnat till eller så. Jag tror att jag har haft tur. För jag vet att det är väldigt många som har känt så men jag har nog egentligen inte.

Diplomaatti

Identifioitumismahdollisuuksien tärkeys

Rauhanrakentajat korostavat vahvasti sitä, kuinka tärkeää on, että naisilla on esimerkkeinä toisia naisia rauhanrakennuksen kaikilla tasoilla, ja että he voivat näin identifioitua naisiin, jotka esimerkiksi toimivat korkea-arvoisissa tehtävissä. Esimerkkien merkitystä kuvataan kolmen eri näkökulman kautta.

Ensinnäkin esimerkkien merkitystä kuvataan omien henkilökohtaisten kokemusten kautta. Yksi naisista on esimerkiksi itse luonut uraa rauhanrakennuksen parissa, koska on nuorempana tavannut muita rauhanrakennuksen tehtävissä työskenteleviä naisia.

Rauhanrakentajille on myös tärkeää ja merkityksellistä, että on itse saanut toimia tällaisena esimerkkinä. Hetkiä, joissa on saanut toimia roolimallina toiselle naiselle tai lapsille yhteiskunnissa, joissa naisia ei välttämättä usein nähdä korkea-arvoisissa tehtävissä, kuvataan erittäin palkitseviksi. Kyse voi olla esimerkiksi asiantuntijakokemusten tai oman urapolun jakamisesta uraansa aloittelevien naisten kanssa.

Toiseksi esimerkkien ja identifioitumisen voima näkyy erityisesti sellaisten naisten kommentteissa ja ajatuksissa, jotka eivät ole aikaisemmin nähneet naisia rauhanrakennuksen tehtävissä. Rauhanrakentajat kertovat saaneensa kommentteja esimerkiksi siitä, että toiset naiset eivät ole ikinä tavanneet yhtä korkea-arvoisessa asemassa olevaa naista ja sen olevan jopa vaikeaa ymmärtää. Rauhanrakentajat kertovat tällaisten kommenttien avanneen myös omaa ajattelutapaa naisten roolin todellisesta merkityksestä ja tärkeydestä.

-- mä olin ensimmäinen nainen koko sen EU-mission historiassa, joka valittiin operaatiopäälliköksi ja siviilitaustan. Kaikki muut oli aina olleet sotilas- tai vähintään poliisitaustaisia miehiä. Niin mulle monet naiset, varsinkin meidän tulkit, joista valtaosa oli naisia. -- Ne tuli sanomaan, että he ei oo ikinä nähny naista tollasessa roolissa. Et se on heille ihan täysin käsittämätöntä et nainen voi tehdä jotain tollasta, mitä sä teet. -- Ja et "you're our role model" ja mul tuli heti sellanen et apua, et nyt mun pitää aina miettiä hirveen tarkaan et mitä mä sanon tai teen. Kun ne koko ajan seuraa mua ja kopioi sitä sitten. - Mut et sen huomaa, että kuinka tärkeää on se, että naisilla on esimerkkejä toisista naisista, jotka on sit ehkä tehneet sitä hommaa vähän pidempää. Se antaa naisille sellasta uskoa siihen et hei, että mäkin voin jonain päivänä olla tommonen.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Kolmanneksi esimerkeillä on merkitystä myös ylipäättään yhteiskuntien tasa-arvokehityksen kannalta. On tärkeää, että myös miehet näkevät, että naiset voivat työskennellä missä tahansa tehtävissä rauhanrakennuksen parissa ja tehdä täysin samoja työtehtäviä kuin miehet. Naisia tulisikin olla rauhanrakennuksen kaikilla tasoilla, niin johtotehtävissä kuin alemman tason

tehtävissä. Lisäksi on tärkeää, että miehet näkevät naisten voivan toimia myös muissa yhteiskunnallisesti tärkeissä tehtävissä, kuten poliiseina, lääkärinä ja opettajina. On pyrittävä siihen, että jokaisessa yhteiskunnassa naiset ovat läsnä sen kaikilla sektoreilla ja sitä pidetään täysin normaalina.

Toinen asia mikä on, mä oon aina sanonu, et naiset toimii sellasina, rauhanturvaajanaiset toimii roolimalleina ja esimerkkeinä, rikkoo perinteistä sukupuoliroolia. Et ei vaan oo miessotilaita. Et naiset kuuluu keittiöön ja sinne lastenhoitoon, vaan et naiset voi tehdä ihan samoja juttuja kun miehet.

Rauhanturvaaja

Esimerkkien tärkeydestä puhuttaessa korostuu nimenomaan se, miten naisten on usein helpompi identifioitua toiseen naiseen. Naispuolisten rauhanrakentajien tapaaminen auttaa siis identifioitumaan muihin naisiin, hahmottamaan omaa sukupuoltaan eri tavoin ja tunnistamaan uusia ominaisuuksia itsessään – minäkin osaan ja voin, koska olen nainen. Tämä voi usein olla päinvastainen ajattelutapa, kuin se johon osa naisista kasvaa uskomaan: tuota minä en voi tehdä, koska olen nainen.

Tarve uudistaa rauhanrakennuksen rakenteita

Työtavat rauhanrakennuksen kentällä saattavat edelleen kuvastaa rakenteita ajoilta, jolloin kansainvälisissä organisaatioissa ja diplomatian parissa työskenteli ainoastaan miehiä. Toisaalta naisten asiantuntijuutta ja päättäväisyyttä ikään kuin myös testataan. Kyse voi olla esimerkiksi hyvin myöhään illalla pidetyistä kokouksista tai kokouskutsuista toisen henkilön kotiin. Vaikka kutsuja ei välttämättä esitetä epäasiallisessa tarkoituksessa, on kuitenkin selvää, että esimerkiksi kulttuuriset erot ja tavat voivat estää naisia osallistumasta tällaisiin tapaamisiin. Naisen voi olla myös vaikeampaa osallistua työajan ulkopuolella pidettyihin kokouksiin perhesyistä. Naisilla on kokemuksia esimerkiksi tilanteista, joissa heidän työtehtäviensä kannalta tärkeä henkilö, jonka kanssa he ovat yrittäneet jo pitkään järjestää tapaamista, suostuu tapaamiseen, mutta kertoo kokouksen pidettävän myöhään illalla kotonaan. Tällaiset tilanteet saattavat johtaa siihen, että naiset eivät nauti kollegoidensa arvostusta, koska he eivät pysty hoitamaan työtehtäviään niin hyvin kuin toivoisivat.

Lisäksi naisten kokemuksissa näkyvät naisten elämän realiteetit, kuten juuri lastenhoitoon tai perheen perustamiseen liittyvät haasteet. Rauhanrakennukseen liittyvät työtehtävät ovat usein vaativia, kiireisiä ja velvoittavat matkustamaan. Naiset ovat vielä monin paikoin pääasiallisesti vastuussa kodin ja perheen arjen pyörittämisestä, mikä saattaa vaikuttaa

oleellisesti naisten urakehitykseen. Naiset saattavat esimerkiksi joutua kieltäytymään työkeikoista lasten vuoksi, koska lastenhoitajaa ei ole saatavilla. Esiin nousee tarve tukea raskaana olevia, juuri synnyttäneitä ja perheellisiä naisia heidän urallaan rauhanrakennuksen parissa niin erilaisin joustavin järjestelyin kuin lisäämällä rahoitusta. Koska miehet ovat pitäneet hallussaan rauhanrakentamisen kenttää niin pitkään, ei erilaisissa organisaatioissa välttämättä osata vielä huomioida erilaisen tuen tarvetta.

Naisilla on joskus myös selkeästi eri lähtökohdat joihinkin tehtäviin kuin miehillä. Esimerkiksi rauhanturvaamisessa naiset kokevat, että heidät tulee todistaa kuuluvansa joukkoon tai ansaitsevansa paikan. Tätä pidetään käsittämättömänä, koska naiset saavat näihin tehtäviin saman koulutuksen kuin miehetkin. Koska naisia on näissä tehtävissä vähemmistönä, johtaa se myöskin siihen, että heihin kiinnitetään enemmän huomiota. Myös tämän vuoksi olisi hyvä, että naisten määrä rauhanrakennuksessa kasvaisi.

Hierarkian merkitys

Rauhan ja turvallisuuden operaatiot rakentuvat yleensä vahvalle hierarkialle, koska niihin liittyy olennaisesti sotilaallinen tai puolisotilaallinen toiminta tai muun turvallisuussektorin kehitys, kuten poliisien koulutus ja tukeminen. Monissa maissa ja kulttuureissa ihmisen ammatilla tai esimerkiksi sotilasarvolla on todella suuri rooli hänen nauttimassaan kunnioituksessa ja arvostuksessa. Ihmisten status saattaa vaikuttaa todella paljon hänen tapaansa vuorovaikuttaa tai vuorovaikutukseen hänen ympärillään.

Vaikka hierarkisiin operaatioihin saattaa liittyä paljon haasteita naisten näkökulmasta, rauhan ja turvallisuuden operaatioissa työskennelleet rauhanrakentajat kuvaavat itse asiassa kuinka vahvan hierarkinen systeemi voi toimia etuna naiselle. Siviilitaustaiselle naiselle kunnioituksen ansaitseminen kollegoilta tällaisissa operaatioissa voi olla haastavaa. Kuitenkin moni rauhan ja turvallisuuden operaatioissa toimiva poliisi, sotilas tai puolisotilaallisissa joukoissa työskentelevä on tottunut siihen, että ylempänä hierarkiassa työskentelevää kunnioitetaan, ja hänen käskyjään totellaan eikä niitä kyseenalaisteta.

Kyllähän siinä oli oikeastaan eniten tekemistä, että jotenkin saada se kunnioitus ranskalaisilta, italialaisilta, espanjalaisilta kollegoilta. Mutta sekin tuli kyllä. Hyvä puoli on se, että mitä enemmän mä etenin ylöspäin, että onneks ne on niin komentoketjusia, että niitten on pakko totella.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Alla olevassa sitaatissa diplomaatti kuvailee sitä, kuinka rauhanturvaoperaatiot ovat hyvin hierarkisia. Tämä saa aikaan sen, että kun joku toimii operaation johtajana, ei hänen sukupuoltaan välttämättä enää mietitä niin paljon.

Jag tror nog faktiskt så att har man väl en fredsoperation till exempel. Den är ganska hierarkisk. Det faktum att det då är chef eller biträdande chef det gör nästan kanske att man inte så mycket tänker på att, om det är en man eller en kvinna.

Diplomaatti

Yhteistyö kansainvälisten ja paikallisten toimijoiden kanssa

Rauhanrakennuksessa työskennellään usein sekä kansainvälisten, useitakin eri maita edustavien, että niin sanotusti paikallisten, konfliktialueelta kotoisin olevien kollegoiden kanssa. Kansainvälisiä toimijoita ovat esimerkiksi YK, alueelliset organisaatiot ja eri kansainväliset järjestöt. Paikallisia toimijoita ovat puolestaan olla esimerkiksi naisjärjestöt tai uskonnolliset toimijat.

Rauhanrakentajien mukaan työskentely naisena saattaa joskus olla haastavampaa esimerkiksi omien eurooppalaisten kollegoiden kuin paikallisten kollegoilta kanssa. Kyse voi olla esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoon liittyvien asioiden edistämisestä operaatioissa tai tilanteesta, jossa joutuu perustelemaan omalle kollegalleen, miksi tyttöjen pitäisi olla koulussa.

Mut kyllä siinä oli se oma haaste. Ja se oli jännä, tai eikä se oo mikään jännä, kyllä se on ihan tutkittu varmasti, et voi joskus olla et omat koirat puree pahemmin. Ja sitten kun sä kuvittelet, että omat eurooppalaiskollegat jakais ne samat arvot niin sillon tulee se pettymys ehkä suurempana kun sitten mitä se tulis, jos vaikka joku paikallinen viranomainen, joka ei oo koskaan, ikinä ajatellu niitä asioita, tuli kertomaan, että mä en nyt oikein ymmärrä, että miks tyttöjen pitäis olla koulussa.

Siviilikriisinhallinnan asiantuntija

Paikallisten kanssa toimimiseen liittyy myös hyvin vahvasti paikallisen omistajuuden lisääminen konfliktinratkaisussa. On ymmärrettävä, että konfliktinratkaisun avaimet eivät ole eurooppalaisten, länsimaalaisten tai kansainvälisten asiantuntijoiden käsissä vaan paikallisten käsissä, vaikka kansainvälisen yhteisön tuki on tärkeää. Rauhanrakentajat kuvaavat miten itse joutuvat välillä todella haastamaan omia ajattelutapojaan, jotta eivät sortuisi vanhanaikaiseen ajattelutapaan ja todella tukisivat paikallista omistajuutta. On tärkeää, että juuri ne naiset, jotka ovat kokeneet konfliktin, ovat myös mukana ratkaisemassa sitä.

Osa haastateltavista kuvaa avoimesti myös sitä, miten kokee joskus toimineensa omien ennakkoluulojen ja olettamusten perusteella. Kyse saattaa olla esimerkiksi tilanteesta, jossa puhuu varovaisesti tasa-arvokysymyksistä, koska haluaa käyttäytyä kulttuurisensitiivisesti, vaikka todellisuudessa paikalliset miehet ovat vahvasti tasa-arvon puolesta puhujia. Naisilla on useassa maassa hyvin vahva ja voimakas asema, mutta asema saattaa olla enemmän yksityisissä yhteyksissä näkyvä, kuin vaikkapa julkisessa päätöksenteossa.

7 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Tutkimuskysymykset käsittelivät rauhaa rakentavien naisten käsityksiä vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa ja heidän käsityksiään omasta ja muiden naisten roolista rauhanrakennuksessa.

Tulosten perusteella on selvää, että onnistuneet vuorovaikutustilanteet ja hyvät vuorovaikutussuhteet ovat äärimmäisen tärkeitä ja merkityksellisiä rauhanrakennuksen tuloksellisuuden ja konfliktien menestyksekkään ratkaisun kannalta. Rauhanrakentajien tulee omata erinomaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, joiden avulla he tulkitsevat, johtavat ja ohjaavat vuorovaikutusta erilaisissa rauhanrakennustilanteissa.

Tulosten perusteella myös naisten osallistuminen ja aktiivinen rooli rauhanrakennuksessa on merkityksellinen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Naisten mukanaolo rauhanrakennuksessa muun muassa lisää muiden naisten mahdollisuuksia identifioitua asiantuntijoihin tehtävissä, joissa ei usein nähdä naisia. Naiset myös tuovat keskusteluun erilaisia asioita ja katsovat niin konfliktia kuin sen ratkaisua eri näkökulmasta kuin miehet. Lisäksi naisten osaaminen ja asiantuntijuus tekee rauhanrakennuksesta laadukkaampaa ja osallistavampaa.

Vaikka rauhanrakennus on luonteeltaan tavoitteellista ja rauhanrakentajat usein tehtäväorientoituneita eli esimerkiksi motivoituneita ratkaisemaan jonkin tietyn konfliktin, on relationaalisilla tekijöillä suuri merkitys onnistuneen vuorovaikutuksen varmistamisessa rauhanrakennustilanteissa. Erityisen vahvasti rauhanrakentajien käsityksissä korostuu luottamuksen rakentamisen tärkeys ja merkitys, mutta myös vuorovaikutussuhteiden tietoista luomista ja osapuolten rohkaisemista aktiiviseen kuunteluun pidetään tärkeänä. Aiempi tutkimuskirjallisuus tukee tätä tietoa. Mikkola ja Nykänen (2020, 16–17) kuvaavat, kuinka relationaalista ja tavoitteellista viestintää ei voida erottaa, vaan tavoitteisiin ja tehtäviin sekä vuorovaikutussuhteisiin liittyviä merkityksiä neuvotellaan samanaikaisesti. Heidän mukaansa näissä vuorovaikutustilanteissa luodaan ja tulkitaan lisäksi merkityksiä, jotka liittyvät neuvottelijoiden identiteettiin.

Rauhanrakennuksen kaikkiin muotoihin, oli kyse sitten rauhanvälityksestä, rauhanturvaamisesta tai vaikkapa siviilikriisinhallinnasta, liittyy olennaisesti erilaiset kokous- ja neuvottelutilanteet. Kokousvuorovaikutukseen on tärkeää kiinnittää huomiota ja rauhanrakentajat kuvaavatkin tähän erilaisia keinoja, kuten rentoutuneen ja vieraanvaraisen tunnelman luominen. Myös aiempi tutkimus osoittaa, että kokousten relationaalisten ulottuvuuksien tunnistaminen on tärkeää, vaikka kyseessä olisikin pohjimmiltaan tehtäväorientoitunut kokous, jossa odotetaan saavutettavan konkreettisia tuloksia (Laapotti & Pennanen 2020, 85). Kehittämällä kokousten vuorovaikutusta voidaan paitsi saada parempia tuloksia aikaan, mutta myös lisätä kokouksiin osallistuvien tyytyväisyyttä.

Rauhanrakentajien osaaminen rakentuu erinomaisille vuorovaikutustaidoille ja hyvälle viestintäosaamiselle. Vuorovaikutus- ja viestintätaitojen merkitys näkyy esimerkiksi siinä, että rauhanrakentajan tulee pystyä omalla käyttäytymisellään asettamaan viestintämalli konfliktin osapuolille. Käytännössä tämä esimerkiksi tarkoittaa rauhallista puhetapaa, joka kannustaa puhumaan kiihtymättä ja kuuntelemaan toisia. Muuten hyvän rauhanrakentajan ominaisuudet voidaan karkeasti jakaa kahteen luokkaan, relationaalsiin ja tavoitteellisuuteen painottuviin ominaisuuksiin, joiden lisäksi rauhanrakentajalla tulee olla konfliktin osapuolten luottamus. Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen merkitys näkyy myös aiemmassa tutkimuksessa. Bercovitch ja Jackson (2009, 35) perustelevat luottamuksen tärkeyttä sillä, että esimerkiksi rauhanvälitys on vapaaehtoinen prosessi, jolloin rauhanvälittäjä ei voi välittää konfliktia, jolleivät osapuolet pidä häntä järkevänä, hyväksyttävänä, tietävänä ja ellei hän pysty luomaan luottamuksellista suhdetta osapuolten kanssa.

Rauhanrakentajien käsitykset vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa tukevat tutkijan päätöstä tarkastella tutkielman aihetta viestinnän konstitutiivisesta näkökulmasta.

Rauhanrakentajien rooli nähdään tärkeänä nimenomaan konfliktin osapuolten välisten vuorovaikutussuhteiden rakentamisessa, osapuolten välisen viestinnän edistämässä ja osapuolten viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisen tukemisessa. Rauhanrakentajan tehtävänä on siis välittää, tulkita ja tukea konfliktin osapuolia luomaan yhteisiä merkityksiä eli rakentaa siltoja osapuolten välille. Kuten Manning (2014, 432) korostaa, viestintä ei ole ainoastaan työkalu, jonka avulla ilmaistaan sosiaalisia todellisuuksia, mutta myös tapa luoda niitä.

Rauhanrakentajien vastauksista nousee esiin myös hyvin käytännölliset tekijät, jotka vaikuttavat vuorovaikutukseen rauhanrakennuksessa. Rauhanrakennuksessa suuri merkitys on

sillä, miten istutaan (vai istutaanko ollenkaan) tai millaisessa paikassa esimerkiksi rauhanneuvotteluja käydään, ja rauhanvälittäjällä puolestaan tärkeä rooli näiden kysymysten pohtimisessa ja organisoimisessa. Myös Spangle ja Isenhardt (2003, 367) tuovat esiin sen, että istumajärjestyksellä on esimerkiksi eri kulttuureissa erilainen merkitys. Osassa kulttuureista, kuten Japanissa, istumajärjestys muodostuu hierarkian perusteella, kun taas Yhdysvalloissa on tapana, että osapuolet istuvat vastakkain.

Käytännön kysymyksissä myös ajankäyttö nousee esiin rauhanrakentajien vastauksissa. Esimerkiksi kahvin tai teen juomista ja jutustelua myös hieman henkilökohtaisemmista aiheista, kuten perheestä, pidetään tärkeänä vuorovaikutussuhteen luomisessa ja erityisesti luottamuksen rakentamisessa. Myös tämä ilmiö näkyy aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa. Sillä, miten jossain tietyssä kulttuurissa käsitetään aika, on merkitystä neuvottelijoiden käytökseen. Länsimaalaiset neuvottelijat pitävät yleensä kiinni sovitusta agendasta ja, joskus hieman kiireelläkin, haluavat päästä sopimukseen. Lähi-Idässä tai Afrikassa neuvottelu tapahtuu hitaammin ja sisältää yleensä paljon keskeytyksiä. (Spangle & Isenhardt 2003, 367.)

Aiempi tutkimus tukee rauhanrakentajien käsityksiä naisten roolista rauhanrakennuksessa ja sen merkityksestä vuorovaikutukselle (ks. esim. Krause, Krause & Bränfors 2018), jota pidetään ratkaisevan tärkeänä. Vaikka naisten ei uskota olevan automaattisesti rauhanomaisempia luonteeltaan tai välttämättä parempia rakentamaan rauhaa kuin miesten, naisten koetaan tuovan rauhanrakennukseen erilaisia näkökulmia, erilaista osaamista, monipuolisempaa tietoa ja tekevän päätöksenteosta moninaisempaa. Näitä erilaisia näkökulmia ja erilaista osaamista pidetään tärkeinä ratkaisuihin pääsemisessä ja kestävän rauhan luomisessa.

Vaikka naisten ei koeta olevan rauhanomaisempia kuin miesten tai automaattisesti parempia rakentamaan rauhaa, korostuu vastauksissa kuitenkin sosiaalisen sukupuolen merkitys siinä, että naiset usein kasvatetaan sellaisten normien mukaan, jotka tukevat heidän asiantuntijuuttaan rauhanrakentajina. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi naisten kykyä suunnitella ja organisoida asioita sekä kykyä kiinnittää huomiota vuorovaikutussuhteiden kannalta merkityksellisiin tekijöihin ja hallita hyvin tunteikkaitakin vuorovaikutustilanteita.

Rauhanrakentajien omat kokemukset sukupuolen merkityksestä ja naisten roolista rauhanrakennuksessa ovat hyvin moninaisia. Kokemukset vaihtelevat positiivisista

negatiivisiin, jonka lisäksi osa rauhanrakentajista korostaa sukupuolen olleen merkityksetön heidän uriensa kannalta. Naisten negatiiviset kokemukset kertovat selkeästi ongelmallisista asenteista naisia kohtaan, jotka voivat vaikuttaa niin naisten urakehitykseen, mahdollisuuksiin kehittää omaa asiantuntemustaan, kuin rauhanprosessien onnistumiseen ja tuloksiin. Lisäksi ne voivat lisätä naisten työtaakkaa, jos naiset joutuvat esimerkiksi kouluttautumaan lisää ilman todellista tarvetta. Ne heijastavat myös ymmärtämättömyyttä siitä, että naisilla on perustavanlaatuisen oikeus rakentaa rauhaa sekä siitä, mitä kaikkea naiset voivat rauhanrakennukseen tuoda.

Mielenkiintoisesti toisaalta juuri niissä vastauksissa, joiden mukaan rauhanrakentajaa ei ole kohdeltu eri tavoin hänen sukupuolensa vuoksi, voidaan nähdä pientä ristiriitaa tai varovaisuutta sukupuolen merkityksen korostamisesta. Rauhanrakentaja saattaa kertoa kuulleensa *pienää tytöttelyä*, kohdanneensa *yllättävänkin vähän* epäilyä osaamisestaan tai kuvailla olevansa onnekas, koska ei ole uransa aikana kohdannut epäasiallisuuksia ja painottaa, että asiantuntijuudella on suurempi merkitys kuin rauhanrakentajan sukupuolella. Tällaisten vastausten voidaan sanoa korostuneen pohjoismaisten rauhanrakentajien vastauksissa. Ylöstalo (2012, 15) puhuikin tasa-arvokeskustelun paradokseista Suomessa, joihin kuuluu muun muassa se, että tasa-arvosta ei haluta puhua tai halutaan korostaa sitä, miten hyvin asiat ovat. Ajattelutapaa voidaan kuitenkin pitää myös ymmärrettävänä, koska miesvaltaisella alalla omien sukupuoleen liittyvien kokemusten korostaminen saattaa olla haastavaa.

Toisaalta tällainen ajattelutapa tuntuu myös eräänlaiselta *en minä, mutta muut* -ajattelulta, kun kyse on rauhanrakentajista, jotka samalla aktiivisesti pyrkivät viemään naisten roolia rauhanrakennuksessa eteenpäin. Jos omalla sukupuolella tai sitä vähättelevillä kokemuksilla ei ole omasta mielestä merkitystä, miksi jonkun toisen naisen kokemuksillakaan olisi? Tämä onkin yksi mielenkiintoisimmista tämän tutkielman ja sen tulosten luomista näkökulmista: ristiriita sukupuolen ja asiantuntijuuden korostamisen välillä. Rauhaa rakentavat naisia haluavat toisaalta nimenomaan nähdä itsensä ammattilaisina ja asiantuntijoina, mutta toisaalta sukupuolen merkitys on kuitenkin kovin tärkeä asia, jos haluamme edistää naisten roolia rauhanrakennuksessa ja lisätä ymmärrystä sen tärkeydestä. Tätä pohdittaessa on huomioitava, että yhteiskuntien tasa-arvokehitys on myös hyvin vaihtelevaa. Joissain yhteiskunnissa tasa-arvon ajaminen saattaa olla tehokkaampaa eri keinoin kuin nimenomaan naiseuden korostamisen avulla. Ajattelutapaa voidaan pitää myös tulevaisuuteen katsovana:

rauhanrakentajat haluavat rakentaa sellaista maailmaa, jossa sukupuoli todellisuudessa ei ole merkitystä.

Kun puhutaan naisten roolista rauhanrakennuksessa ja sen merkityksestä vuorovaikutukselle, on tärkeää ymmärtää, että kyseessä on myös laajempi kysymys identiteetistä ja identifioitumisen mahdollisuuksista sekä toisaalta edustuksellisuudesta. Rauhanrakentajat korostavat ensinnäkin vastauksissaan nimenomaan asiantuntemustaan oman identiteettinsä rakentamisessa eivätkä halua nähdä itseään naisrauhanrakentajina. Toisaalta sukupuoli kuitenkin helpottaa identifioitumista ja sitä kautta muiden naisten roolin tukemista rauhanrakennuksessa. Tämä näkyy esimerkiksi vastauksissa, jotka kertovat muiden naisten positiivisista ja jopa ihailevista kommentteista korkealla hierarkiassa työskenteleville naisille. Toisaalta identifioituminen ja edustuksellisuus eivät myöskään ole yksinkertaisia konsepteja, koska emme voi olettaa, että jokainen nainen samaistuu toiseen naiseen pelkästään sukupuolen perusteella. Lahti (2020, 118–119) korostaakin, että on vaarallista olettaa jotain ihmisestä ainoastaan erilaisten sosiaalisten kategorioiden, kuten sukupuolen perusteella. Hänen mukaansa olisi tärkeää, että esimerkiksi juuri sukupuolen lisäksi, identifioitumista voitaisiin kokea muiden yhdistävien tekijöiden, kuten asiantuntijuuden tai kiinnostuksenkohteiden kautta.

Onkin tärkeää ymmärtää, että sukupuoli ei ole ainut tekijä, joka määrittää rauhanrakentajien identiteettiä. Rauhanrakentajien käsityksissä korostuvat huomiot diversiteetin puutteesta rauhanrakennuksessa, sen merkityksestä vuorovaikutukselle ja tarpeesta yhä vahvemmin tukea eri ikäisiä, eri etnisistä ryhmistä tulevia ja eri kansalaisuuden omaavia (nais)rauhanrakentajia. Onkin totta, että rauhaa rakentavien naisten edustus ei jakaudu tasaisesti. Pohjoismaiset, afrikkalaiset ja amerikkalaiset rauhanvälittäjät muodostivat noin 75 prosenttia kaikista rauhanvälittäjistä 36 rauhanvälitysprosessissa vuosien 1991 ja 2014 välillä (Aggestam & Svensson 2018, 156). Herr (2020, 118–119) puolestaan korostaa sen tärkeyttä, että rauhanrakennusagendalla tarkasteltaisiin myös marginaalissa olevien, ei-binaaristen ryhmien roolia ja laajemmin yhdenvertaista ja merkityksellistä osallistumista. Diversiteetin merkitys rauhanrakennukselle piileekin juuri siinä, että parhaimmillaan rauhanrakennusta käytetään siltana, jonka avulla tuodaan yhteen erilaisia ihmisiä, toimijoita ja sidosryhmiä, jotka eivät muuten istuisi saman pöydän ääressä.

8 Arviointi

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Tutkimus oli laadullinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimuksen aineisto analysoitiin hyödyntäen teemoittelua, millä pyrittiin korostamaan nimenomaan rauhanrakentajien omia käsityksiä ja kokemuksia aiheesta.

On huomioitava, että laadullisessa tutkimuksessa tutkijan rooli on merkittävä ja tutkimustuloksiin vaikuttaa aina tutkijan subjektiivinen käsitys asioista. Laadullista tutkimusta voidaan kuitenkin arvioida esimerkiksi neljän käsitteen avulla: uskottavuus, siirrettävyys, varmuus ja vahvistuvuus. (Eskola & Suoranta 1998.)

Uskottavuudella tarkoitetaan sen varmistamista, että tutkijan tekemät tulkinnat vastaavat tutkittavien käsityksiä (Eskola & Suoranta 1998). Haastateltaville kerrottiin sekä haastattelupyynnössä että haastattelun aluksi tutkimuksen aihe. Haastateltavien oli hieman helpompi sanoittaa ajatuksiaan naisten roolin merkityksestä kuin vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa, mikä ilmeni esimerkiksi siinä, että haastattelun ensimmäisen teeman aikana puhuttaessa naisten merkityksellisistä kokemuksista heidän uriensa varrella, moni viittasi tasa-arvokysymysten merkitykseen, mutta ei vuorovaikutukseen. Lisäksi haastateltavat kysyivät enemmän tarkentavia kysymyksiä haastattelukysymyksistä, jotka liittyivät vuorovaikutukseen. Tämä voi kertoa esimerkiksi siitä, että rauhanrakennuksen kentällä naisten roolin tärkeydestä puhutaan huomattavasti enemmän kuin vuorovaikutuksen ja viestinnän merkityksestä. Tutkimuksen voidaan kuitenkin todeta onnistuneen melko hyvin, sillä sekä haastateltavien käsitykset vuorovaikutuksesta että naisten roolista rauhanrakennuksessa saavat tukea tutkimuskirjallisuudesta.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan on hyvä myös huomioda, että vaikka tulkinnat viettäisiin haastateltavien arvioitaviksi, ei ole varmaa voitaisiinkin tutkimuksen uskottavuutta lisätä, koska haastateltavat voivat olla sokeita omille kokemuksilleen ja tilanteilleen. On siis luotettava tutkijan tekemiin tulkintoihin. Tutkimuksen uskottavuutta tukeekin myös aineiston rikkaus ja runsaus, joka koostuu kymmenestä noin tunnin mittaisesta haastattelusta. Määrää voidaan pitää hyvänä ja riittävänä, sillä haastattelut tuottivat erittäin rikasta ja monipuolista

aineistoa. Haastateltavat myös suhtautuivat kiittelevästi aihevalintaan ja pitivät sitä tärkeänä ja merkityksellisenä. Tärkeänä pidettiin sekä naisten roolin ja käsitysten tutkimista, mutta myös rauhanrakennuksen tarkastelemista vuorovaikutuksen näkökulmasta. Haastateltavat jakoivat haastattelujen aikana myös hyvin henkilökohtaisia kokemuksia huolimatta aiheen sensitiivisyydestä.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan *siirrettävyydellä* viitataan siihen, kuinka hyvin tulokset voidaan siirtää toiseen kontekstiin tai millaisia yleistyksiä niistä voidaan tehdä.

Rauhanrakennus on hyvin moninaista ja rauhanrakennukseen liittyviä vuorovaikutustilanteita on lukemattoman paljon. Koska konflikteja ilmenee koko ajan monella eri tasolla, ovat tämän tutkimuksen tulokset siirrettävissä tietyin rajoituksin esimerkiksi erilaisissa työkonteksteissa tapahtuviin konflikteihin. Toisaalta myös naisten kokemuksia ja käsityksiä heidän roolinsa merkityksestä rauhanrakennukselle voidaan peilata laajempaan näkökulmaan diversiteetin tärkeydestä eli koko yhteiskunnan kirjon huomioimisesta rauhanrakennusprosesseissa.

Haastateltavat edustivat laajasti eri ammattikuntia ja asiantuntijatehtäviä rauhanrakennuksen kentällä, eri organisaatioista ja valtioista kansalaisjärjestöihin eli aineisto saatiin hyvin moninaiselta joukolta rauhanrakentajia. On kuitenkin huomioitava, että maantieteellisesti haastateltavat eivät edusta koko maailmaa eikä aineistosta näin voida tehdä kaiken kattavia, globaaleja päätelmiä. Esimerkiksi Aasia ja Lähi-Itä jäivät alueellisesti kokonaan kattamatta haastateltavien taustoissa.

Tutkimuksen *varmuutta* voidaan lisätä ottamalla huomioon tekijät, jotka voivat ennustamattomasti vaikuttaa tutkimuksen tekoon (Eskola & Suoranta 1998). Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi tutkijan ennakkotiedot, -käsitykset, ja -oletukset. Tämän työn arvioinnissa onkin hyvä huomioida, että työskentelin itse ennen tutkimuksen teon aloittamista kehitysyhteistyön parissa naisten taloudelliseen voimaantumiseen liittyvissä tehtävissä ja aloitin tutkielman teon aikana työt YK:lla pestissä, joka liittyy nimenomaan naisten roolin tukemiseen rauhanrakennuksessa. Oli siis selvää, että minulla oli omia kokemuksia ja käsityksiä aiheesta, mutta koen, että onnistuin hyvin pitämään omat tulkintani sivussa.

Vahvistuvuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijan tekemät tulkinnat saavat vahvistusta samankaltaista ilmiötä tarkastelleista muista tutkimuksista (Eskola & Suoranta 1998).

Rauhanrakennuksesta laajana käsitteenä ei ole aiempaa tutkimusta nimenomaan viestinnän ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset vastaavat kuitenkin monelta osin

aiempaa kirjallisuutta, esimerkiksi tavoitteellisen ja relationaalisen viestinnän suhteesta sekä diversiteetin merkityksen ja kulttuuristen aikakäsitysten osalta. Haastateltavien kokemukset ja käsitykset naisten roolista saivat myös vahvistusta aiemmista tutkimuksista, mutta toivat esiin myös uutta ja mielenkiintoista tietoa esimerkiksi identifioitumisen merkityksestä naisille rauhanrakennuksessa.

Tutkimuksen voidaan arvioida onnistuneen hyvin ja uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden kriteereiden täyttyvän. Tutkimusta tehdessä on otettu huomioon mahdollisia ongelmakohtia ja niitä on reflektoitu.

9 Johtopäätökset

Tämän työn tavoitteena oli kuvata ja ymmärtää rauhanrakentajina työskentelevien tai työskennelleiden naisten käsityksiä naisten roolin merkityksestä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Tutkimuskysymykset käsittelivät rauhaa rakentavien naisten käsityksiä vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa ja heidän käsityksiään omasta ja muiden naisten roolista rauhanrakennuksessa. Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin teemahaastatteluna kymmenelle rauhanrakentajalle, ja vastaukset teemoiteltiin.

Tuloksista selvisi ennen muuta se, että vuorovaikutuksen merkityksen ymmärtäminen rauhanrakennuksessa on tärkeää. Vaikka rauhanrakennus on luonteeltaan tavoitteellista, on relationaalisilla tekijöillä, kuten luottamuksen rakentamisella, merkittävä vaikutus vuorovaikutuksen onnistumisen kannalta. Rauhanrakentajien tulee omata erinomaiset vuorovaikutustaidot ja vahva viestintäosaaminen ja heidän on tärkeää osata hahmottaa, tulkita, hallita ja johtaa vuorovaikutusta erilaisissa rauhanrakennustilanteissa.

Tulosten perusteella naisten roolia pidetään ratkaisevan tärkeänä ja merkityksellisenä vuorovaikutukselle rauhanrakennuksessa. Naisten aktiivisella roolilla on merkitystä paitsi vuorovaikutuksen onnistumisen ja rauhanrakennuksen tuloksellisuuden kannalta, myös esimerkiksi käsiteltävien asioiden näkökulmien laajentamisessa, naisten asiantuntijuuden hyödyntämisessä ja identifioitumismahdollisuuksien luomisessa muille naisille.

Aihe on yhteiskunnallisesti tärkeä, mielenkiintoinen ja merkityksellinen. Vuonna 2019 maailmassa rekisteröitiin 34 aseellista konfliktia (Milián ym. 2020, 21). On arvioitu, että jopa kaksi miljardia ihmistä elää hauraissa konteksteissa ja konfliktialueilla (UN OCHA 2019). Konfliktit vaikuttavat oleellisesti naisten elämään, sillä naisten roolit konflikteissa ja rauhanrakennuksessa ovat moninaisia. Toisaalta naiset toimivat sotilaina, terroristeina ja ääriliikkeiden tukijoina, mutta naiset ovat myös konfliktien uhreja, jotka usein kantavat päävastuun perheestä ja kodista huolehtimisesta. Erityisen tärkeää on ymmärtää, että naisilla on ja tulee olla aktiivinen rooli rauhanrakennuksessa.

Huolimatta naisten moninaisista rooleista konflikteissa, naisten määrä rauhanrakennuksessa ei ole merkittävästi noussut viime vuosikymmeninä – ainakaan tarpeeksi nopeasti. Viime

vuosikymmenten aikana kansainvälisten konfliktien luonne on myös muuttunut, mikä on osaltaan tuonut lisää ja uudenlaisia haasteita niiden ratkaisuun. Naisten mukanaolon merkitystä ei voida aliarvioida näitä konflikteja ratkottaessa, konfliktien juurisyihin pureuduttaessa ja rauhaa rakentaessa. Naiset ovat aktiivisia toimijoita, jotka käytännössä toimeenpanevat rauhansopimuksia omassa arjessaan.

Vaikka globaaleja rauhan ja turvallisuuden kysymyksiä on tutkittu paljon kansainvälisten suhteiden ja rauhan- ja konfliktitutkimuksen kentällä, on rauhanrakennus luonteeltaan pohjimmiltaan viestintää ja vuorovaikutusta. Tämän työn tuloksia voidaankin hyödyntää tulevaisuudessa viestinnän ja vuorovaikutuksen merkityksen sekä naisten roolin ymmärtämisessä rauhanrakennuksen kontekstissa. Käytännössä ymmärrystä voidaan edistää esimerkiksi erilaisilla viestintä- ja vuorovaikutuskoulutuksilla, joissa keskitytään vaikkapa luottamuksen rakentamiseen.

Toteutetusta tutkimuksesta on johdettavissa useita jatkotutkimushaasteita. Ensinnäkin, olisi äärimmäisen mielenkiintoista ja hedelmällistä tutkia vuorovaikutusta ja naisten roolia rauhanrakennuksessa käyttämällä aineistonkeruumenetelmänä havainnointia. Tällöin voitaisiin tutkia esimerkiksi valtasuhteita rauhanrakennustilanteissa ja sitä, miten sukupuoli vaikuttaa noihin suhteisiin, tilan- ja ajankäyttöä ja sen eroavaisuuksia miesten ja naisten välillä tai luottamuksen rakentamisen tekniikoita.

Lisäksi jatkotutkimushaasteena olisi tärkeää ottaa huomioon rauhaa rakentavat naiset vieläkin laajemmalla maantieteelliseltä alueelta. Tässä tutkimuksessa esimerkiksi Aasia ja Lähi-Itä, jotka molemmat ovat viime vuosina olleet konfliktierkkiä alueita, jäi kokonaan kattamatta naisten taustoissa. Molempia voidaan alueellisesti pitää erittäin tärkeinä ja hedelmällisinä rauhanrakennuksen tutkimuksen kannalta.

Kuten jo johdannossa mainittiin, tänä vuonna tulee kuluneeksi 20 vuotta siitä, kun YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 eli ensimmäinen Naiset, rauha ja turvallisuus - päätöslauselma hyväksyttiin. Naiset, rauha ja turvallisuus -agendaa leimaavat samaan aikaan juhlalliset puheet, mutta puuttuva poliittinen ja todellinen tahto edistää naisten asemaa rauhanrakennuksessa ja päätöksenteossa. Huolimatta useiden valtioiden lupauksista ja kauniista sanoista, tarpeeksi merkittäviä edistysaskelia ei ole otettu viimeisen 20 vuoden aikana.

Vuosi 2020 on myös muuten naisten oikeuksien juhluvuosi: historiallisen edistyksellinen asiakirja, Pekingin julistus ja toimintaohjelma, hyväksyttiin 25 vuotta sitten ja YK:n tasa-arvojärjestö UN Women perustettiin kymmenen vuotta sitten. Vuosi on luonut mahdollisuuden järjestöille, aktivisteille, organisaatioille ja valtioille entisestään tukea naisten roolia rauhanrakennuksessa ja päätöksenteossa. Vaikka koronaviruspandemia on harmillisesti luonut maailmanlaajuisen taloudellisen, sosiaalisen ja poliittisen kriisin, voivat kriisit joskus toimia myös sopivana siltana konfliktien ratkaisulle ja rauhalle. Näin kävi esimerkiksi Acehissa, Indonesiassa, jossa tsunamin jälkeen saatiin osapuolet allekirjoittamaan rauhansopimus (Gaillard et al. 2008). Toivottavasti koronavirus voisi saada jo erityisesti pitkään kestäneiden konfliktien osapuolia viimein istumaan pöytään ja keskustelemaan rauhasta tosissaan. En kuitenkaan tarpeeksi voi korostaa sitä, että kun rauhasta neuvotellaan, täytyy naisten olla mukana tuossa pöydässä. Muuten rauhasta ei tule kestävää.

Kirjallisuus

Aggestam, K. & Svensson, I. 2018. Where are the women in peace mediation? Teoksessa K. Aggestam & A.E. Towns (toim.) *Gendering diplomacy and international negotiation*. Cham: Palgrave Macmillan, 149–168.

An Agenda For Peace 1992. Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping. Report of the Secretary-General. Saatavana: https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf
[Viitattu 13.8.2020]

Artz, B., Goodall, A. H. & Oswald, A. J. 2018. Do women ask? *Industrial Relations*, 57 (4), 611–636.

Babbitt, E. F. 2009. The evolution of international conflict resolution: From Cold War to peacebuilding. *Negotiation Journal*, 25 (4), 539–549.

Babcock, L. & Laschever, S. 2003. *Women don't ask: Negotiation and the gender divide*. Princeton: Princeton University Press.

Basu, S. 2016. The United Nation's Women, Peace and Security Agenda. Teoksessa S. Sharoni, J. Welland, L. Steiner & J. Pedersen (toim.). *Handbook on gender and war*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 572–590.

Bercovitch, J. & Houston, A. 1996. The study of international mediation: Theoretical issues and empirical evidence. Teoksessa J. Bercovitch (toim.) *Resolving international conflicts: The theory and practice of mediation*. Boulder: Lynne Rienner, 11–35.

Bercovitch, J. & Jackson, R. 2009. *Conflict resolution in the twenty-first century: Principles, methods, and approaches*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Cahn, D. D. & Abigail, R. A. 2014. *Managing conflict through communication*. 5. painos. Harlow: Pearson.

Charlesworth, H. 2008. Are women peaceful? Reflections on the role of women in peacebuilding. *Feminist Legal Studies*, 16 (3), 347–361.

Chatterjee, D. 2016. Gendering ISIS and mapping the role of women. *Contemporary Review of the Middle East*, 3 (2), 201–218.

Cohn, C. 2013. Women and wars: Toward a conceptual framework. Teoksessa C. Cohn (toim.) *Women and wars*. Cambridge: Polity Press, 1–35.

Council on Foreign Relations 2019. Women's participation in peace processes. Saatavana: <https://www.cfr.org/interactive/womens-participation-in-peace-processes> [Viitattu 7.5.2020]

de la Rey, C. & McKay, S. 2006. Peacebuilding as a gendered process. *Journal of Social Issues*, 62 (1), 141–153.

Ehrnrooth, T. 2020. Siviilikriisinhallintatehtävien ja perheen yhdistäminen – Mission impossible? Teoksessa A. Mäki-Rahkola (toim.) *Naiset kriisejä hallitsemassa. Päätöslauselman 1325 kaksi vuosikymmentä*. Helsinki: Nord Print, 167–178. Saatavana: https://www.widersecurity.fi/uploads/1/3/3/8/13383775/wise_naiset_kriisej%C3%A4_hallitsemassa_final.pdf [Viitattu 30.7.2020]

Ellerby, K. 2013. (En)gendered security? The complexities of women's inclusion in peace processes. *International Interactions*, 39, 435–460.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Finnegan, A. C. & Hackley, S. G. 2008. Negotiation and nonviolent action: Interacting in the world of conflict. *Negotiation Journal*, 24, 7–24.

Gaillard, J.-C., Clavé, E. & Kelman, I. 2008. Wave of peace? Tsunami disaster diplomacy in Aceh, Indonesia. *Geoforum*, 39 (1), 511–526.

Garcia, A. C. 2010. The role of interactional competence in mediation. *Conflict Resolution Quarterly*, 28 (2), 205–228.

- Gibbons, P., Bradac, J. J. & Busch, J. D. 1992. The role of language in negotiations: Threats and promises. Teoksessa L. Putnam & M. E. Roloff (toim.) *Communication and negotiation*. Newbury Park: Sage, 156–175.
- Guest, G., MacQueen, K. M. & Namey, E. E. 2012. Introduction to applied thematic analysis. Teoksessa G. Guest, K. M. MacQueen & E. E. Namey (toim.) *Applied thematic analysis*. Thousand Oaks: Sage, 3–20.
- Harmon-Darrow, C., Charkoudian, L., Ford, T., Ennis, M. & Bridgeford, E. 2020. Defining inclusive mediation: Theory, practice, and research. *Conflict Resolution Quarterly*, 37 (4), 305–324.
- Herr, A. 2020. Naiset, rauha ja turvallisuus -agendan kehityksen arviointia. Teoksessa A. Mäki-Rahkola (toim.) *Naiset kriisejä hallitsemassa. Päätöslauselman 1325 kaksi vuosikymmentä*. Helsinki: Nord Print, 112–125. Saatavana: https://www.widersecurity.fi/uploads/1/3/3/8/13383775/wise_naiset_kriisej%C3%A4_hallitsemassa_final.pdf [Viitattu 30.7.2020]
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 4. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino.
- Holvino, E. 2010. Intersections: The simultaneity of race, gender and class in organization studies. *Gender, Work and Organization*, 17 (3), 248–277.
- Holzinger, K. 2008. Conflict resolution. *The International Encyclopedia of Communication*.
- International Crisis Group 2019. Women and al-Shabaab's insurgency. Saatavana: <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/somalia/b145-women-and-al-shabaabsinsurgency> [Viitattu: 4.5.2020]
- International Peace Academy 2004. The security-development nexus: Conflict, peace and development in the 21st century. IPA Report. New York: International Peace Academy.

Saatavana:

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/905AE30BAEE61FC38525742D005CACD3-IPA_Security-Development_Nexus_May04.pdf [Viitattu 13.8.2020]

Jauhola, M. 2015. Naiset, rauha ja turvallisuus -päättölauselmat 2000-2013. Saatavana: <http://www.1325.fi/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/NaisetRauhaJaTurvallisuus-p%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4t%C3%A4lauselmat.pdf> [Viitattu 23.4.2019]

Kolb, D. M. 2009. Too bad for the women or does it have to be? Gender and negotiation research over the past twenty-five years. *Negotiation Journal*, 25 (4), 515–531.

Kolb, D. M. & McGinn, K. 2009. Beyond gender and negotiation to gendered negotiations. *Negotiation and Conflict Management Research*, 2 (1), 1–16.

Krause, J., Krause, W. & Bränfors, P. 2018. Women's participation in peace negotiations and the durability of peace. *International Interactions*, 44 (6), 985–1016.

Kray, L. & Babcock, L. 2006. Gender in negotiations: A motivated social cognitive analysis. Teoksessa L. Thompson (toim.) *Negotiation theory and research*. New York: Psychology Press, 203–224.

Kroc Institute and the International Accompaniment Component, UN Women, Women's International Democratic Federation & Sweden 2018. Special report on the monitoring of the gender perspective in the implementation of the Colombian final peace accord. Saatavana: https://kroc.nd.edu/assets/297624/181113_gender_report_final.pdf [Viitattu 6.4.2020]

Kronsell, A. 2012. Gender, sex and the postnational defense. *Militarism and peacekeeping*. Oxford: Oxford University Press.

Kugler, K. G., Reif, J. A. M., Kaschner, T. & Brodbeck, F. C. 2018. Gender differences in the initiation of negotiations: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 144 (2), 198–222.

Kvale, S. 2007. *Doing interviews*. Lontoo: Sage.

Laapotti, T. & Pennanen, E. 2020. Meetings in the workplace. Teoksessa L. Mikkola & M. Valo (toim.) Workplace communication. New York: Routledge, 83–95.

Lahti, M. 2020. Diversity and social interaction at work. Teoksessa L. Mikkola & M. Valo (toim.) Workplace communication. New York: Routledge, 110–122.

Lehti, M. 2019. The era of private peacemakers. A new dialogic approach to mediation. Cham: Palgrave Macmillan.

Lehti, M. & Saarinen, J. 2014. Mediating asymmetric conflicts: A survey on Nordic studies on peacemaking. Teoksessa M. Lehti (toim.) Nordic approaches to peace mediation. Research, practices and policies. Tampere: Juvenes Print, 11–90.

Littlejohn, S. W. & Foss, K. A. 2009. Encyclopedia of communication theory. Thousand Oaks: Sage.

Maizland, L. 2020. U.S. – Taliban peace deal: What to know. Council on Foreign Relations. Saatavana: <https://www.cfr.org/backgrounder/us-taliban-peace-deal-agreement-afghanistan-war> [Viitattu 25.7.2020]

Mann, S. 2016. The research interview. Reflective practice and reflexivity in research processes. New York: Palgrave Macmillan.

Manning, J. 2014. A constitutive approach to interpersonal communication studies. *Communication Studies*, 65 (4), 432–440.

Marshall, C. A. 2012. States, international organisations and other actors in the world of peacemaking. Teoksessa T. Piiparinen & V. Brummer (toim.) Global networks of mediation. Prospects and avenues for Finland as a peacemaker. Tampere: Juvenes Print, 25–33.

Mazei, J., Hüffmeier, J., Freund, P. A., Stuhlmacher, A. F., Bilke, L. & Hertel, G. 2015. A meta-analysis on gender differences in negotiation outcomes and their moderators. *Psychological Bulletin*, 141 (1), 85–104.

Mikkola, L. & Nykänen, H. 2020. Workplace relationships. Teoksessa L. Mikkola & M. Valo (toim.) Workplace communication. New York: Routledge, 15–27.

Milián, I. N., Aspa, J. M. R., García, J. U., Arestizábal, P. U., Ariño, A. V. & Ariño, M. V. 2020. Alert 2020! Report on conflicts, human rights and peacebuilding. Barcelona: Escola de Cultura de Pau. Saatavana: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/alerta20i.pdf> [Viitattu 28.7.2020]

Moore, C. W. 2014. The mediation process: Practical strategies for resolving conflict. 4. painos. San Francisco: Jossey-Bass.

Nissinen, P. 2014. Rauhavälitys osana käsittekirjoa. Teoksessa P. Nissinen & A. Doty (toim.) Rauhavälitys – suomalaisia näkökulmia. Helsinki: Nord Print, 12–24.

Nurmenniemi, V. 2020. Päätöslauselman 1325 kaksi vuosikymmentä. Teoksessa A. Mäki-Rahkola (toim.) Naiset kriisejä hallitsemassa. Päätöslauselman 1325 kaksi vuosikymmentä. Helsinki: Nord Print, 14–23. Saatavana: https://www.widersecurity.fi/uploads/1/3/3/8/13383775/wise_naiset_kriisej%C3%A4_hallitsemassa_final.pdf [Viitattu 30.7.2020]

Oetzel, J. G. & Ting-Toomey, S. (toim.) 2013. The Sage handbook of conflict communication. 2. painos. Thousand Oaks: Sage.

Otto, D. 2006. A sign of “weakness”? Disrupting gender certainties in the implementation of Security Council Resolution 1325. Michigan Journal of Gender & Law, 13 (1), 113–176.

Oxfam 2019. The humanitarian-development-peace nexus. What does it mean for multi-mandated organizations. Oxfam Discussion Papers. Saatavana: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/dp-humanitarian-development-peace-nexus-260619-en_0.pdf [Viitattu 14.8.2020]

Paffenholz, T. 2009. Understanding the conflict-development nexus and the contribution of development cooperation to peacebuilding. Teoksessa D. Sandole, S. Byrne, I. Sandole-Staroste & J. Senehi (toim.) Handbook of conflict analysis and resolution. Lontoo: Routledge, 272–285.

- Paffenholz, T. 2018. Women in peace negotiations. Teoksessa K. Aggestam & A.E. Towns (toim.) *Gendering diplomacy and international negotiation*. Cham: Palgrave Macmillan, 169–191.
- Paffenholz, T., Ross, N., Dixon, S., Schluchter, A.-L. & True, J. 2016. Making women count – not just counting women: Assessing women’s inclusion and influence on peace negotiations. UN Women. Saatavana: http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2017/making_women_count-en.pdf?la=en&vs=5712 [Viitattu 2.8.2019]
- Piiparinen, T. & Brummer, V. 2012. Globalised peace mediation. Teoksessa T. Piiparinen & V. Brummer (toim.) *Global networks of mediation. Prospects and avenues for Finland as a peacemaker*. Tampere: Juvenes Print, 9–15.
- Poutanen, J. & Ristimäki, M. 2020. 20 vuotta naisia, rauhaa ja turvallisuutta: mitä olemme oppineet päätöslauselman 1325 toimeenpanosta rauhanvälityksessä? Teoksessa A. Mäki-Rahkola (toim.) *Naiset kriisejä hallitsemassa. Päätöslauselman 1325 kaksi vuosikymmentä*. Helsinki: Nord Print, 126–139. Saatavana: https://www.widersecurity.fi/uploads/1/3/3/8/13383775/wise_naiset_kriisej%C3%A4_hallitsemassa_final.pdf [Viitattu 30.7.2020]
- Putnam, L.L. & Roloff, M.E. 1992. Communication perspectives on negotiation. Teoksessa L.L. Putnam & M.E. Roloff (toim.) *Communication and negotiation*. Thousand Oaks: Sage, 1–17.
- Reardon, B. 1985. *Sexism and the war system*. New York: Syracuse University Press.
- Reif, J., Kunz, F., Kugler, K. & Brodbeck, F. 2019. Negotiation contexts: How and why they shape women’s and men’s decision to negotiate. *Negotiation and Conflict Management Research*, 12 (4), 322–342.
- Shekhawat, S. 2015. Introduction: Women in conflict and peace-making. Teoksessa S. Shekhawat (toim.) *Female combatants in conflict and peace. Challenging gender in violence and post-conflict reintegration*. New York: Palgrave McMillan, 1–19.

Simpson, G. 2018. The missing peace. Independent progress study on youth, peace and security. Saatavana: <https://www.youth4peace.info/system/files/2018-10/youth-web-english.pdf> [Viitattu 24.4.2019]

Small, D. A., Gelfand, M., Babcock, L. & Gettman, H. 2007. Who goes to the bargaining table? The influence on gender and framing on the initiation of negotiation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93 (4), 600–613.

Smolinski, R. & Xiong, Y. 2020. In search of master negotiators: A negotiation competency model. *Teaching Note. Negotiation Journal*, 36 (3), 365–388.

Spangle, M. & Isenhardt, M. W. 2003. *Negotiation. Communication for diverse settings*. Thousand Oaks: Sage.

Stuhlmacher, A. F., & Walters, A. E. 1999. Gender differences in negotiation outcome: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 52 (3), 653–677.

Sukarieh, M. & Tannock, S. 2018. The global securitisation of youth. *Third World Quarterly*, 39 (5), 854–870.

Suomen Sovittelufoorumi. Kansainvälinen sovittelu.

Saatavana: <http://sovittelu.com/sovittelu/kansainvalinen-sovittelu/> [Viitattu 25.7.2020]

Suomen ulkoministeriö. Suomen kehityspolitiikan tavoitteet ja periaatteet. Saatavana: <https://um.fi/suomen-kehityspolitiikan-tavoitteet-ja-periaatteet> [Viitattu 14.8.2020]

Tange, H. & Luring, J. 2009. Language management and social interaction within the multilingual workplace. *Journal of Communication Management*, 13 (3), 218–232.

TENK 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavana: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf [Viitattu 8.8.2020]

The University of Edinburgh Peace Agreements Database. PA-X Gender Peace Agreement Database. Saatavana: <https://www.peaceagreements.org/wsearch> [Viitattu 6.4.2020]

Tickner, J. A. 1992. Gender in international relations. Feminist perspectives on achieving global security. New York: Columbia University Press.

Ting-Toomey, S. & Oetzel, J. G. 2013. Introduction to intercultural/international conflict. Teoksessa J. G. Oetzel & S. Ting-Toomey (toim.) The Sage handbook of conflict communication. 2. painos. Thousand Oaks: Sage, 635–638.

Towns, A.E. & Niklasson, B. 2018. Where are the female ambassadors? Gender and status hierarchies in ambassador postings. Teoksessa K. Aggestam & A.E. Towns (toim.) Gendering diplomacy and international negotiation. Cham: Palgrave Macmillan, 25–44.

True, J. & Riveros-Morales, Y. 2019. Towards inclusive peace: Analysing gender-sensitive peace agreements 2000–2016. *International Political Science Review*, 40 (1), 23–40.

Tryggestad, T.L. 2009. Trick or treat? The UN and implementation of Security Council Resolution 1325 on Women, Peace, and Security. *Global Governance*, 15 (4), 539–557.

UNDP 1994. New Dimensions of Human Security. Human Development Report 1994. New York: Oxford University Press. Saatavana: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf [Viitattu 1.8.2020]

United Nations 2020. A new era of conflict and violence. Saatavana: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un75_conflict_violence.pdf [Viitattu 1.8.2020]

United Nations Peacekeeping. Women in peacekeeping. Saatavana: <https://peacekeeping.un.org/en/women-peacekeeping> [Viitattu 30.7.2020]

UN OCHA. History of OCHA. Saatavana: <https://www.unocha.org/about-ocha/history-ocha> [Viitattu 14.8.2020]

UN OCHA 2019. Global Humanitarian Overview. Saatavana:

<https://www.unocha.org/sites/unocha/files/GHO2019.pdf> [Viitattu 1.8.2020]

UN Security Council 2000. Resolution 1325 on Women, Peace and Security. Saatavana:

<https://undocs.org/en/S/RES/1325%282000%29> [Viitattu 18.4.2020]

UN Security Council 2008. Resolution 1820 on Women, Peace and Security. Saatavilla:

[https://undocs.org/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/S/RES/1820(2008)) [Viitattu 26.7.2020]

UN Security Council 2009. Resolution 1889 on Women, Peace and Security. Saatavilla:

[https://undocs.org/S/RES/1889\(2009\)](https://undocs.org/S/RES/1889(2009)) [Viitattu 26.7.2020]

UN Security Council 2015a. Resolution 2242 on Women, Peace and Security. Saatavilla:

[https://undocs.org/S/RES/2242\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2242(2015)) [Viitattu 26.7.2020]

UN Security Council 2015b. Resolution 2250 on Youth, Peace and Security. Saatavana:

[https://undocs.org/S/RES/2250\(2015\)](https://undocs.org/S/RES/2250(2015)) [Viitattu 9.8.2020]

UN Security Council 2019. Conflict-related sexual violence. Report of the Secretary-General.

Saatavana: <https://undocs.org/en/S/2019/280> [Viitattu 10.8.2020]

UN Women 2012. Women's participation in peace negotiations: Connections between presence and influence. Saatavilla:

www.reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/03AWomenPeaceNeg.pdf [Viitattu: 26.7.2020]

UN Women 2018. Women's meaningful participation in negotiating peace and the

implementation of peace agreements. Report of the Expert Group meeting. Saatavilla:

www.unwomen.org//media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/egm-womens-meaningful-participation-in-negotiating-peace-en.pdf?la=en&vs=3047 [Viitattu 27.7.2020]

UN Women & UN DPPA 2020. COVID-19 and conflict: Advancing women's meaningful participation in ceasefires and peace processes. Saatavana: <https://www.unwomen.org/>-

/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/policy-brief-covid-19-and-conflict-en.pdf?la=en&vs=4621 [Viitattu 4.8.2020]

Uppsala Conflict Data Program. Definition of third party. Saatavana:
<https://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/> [Viitattu 27.7.2020]

Valo, M. & Mikkola, L. 2020. Focusing on workplace communication. Teoksessa L. Mikkola & M. Valo (toim.) Workplace communication. New York: Routledge, 3–14.

Väyrynen, T. 2014. Naisten korvaamaton rooli rauhanprosesseissa ja rauhanvälittäjinä. Teoksessa P. Nissinen & A. Doty (toim.) Rauhanvälitys – suomalaisia näkökulmia. Helsinki: Nord Print, 147–154.

Walters, A. E., Stuhlmacher, A. F. & Meyer, L. L. 1998. Gender and negotiator competitiveness: A meta-analysis. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 76 (1), 1–29.

Watson, C. 1994. Gender versus power as a predictor of negotiation behavior and outcomes. *Negotiation Journal*, 10 (2), 117–128.

Wigell, M. 2012. The multi-track model of peace mediation. Teoksessa T. Piiparinen & V. Brummer (toim.) Global networks of mediation. Prospects and avenues for Finland as a peacemaker. Tampere: Juvenes Print, 16–22.

Women in Politics 2019. Inter-Parliamentary Union. Saatavana:
<https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2019-03/women-in-politics-2019>
[Viitattu 13.2.2020]

Wood, J. 2004. Mediation styles: Subjective description of mediators. *Conflict Resolution Quarterly*, 21 (4), 437–450.

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja 1945. Saatavana:
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1956/19560001/19560001_2#idp446629952
[Viitattu 1.8.2020]

YK:n tehokkaan rauhanvälityksen ohjeistus 2012. Saatavana:

<http://www.ulkoasiainministerio.fi/public/download.aspx?ID=129267&GUID={E42AEAAF-F8FC-49E4-A533-3ADAD3B4D123}> [Viitattu 31.07.2019]

Ylöstalo, H. 2012. Tasa-arvotyön tasa-arvot. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Juvenes

Print. Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66849/978-951-44-8656-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu 1.8.2020]

Liitteet

Liite 1: Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset suomeksi

Haastateltavien tausta ja merkitykselliset kokemukset

1. Kertoisitko hieman taustastasi (koulutus, kiinnostuksen kohteet, mahdollinen vapaaehtoistyö- tai järjestötausta, aikaisempi työkokemus).
2. Minkä maan kansalainen olet? Onko sinulla kaksoiskansalaisuutta?
3. Kertoisitko hieman tämän hetkisestä työkuvastasi?
4. Mikä sai sinut kiinnostumaan tämän kaltaisista työtehtävistä?
5. Minkälaisissa konflikteissa, tilanteissa tai neuvotteluissa olet toiminut rauhanrakentajana? Onko näistä tilanteista jäänyt mieleen jotain erityisen merkityksellistä? Miksi juuri nuo hetket olivat sinulle erityisen merkityksellisiä?

Käsityksiä vuorovaikutuksesta rauhanrakennuksessa

6. Millaisia ajatuksia sana vuorovaikutus herättää sinussa?
7. Millaista on mielestäsi hyvä vuorovaikutus rauhanrakennuksessa? Millaista on huono tai haastava vuorovaikutus?
8. Millaisia ominaisuuksia pidät tärkeänä rauhanrakentajille?
9. Kuvailit hyvää vuorovaikutusta sanoilla X, X ja X. Millaisia keinoja käytät tai miten itse käyttäydyt, jotta voit luoda tällaisen ilmapiirin vuorovaikutustilanteissa rauhanrakennuksessa?
10. Tutkimuskirjallisuudessa jaetaan rauhanprosessit neljään vaiheeseen: ennakkoneuvottelut, neuvottelut, sopimuksen tekeminen ja allekirjoittaminen sekä sopimuksen implementaatio. Jos keskitytään kahteen ensimmäiseen, voitko kuvailla eroja vuorovaikutuksessa ennakkoneuvottelujen ja neuvottelujen välillä? Usein ennakkoneuvottelut ovat informaaleja ja varsinaiset neuvottelut formaaleja neuvottelutilanteita.

Naisten rooli rauhanrakennuksessa

11. Mitä sinulle merkitsee se, että olet ollut naisena rauhanrakennustehtävissä?
12. Millainen merkitys sinun mielestäsi on ylipäättään sillä, että naisia on mukana rauhanrakennuksessa?
13. Huolimatta siitä, puhutaanko esimerkiksi rauhanvälittäjistä, rauhanneuvottelijoista tai rauhanturvaajista, naiset ovat usein selkeä vähemmistö rauhanrakennuksen kentällä, edustaen ainoastaan muutamaa prosenttia asiantuntijoista. Millaisia ajatuksia tämä sinussa herättää?
14. Miksi on niin tärkeää, että naiset ovat mukana rauhanrakennuksessa?

15. Mitä erityistä naiset voivat tuoda mukanaan rauhanrakennukseen sinun mielestäsi?
16. Mitä erityistä koet, että juuri sinä olet voinut tuoda mukanasasi rauhanrakennukseen?
17. Millaisena näet naisten roolin rauhanrakennuksessa tulevaisuudessa? Millaisena näet miesten roolin naisten mahdollisessa tukemisessa rauhanrakennuksessa?
18. Koetko, että sinua on kohdeltu eri tavoin kuin miehiä toimiessasi tehtävissäsi? Jos kyllä, millä tavoin?

Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda

19. Onko YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 ja yleisesti koko Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda sinulle tuttu? Kuinka perehtynyt olet 1325-päätöslauselmaan ja koko agendaan?
20. Millaisia ajatuksia 1325-päätöslauselma ja Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda sinussa herättää?
21. Oletko hyödyntänyt 1325-päätöslauselmaa ja Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda työkaluna rauhanrakennuksessa? Jos olet, niin millaisissa tilanteissa ja/tai yhteyksissä ja miten?

Lopuksi

22. Tuleeko sinulla mieleen jotain muuta tärkeää näihin teemoihin liittyvää, jonka haluaisit jakaa? Onko sinulla jotain kysymyksiä?

Haastattelukysymykset englanniksi

Background of the interviewees and their meaningful experiences

1. Could you tell me a about your background (education, interests, possible experience in politics, volunteer work or positions of trust in different organizations, previous work experience)?
2. What is your nationality? Do you have a dual citizenship?
3. Could you tell me about your current work?
4. What made you interested in this kind of work?
5. In what kind of conflicts, situations or negotiations have you been working as a peacebuilder? Do you have some especially meaningful or significant moments you remember? Why were those moments significant or meaningful?

Perceptions of interaction in peacebuilding

6. What do you think when you hear the word interaction?
7. What kind of interaction do you think is good or fruitful in peacebuilding? What kind of interaction is bad or challenging?
8. What kind of characteristics do you see important for peacebuilders?
9. You described good interaction as X, X and X. What kind of means do you use or how do you behave in order to create this kind of atmosphere in peacebuilding?

10. In literature peace processes are divided into four phases: pre-talks, talks, agreement and implementation. When focusing on the two first ones, can you identify differences in interaction between pre-talks and talks? Usually pre-talks are informal and talks formal negotiation situations.

The role of women in peacebuilding

11. What does it mean to you that you, as a woman, have worked as a peacebuilder?
12. What kind of meaning does it have in general to have women in peacebuilding?
13. Whether we speak about mediators, negotiators or peacekeepers, women are often a clear minority in the field of peacebuilding, representing only a few percent of all experts. What do you think about this?
14. Why is it so important to have women in peacebuilding?
15. What do you think that women can especially bring to the table in peacebuilding?
16. What do you think that you have especially brought to the table as a peacebuilder?
17. How do you see the role of women in peacebuilding in the future? How do you see the role of men in supporting women in peacebuilding?
18. Do you think that you have ever been treated differently because you are a woman? If yes, how?

The Women, Peace and Security Agenda

19. Are you familiar with the UN Security Council resolution 1325 and the Women, Peace and Security Agenda? How well do you know resolution 1325 and the whole agenda?
20. What kind of thoughts do you have about resolution 1325 and the Women, Peace and Security Agenda?
21. Have you used the resolution 1325 and the Women, Peace and Security Agenda as a tool in peacebuilding? If yes, in what kind of situations and/or contexts and how?

Finally

22. Do you have something else you would like share or talk about related to these themes? Do you have any questions?

Haastattelukysymykset ruotsiksi

Bakgrund på den som intervjuas och hennes meningsfulla erfarenheter

1. Skulle du kunna berätta lite om din bakgrund (utbildning, intressen, möjlig erfarenhet i politik eller olika välgörenhetsorganisationer, tidigare arbetserfarenhet)?
2. Vilket medborgarskap har du? Har du ett dubbelt medborgarskap?
3. Skulle du kunna berätta lite mer om ditt arbete just nu?
4. Vad tror du att fick dig bli intresserad av sådana här arbetsuppgifter som du precis beskrev?
5. I hurdana konflikter, situationer eller förhandlingar har du jobbat som fredsbyggare? Har du något särskilt speciellt du minns du skulle kunna dela med mig? Varför vad dem här minnena speciella?

Interaktion i fredsbyggandet

6. Hurdana tankar väcker ordet interaktion i dig?
7. Hur skulle du beskriva bra interaktion i fredsbyggande? Hur skulle du beskriva dålig eller utmanande interaktion?
8. Hurdana egenskaper tycker du är viktiga för fredsbyggare?
9. Du beskrev bra interaktion som X, X och X. Hurdana medel använder du för att kunna skapa sådana situationer eller sådan stämning i fredsbyggande?
10. I forskning delar man fredshandlingar i fyra fas: förhands förhandlingar, förhandlingar, fredsavtalet och dess underskrift och avtalets utförande. Kan du identifiera skillnader i interaktion mellan dem två första? Ofta är förhands förhandlingar informella situationer och förhandlingar formella situationer.

Kvinnors roll i fredsbyggandet

11. Vad betyder det för dig att du har som kvinna varit med i fredsbyggande?
12. Hurdan mening har det i allmänhet att kvinnor är med i fredsbyggande?
13. När man pratar om fredsmedlare, fredsförhandlare eller fredsbevarare, är kvinnor ofta en tydlig minoritet i fredsbyggande och representerar endast några procent av alla experter. Hurdana tankar väcker det i dig?
14. Varför är det så viktigt att kvinnor är med i fredsbyggande?
15. Vad tycker du att kvinnor speciellt kan ta med sig till fredsbyggande?
16. Vad tycker du att är just du kan speciellt ta med dig till fredsbyggande?
17. Hur ser du kvinnors roll i fredsbyggande i framtiden? Hur ser du mäns roll i att möjligtvis stöda kvinnor i fredsbyggande?
18. Tycker du att du har blivit behandlat annorlunda än män när du har jobbat inom fredsbyggande? Om ja, hur?

Kvinnor, fred och säkerhet agendan

19. Känner du till FN:s säkerhetsrådets resolution 1325 och i allmänhet Kvinnor, fred och säkerhet agendan? Hur väl känner du till FN:s säkerhetsrådets resolution 1325 och hela agendan?
20. Hurdana tankar har du om resolution 1325 och Kvinnor, fred och säkerhet agendan?
21. Har du kunnat använda resolutionen 1325 och Kvinnor, fred och säkerhet agendan som verktyg i fredsbyggandet? Om ja, i hurdana situationer och hur?

Till slut

22. Har du någonting annat du skulle vilja lägga till om dem här temana? Har du några frågor?

Liite 2: Haastattelupyyntö

Haastattelupyyntö suomeksi

Hei X,

Olen viestinnän maisteriopiskelija Jyväskylän yliopistosta. Teen tällä hetkellä maisterintutkielmaani, jonka aiheena on vuorovaikutus ja naisten rooli rauhanrakennuksessa. Minua kiinnostaa erityisesti rauhanrakennustilanteiden vuorovaikutus sekä se, mitä erityistä naiset voivat tuoda rauhanprosesseihin. Rauhanrakennuksen tutkiminen viestinnän näkökulmasta mahdollistaa aiheen lähestymisen aivan uudelta kannalta.

Rauhanrakennus pitää sisällään hyvin sensitiivisiä prosesseja, jonka vuoksi tutkimuseettisistä kysymyksistä pidetään luonnollisesti hyvää huolta. Haastateltavien anonymiteetista huolehditaan sekä haastatteluprosessissa että sen analyysissä eli haastateltavia ei tulla tunnistamaan tutkielmasta. Tutkimusaineisto pidetään suojassa ja sitä käsitellään luottamuksellisesti ja aineisto poistetaan, kun tutkielma on hyväksytty. Ohjaajani toimii yliopistonlehtori Leena Mikkola Jyväskylän yliopiston kieli- ja viestintätieteiden laitokselta.

Pohdin, että olisiko sinua voinut haastatella tutkielmaani liittyen? Toiveissani olisi kasvokkais- tai Skype-haastattelu, mutta myös sähköpostihaastattelu sopii. Haastatteluun käytetystä ajasta voidaan sopia hyvin joustavasti, mutta toiveissani olisi noin tunnin pituinen aika. Toivoisin voivani pitää haastatteluja syysmarraskuussa.

Kerron mielelläni lisätietoja projektista!

Ystävällisin terveisin,

Mirna Aho

Haastattelupyyntö englanniksi

Dear X,

I'm a student pursuing a master's degree at the University of Jyväskylä in Finland. I'm currently writing my thesis and have decided to focus on interaction and the role of women in peacebuilding. I'm especially interested about interaction in peacebuilding and what women can, as peacebuilders, especially bring to peace processes. I'm approaching the topic from a communication and interaction point of view, which is a completely new viewpoint to peacebuilding.

Since peacebuilding is about highly sensitive processes, ethical questions will be taken well into account. The anonymity of the interviewees will be taken care of and the interviewees won't be recognized from the final version of thesis. Interview data will be kept and handled confidentially and will be deleted after the thesis is

finished. My thesis supervisor is Ms. Leena Mikkola, Senior Lecturer in Communication from the Department of Language and Communication Studies.

I was wondering if you would be available for an interview? We could do the interview on Skype and it would take approximately one hour. However, if you would be more comfortable in answering some questions via email, that would be more than okay as well. I'm hoping to keep the interviews between September and November.

Please let me know if you have any questions!

Best regards,

Mirna Aho

Haastattelupyyntö ruotsiksi

Hej X,

Jag studerar kommunikation vid Jyväskylän universitet i Finland och skriver min magisteruppsats om interaktion och kvinnors roll i fredsbyggande. Jag är specifikt intresserad om vad kvinnor speciellt tycker att de kan ge för fredsprocesser. Jag är också intresserad om interaktion och kommunikation i fredsprocesser. Att studera fredsbyggandet genom kommunikation ger helt nya synpunkter.

Fredsbyggande består av väldigt sensitiva processer och etiska frågor kommer att tas hand om. Man tar bra hand om anonymitet av dem som har blivit intervjuade och man kommer inte känna igen dem från analysen. All data från intervjuerna kommer att handlas konfidentiellt och raderas efter uppsatsen är färdig och godkänd. Min handledare är Leena Mikkola, senior föreläsare i kommunikation vid Institutionen för språk- och kommunikationsstudier.

Jag undrar om du skulle vilja ställa upp för en intervju? Jag skulle helst göra intervjun på Skype men det går också bra att svara på frågor via mejl. Om vi gör intervjun på Skype, tar det ungefär en timme. Jag skulle vilja hålla intervjuerna mellan september och november.

Jag berättar gärna mer om processen om du har några frågor!

Med vänliga hälsningar,

Mirna Aho